

İmam Suyûtî
SÜNNETİN ÖNEMİ

Tradüme: Dr. Mâkrem Rıfâzî

2. Baskı

Özgü Yayıncılık

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Özgü Yayınları: 17

Yazarın Adı
İmam Suyûti

Türkçesi:
Dr. Süleyman Koyuncu

Dizgi-İç Tasarım Kadohor Ajans

Kapak Tasarım
Kadohor Ajans

Editör Hasan Kurt

Baskı&Cild Lord Matbaası

© Özgü Yayınları Kasım-2006

ISBN-975-8911-30-9

Özgü Yayıncılık Reklam ve Tanıtım Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti.
Ticarethane Sok. No: 59 Kat:1 Cağaloğlu-İstanbul
Tel.: 0212 511 38 26 -511 75 52 Faks: 0212 526 58 76

İMAM SUYÛTİ

SÛNNETİN ÖNEMİ

TERCÜME

Dr. Süleyman KOYUNCU

Özgü Yayınları

Kasım - 2006

Bugünlere gelmemde emekleri ve
himmetleri çok yüksek olan Babam Necib'e,
annem Fadime'ye ve abilerin abisi İsmail'e,
Yüce Allah'ın onları affederek cennetine
koyması dileğiyle..

İÇİNDEKİLER

İthaf	4
İçindekiler	5-6
Önsöz	7-9
Başlarken	11-20
Takdim	21-22
Giriş	23

A- Beyhakî'nin "Medhalü's Sağır"

Adlı Kitabından	26
İmam-ı Beyhâkî'den, Sünnetin hüccet oluşunu şiddetle savunur	29

B- Beyhakî'nin "Medhalü'l Kebir"

Adlı Kitabından	32
----------------------------------	-----------

C- Resulûllah'ın Sünnetinin Delil Olması

D- Resulûllah (sav)'a İtaatın Allah (cc)'a

İtaat Sayılacağı	41
-----------------------------------	-----------

E- Hadisin Kur'an'a Arzedilmesi

(Karşılaştırılması)	48
--------------------------------------	-----------

F- Hulafa-i Raşidin ve Diğer Sahabenin

Hadisle Hükmetmeleri	59
---------------------------------------	-----------

G- Suyutî'nin Beyhâkî ve Şafîî'nin

Nakillerine Ekler Yaparak Sunması	68
--	-----------

H- Taberânî'nin "Evsat", Ebu Nuaym'ın "Hilye" Aldı Eserlerinden Nakiller.	96
I- Darîmî'nin Müsned'inden Seçilen Hadisler . .	103
İ- Lalekâî'nin "Sünnet" Adlı Kitabından Seçilen Hadisler	110
J- Nasru'l Makdisî'nin "el-Hüccetü alâ Tarikil Mahacceti" Adlı Kitabından Seçilen Hadisler . .	115
K- Hâkim'in "Müstedrek"inden Seçilen Hadisler	122
L- Sünnetin Değerini Anlatan "Risale-i Kuşeyrî"den Seçilen Tasavvuf Kahramanlarının Sözleri	123
M- Ebu Nuaym'ın "Hilye" Adlı Eserinden Seçilen Hadisler	126
HATİME	127
N- "El Mîlel ve'n Nihal" Adlı Eserden Alındığına Göre Rafizîleri Birisi Oniki Gruba Ayırır	128

ÖNSÖZ

Hamd, âlemlerin Rabbine, salâtü selam kâinatın efendisi (sav)'e, onun âline, ashabına ve kıyamete kadar Kur'an ve Sünnet yolunu izleyenlerin üzerine olsun.

Yüce İslam dininin ana kaynaklarından Kur'an ve Sünnet, binlerce gözün objektifinde, binlerce beyinin sayısız hücrelerinde misafir olmalarına ve olmaya da devam etmelerine rağmen, özellikle Kur'an şebabet ve tazeliğini korumaktadır. Solmayan bir gençliği ve her asra bakan binlerce yüzü bulunan ve asırlara sığmayan Yüce Kur'an-ı dünyaya, kütüphanelere sığdırmak imkansızdır. Hiçbir dinin ana kaynağında bu zenginlik yoktur.

Bu açıdan meseleye bakıldığında sadece İslam aleminde değil, belki bütün dünyada mevcut olan binlerce kütüphane ve her bir kütüphanede var olan binlerce ciltlik kitaba bakıldığında, islâmi eserlerin vücut buluşlarındaki ana kaynağın Kur'an ve Sünnet olduğu anlaşılır.

Hiçbir âlim yetiştirdiği talebelerine bilgi yüklerken ve yazdığı ilmi makale ve kitaplarında, ortaya koydukları bütün konseptlerinde Kur'an ve sünnetin alanının dışına çıkma imkanına sahip değildir. Hiçbir insan (inansın ya da inanmasın) ihtiyaç bakımından Kur'an ve sünnete karşı sınırsız istigna ve ihtiyaçsızlık gösteremez.

Öyleyse insanlar bunca dini, fikrî ve ilmî eserleri niçin vücuda getirdiler? Niçin yıllarca gurbetlerde ilim öğrendiler? Doğrudan Kur'an ve sünnete sarılsalar, bunca çaba, gayret ve bu uğurda basın-yayın dünyasında harcanan trilyonlar niye? Bütün bu soruların cevabı aslında bir tek cümledir: "Her şey Kur'an ve Sünnet İçin" Evet, herşey Kur'an ve Sünnet için, yani onları açıklamak, yüce Allah'ın maksadını aşmadan emir ve buyruklarının neler olduğunu ortaya koyarak boyun eğmek ve Resûlullah (sav)'ın Sünnet koleksiyonu içindeki evrensel hedeflerini tespit ederek hayata geçirip, toplumsal öğreti haline getirmek içindir. Doğrusu bu uğurdaki bütün çabalar buna değer!

İslam teşriinde (İslam Hukukunu oluşturmada) Kur'an'dan sonra ikinci ana kaynak olan hadisi iliklerine kadar masseden ve onunla ilmi yeterliliği bulunmayan kalabalıkları Resûlullah (sav) adına besleyen âlimlerimiz Sünnetin hep bekçisi olmuşlar ve olmaya da devam etmektedirler.

Öte yandan sünnetin dostları olduğu gibi, düşmanları da bulunacaktır. Ne yazık ki Resûlullah (sav)'dan sonra hiçbir asır bu iki tipten hali olmamıştır. İslam âlimleri gecelerini gündüzlerine katarak hadis usûlü, hadis kritiği, senet açısından hadisteki kategorik çeşitlendirme, belli ölçüler dahilinde ortaya çıkarılan uydurma hadis, nâsih ve mensuh'un ölçülerini içeren kitaplar yazmışlar; nihayet

“hadis dinde hüccet olamaz” yaygarasını koparan din düşmanları ve özellikle de aşırı uç rafizilere karşı Kur'an ve sünnetin şaşmaz silahıyla reddiye mahiyetinde eserler vücuda getirmişlerdir.

İşte o eserlerden birisi de, İmam-ı Suyûti tarafından yazılan “Miftâhu'l Cenneh Fi'l İhticac bi's Sünneh” adlı eserdir. İmam-ı Suyûti bu eserinde, hadisin dinde hüccet olamayacağını iddia edenlere karşı, Resûlullah (sav)'ın sünnetini yine onun Sünneti ile savunmuş, yüzlerce değişik varyanttaki hadisleri farklı râvilerden getirerek, hadisin dinde hüccet ve Kur'an'dan sonra ikinci derecede en güçlü teşrî kaynağı olduğunu, dahası Kur'an ve Sünnetin arasına asla girilemeyeceğini ispat etmiştir.

Mezkur nitelikteki Suyûti'nin bu harika kitabını defaatle okudum ve çok faydalandım. Yıllar önce bu kitabı Arapçadan Türkçe'ye tercüme ettim. İstedim ki, kendi nefsim için hoşlandığım bu kıymetli eseri Müslümanlara kazandırayım. Ancak imkansızlıktan bastırıp okuyucuya ulaştırma zemini bulamadım. Bugün ise bu işe karar vermiş bulunuyorum.

Bu yolda şayet hatalarımız varsa onlar hepsi bize aittir. Müslüman kardeşlerim bu kıymetli eseri okuyup faydalandıkları sürece onların mutluluğuyla biz de mutlu oluruz.

Son olarak diyorum ki, her Müslüman kesinlikle bilmelidir ki, hiçbir mümin Kur'an ve Sünnetin dışında nefes alamaz. Çünkü Kur'an ve Sünnetin terbiyesinden ve öğretilerinden mahrum olan, her şeyden mahrum olur.

Hidayet yalnız Allah'tandır.

Dr. Süleyman KOYUNCU

Aksaray / 2005

BAŞLARKEN

İslam'da "Edille-i Şer'iye" denilen İslam Fıkhnın ana kaynakları vardır. Bunların birincisi Kur'an, ikincisi Sünnet-i Nebeviyedir. Her asırda Kur'an ve Sünnet arasına giren bozguncular eksik olmamıştır. Bu din düşmanları hep Kur'an ve Sünnet arasında bir ihtilaf, bir problem varmış gibi göstermişlerdir. Kur'an ve Sünnet sürekli çekişme ve yekdiğerine galip gelme mücadelesi içindeymiş gibi bir havayı her asırda yaymaya çalışmışlardır.

Sünnet, İslam teşriinde ikinci asıl kaynak olduğu için, ona uymak, delil olarak müracaat etmek ve Allah'ın emriyle Sünnete güvenip dayanmak farzdır. Allah'ın emriyle Yüce Peygambere tabi olmanın zarureti beyan eden ilgili ayetleri şöyle sıralayabiliriz:

"Peygamber size ne verdiyle onu alın, size ne yasakladıysa ondan da sakının"¹

1- Haşır, 59/7.

“Kim Resûl’e itaat ederse Allah’a itaat etmiş olur.”²

“Andolsun ki, Resûllullah, sizin için, Allah’a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah’ı çok zikredenler için güzel bir örnektir.”³

“(Resûlüm!) De ki: Eğer Allah’ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın.”⁴

Görüldüğü gibi Kur’an sarîh ayetlerle ilan ediyor ki, her müslüman tam bir teslimiyet içinde sıkıntısını Allah’ın Resûlüne götürmek, onun sünnetinde çözüm aramak ve o hükme de gönülden razı olmak durumundadır.

Kur’an ve Sünnetin beraberliği, şehadet kelimesinin lüzûmiyeti gibidir. Her ikisi de birlikte mükemmeldir. Hal böyle olunca Kur’an ve Sünnet, Müslümanı Sırat-ı Müstekimde tutan ve sapmasını önleyen yegane amildir. Bu gerçek Resûlü Ekrem (sav) Efendimiz tarafından şöyle ifade edilmektedir:

“Size eğer sarılırsanız benden sonra asla sapıklığa düşmeyeceğiniz iki şey bırakıyorum; Allah’ın kitabı Kur’an ve Sünnetim”⁵ Başka bir rivayette, “biri Ehl-i Beytim” denilmiştir. Tabii ki Ehl-i Beyt, her asırda nübüvvetin taşıyıcısı, yayıcısı oldukları için, Ehl-i Beyt’ten Sünnet-i Nebeviyye kastedilmiştir. İşte bu sırra binaendir ki, Kitap ve Sünnete ittiba (uymak) ünvanıyla, bu hakikat-i hadisiyye bildirilmiştir. Demek, Resûlullah’ın, Al-i Beyt’ten vazife-i Risaletçe muradı, Sünnet-i Seniyyesidir. Sünnet-i Seniyyeye ittibâr (uymayı) terk eden, hakiki Âl-i Beyt’ten olmadığı gibi, Âl-i Beyt’e hakiki dost da olamaz.⁶ Buna göre, Allah’a kar-

2- Nisa, 48/80.

3- Ahzab, 33/21.

4- Âl-i İmran, 3/31

5- Malik b. Enes, el Muvatta, c. II, s. 899, Hadis no: 3, İstanbul 1982

6- Bediuzzaman, Lem’alar, s. 44, İstanbul, 2005

şı gelmekten sakınan her takva sahibi Peygamber (sav)'in soyundan sayılmış ve dost kabul edilmiştir. Takva ise Kur'an ve Sünnetin bileşkesinde mevcuttur.

Sünnetin hüccet oluşunu inkar eden insanlar, hakkı iddia ederken batıla düşmüş; Ehl-i Beyt'e de dost olmadıklarını gösteren bu insanların, taat ve ittibalı bizzat bid'at ve masiyete (günaha) dönüşmüştür.

Kur'an'da, Kur'an'a sarılırken gönülden doğması gereken Allah rızasının ve gönül hoşnutluğunun bulunmasına işaret edilmiştir.

"Hayır, Rabbine andolsun ki aralarında çıkan anlaşmazlık hususunda seni hakem kılıp sonra da verdiğin hükümden içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın (onu) tam manasıyla kabullenmedikçe iman etmiş olmazlar."⁷

Hadisler, insanların ihtilafa düştükleri konuları aydınlatan, böylece Kur'an'ın bir rahmet kaynağı olarak kendisine indirilen bir Peygamberin sözü olarak bir değer ifade ettiği gibi, Kur'an'ı herkesten iyi anlayan ve ayetlerdeki ilâhi maksadın ne olduğunu en iyi bilen Allah Resûlünün görüşü olarak da büyük önem taşır. İşte bu Peygamberin sözüne uymayı ve onun mübarek sözlerini hüccet kabul etmeyi âmir bulunan otuzdan fazla ayet bulunmaktadır.

Sünnetin teşride çok büyük vazifesi vardır. Sünnet Kur'an'ı tefsir eder, ondaki sırları keşfeder, emir ve hükümlerinde Allah'ın muradının ne olduğunu açıklar. Hadis usûlcülerine göre, tafsili veya icmâli (geniş veya kısa) olarak Kur'an'ın şamil olduğu hükümlere delâlet etmesi bakımından sünneti araştırdığımızda onun dört vecih üzere bulunacağını söylemektedirler. O vecihlerden özetle şöyle söz etmişlerdir:

7- Nisa, 4/65.

1- Hadis, Kur'an hükümlerine uygun olarak gelir. Bu durumda Kur'an ayetini tekid eder. Bu kısma misal olarak şu hadis ve ayeti verebiliriz:

"Muhakkak ki Allah kötülük eden zalime mühlet verir. Fakat yakaladığında ise asla kurtulamaz.." hadisi, Kur'an'da "Rabbin, haksızlık eden memleketleri (onların halkını) yakaladığında, onun yakalayışı işte böyle (şiddetlidir). Şüphesiz onun yakalaması pek elem vericidir, pek çetindir."⁸ Anlamındaki ayetle örtüşmektedir. Bu bir tekittir, Kur'an'ın manasını bir pekiştirmedir.

Öte yandan, namazın, zekatın, haccın, iyilik, ihsan, affetme ve bunlara benzeyen husus ve hükümlerin farz oluşuna delâlet eden çok sayıdaki Peygamber Hadisi de, aynı konuların farziyetini ifade eden Kur'an âyetlerini tekit cümlesindendir.

Bunun yanında Kur'an ayetleriyle kastedilen, hükümleri açıklayan hadisler vardır. Bu cümleden olan hadisler, Kur'an'da gayet kısa (mücmel, manaları kapalı) olan ayetlerin detaylı olarak izahını temin etmek için varid olmuştur, yani gelmiştir. Namazın mutlak farz ve vakitli olduğunu nâlık bulunan ve fakat kılınış ve şekli hakkında tek kelime etmeyen ayetlerin manalarını hadis açıklamaktadır. İbadetlerin bütün tereffuatını, hükümlerini, keyfiyetini, şartlarını, vakitlerini, icra şeklini, ancak hadislerden öğreniyoruz.

2- Kur'an'da umumî mana ifade eden ayet hükümleriyle neyin kastedildiği hadisle kayıt altına alınmış, o hükümün sınırı belirlenmiştir. Kur'an'da;

"Hırsızlık eden erkeğin ve kadının, yaptıklarına karşı-

8- Hud, 11/102.

lık bir ceza ve Allah'tan bir ibret olmak üzere ellerini kesin. Allah izzet ve hikmet sahibidir.”⁹ şeklindeki bu ayette geçen “Eydiyehümâ” kelimesinde el çok umumi bir mana ifade eder. Hadis ise bu elin sağ el olduğunu, kesilecek noktanın da dirsek değil, bilek olduğunu açıklar. Yani sınırları belirler, adını tayin eder.

3- Yine hadis umûmî olan bir manayı sınırlar, yani özel duruma getirir veya genel yasağın bir bölümünü devre dışı bırakır. Kur'an'da;

“İnanıp da imanlarına herhangi bir haksızlık (zulüm) bulaştırmayanlar var ya, işte güven onlarındır ve onlar doğru yolu bulanlardır.”¹⁰ Tarzındaki bu ayette geçen “zulüm” kelimesi şirk manasındadır. Ashab Peygamber (sav)'e “Ya Resûllah, hangimiz zulüm yapmıyoruz ki?” diye sorduğunda, Efendimiz, “Durum sizin anladığınız gibi değildir, ancak bu ayetteki zulümden maksat “şirk”dir” buyurmuşlardır.

4- Öte yandan Kur'an'daki müşkil (yani müşterek olan lafızlar arasındaki var gibi görünen ihtilafı hadis açıklar.) Oruç ayındaki sahurun süresi problemi, hadisle çözülmüştür. Kur'an'da;

“Sabahın beyaz ipliği (aydınlığı), siyah ipliğinden (karanlığından) ayırt edilinceye kadar yeyin, için, sonra akşam kadar orucu tamamlayın.”¹¹ buyurulmaktadır.

Sahabe-i Kiram bu iki iplikten gerçek manalarındaki siyah-beyaz ipliği anlamış, sahurda iki iplik parçasını yanlarına koyup onları ayırt edinceye kadar yer içermiş. Pey-

9- Maide, 5/38.

10- En'am, 6/82.

11- Bakara, 2/187.

gamber (sav) ise, “o ikisi gündüzün aydınlığı ve gecenin karanlığıdır” buyurarak konuya açıklık getirmiştir.

5- Bütün bu adı geçen konuların yanı sıra hadisin en önemli işlevi, Kur'an-ı Hakim'in sustuğu konularda hüküm getirmesidir. Bu cümleden olarak şunları söyleyebiliriz: Bir kız (kadın) halası veya teyzesiyle beraber; veya iki kız kardeş aynı anda bir erkeğin nikahı altında bulunamaz hükmünü getirir.¹²

(Ehli eşeklerin etinin yenmesi¹³) ve (ribe'l fazl'ın¹⁴) (karşıya verilenden fazlası alınan kısmın) haram olduğunu hadis beyan eder. Yani bu yasakları ancak bize hadis bildirmektedir.

“Kur'an bize yeter, hadis bize lazım değildir,” diyenler her asırda bulunmuş, bulunmaya da devam edecektir. Ancak sahabenin bu konuda himmet ve gayreti çok yüksek olmuştur. Kur'an'da bulunan manası kapalı olan hükümleri hadis açıklamasaydı, o manalar kapalı kutu gibi kalacak ve problemlili bir dünya hayatı ile karşı karşıya kalacaktık.

Kur'an'ın sustuğu hususlarda Resûlullah (sav) hadislerle gerekli hükümleri ortaya koymasaydı birçok lüzumlu şeyi hayata geçiremezdik. İşte bu sırdandır ki, sahabiler, Kur'an'dan başka hüccet kabul etmeyenlere namazın, zekatın, haccın ve başka çözüm bekleyen konuların şayet hadis olmazsa nasıl çözüleceğini ve Kur'an'dan sonuçların bugünkü şekliyle nasıl çıkarılacağını, sorular sorarak muhataplarının akıllarını Sünnetin gerekliliğine ikna ederek teslimiyetlerine vesile olmuşlardır.

12- Buhari, Sahih, c. V, s. 1965, Hadis no: 4819

13- Müslim, Sahih, c. II, s. 1028, Hadis no: 1407, 1408

14- Buhari, Sahih, c. II, s. 761, Hadis no: 2065

Peygamber Efendimiz Kur'an'daki başkalarının kavrayamayacağı birçok incelikten hüküm çıkarmış, ümmetin helakine sebep olacak bir yığın batılın yok olmasını temin etmiştir. Mesela;

“Allah, alış-verişi helal, faizi haram kılmıştır”¹⁵ mealindeki bu ayette geçen faizin haram oluşu meselesinde ince-liğin, karşılığı bulunmayan bir çoğalma olduğunu anlayan Resûlüllah (sav), bu nevi çoğalmanın bulunduğu bütün muameleleri kıyas yoluyla “Riba” sınıfına sokarak şöyle hükmetmiştir:

“Altına karşılık altın, gümüşe karşılık gümüş, buğda-yaya karşılık buğday, arpaya karşılık arpa, hurmaya karşılık hurma, tuza karşılık tuz; herşey kendinin mukabili ile mü-sâvi bir şekilde ve elde mevcut olarak muamele görecektir. Kim artırırsa veya artırmak isterse haddini aşmış (faiz muamelesi yapmış) olur.”¹⁶

Bu sayılan mallar muhtelif olarak alınıp-satılırsa veya tırampa yapılırsa fazlalık faiz olmaz. Mesela üç ölçek arpa-yaya mukabil bir ölçek buğday alınsa elden ele değişim de gerçekleşirse caizdir, faiz olmaz.

Resûlüllah (sav) kurallarına uyulmadan (Hiç kimse-nin haberi olmadan, şahitsiz, ilansız, sâdece tarafeynin “al-dım kabul ettim, vardım kabul ettim” sözlerine binaen akdedilen ve ne yazık ki bugün üniversite çevresinde yay-gın olarak yapılan nikahı geçersiz saymıştır.¹⁷

Maide Suresi 96. ayette deniz avı helal kılınmıştır. An-

15- Bakara, 2/275.

16- Müslim, Sahih, c. 2, s. 1210, bab 15 Hadis No: 1587 İstanbul 1982; Ebu Davud, Sünen, c. 3, s. 644-646 Bab 17.

17- Ebu Davud, Sünen, c. 5, s. 308. Hadis No: 2083, Veli babı, Hz. Aişe (ra) rivayet etmiştir. İstanbul 1982

cak çeşitli ayetlerde ölü hayvan eti de haram kılınmıştır. Resûlullah (sav) ise, deniz meytesini helal kılarak kapsamı belirlemiş ve bir denge sağlamıştır. Ve; "Denizin suyu temiz, ölüsü de helaldir"¹⁸ buyurmuştur.

Evzâi ve başka fıkıhçılara göre Kur'an'ın manalarını en iyi bilen ve konuştuğu (Necm Suresi 3.ve 4. ayetlerinde ifade edildiği gibi) heva değil, Vahy olan bir Peygamberin Sünnetine Kur'an'ın ihtiyacı vardır, desek sanırım yanlış olmaz. Aslına bakılırsa Sünnet birçok konuda Kur'an'ın bir şerhidir. Helal ve haram mevzuunda Sünnet ile Kur'an arasında bir fark yoktur. Aslında Sünnet de ilahi irade ve ilmin bilgisi ve kontrolü dahilinde olduğu için "Vahyün lâ yutlâ=Okunmayan Vahy"dir. Dolayısıyla sünnet de teşride (İslam hukukunun çıkarılmasında) başlıbaşına önemli bir kaynaktır. Peygamber (sav) Kur'an karşısında hadisi görmezlikten gelen insanları asırlar ötesinden görür gibidir ve şu hadisiyle Yüce Peygamber onları ikaz etmektedir. "Şunu kati olarak biliniz ki, bana Kur'an-ı Kerim ve onun bir misli daha verilmiştir. Karnı tok bir halde rahat koltuğunda oturarak: Şu Kur'an'a sarılınız; onda helal olarak ne görmüşseniz onu helal kabul ediniz, neyi de haram görmüşseniz onu haram biliniz, diyecek bazı kimseler gelmek üzere-dir. Şüphesiz ki, Allah Resûlünün haram ettiği şey, Allah'ın haram ettiği şey gibidir"¹⁹

Bütün İslam uleması Allah Resûlü (sav)'in hadisini, sünnetini baştacı yapmış, teşrideki rolünü kabul etmiştir. İslam Fıkhnın her meselesinde hadis kullanılmıştır. Bu, hadisin olmazsa olmaz oluşundandır.

18- Ebu Davud, Sünen, c.1, s.54. İstanbul 1982

19- Bu Hadisi Ebu Davud; Darimi ve İbnü Mace, Mikdam b. Mâdikerib'den rivayet etmiştir. Ahmet b. Hanbel, Müsnet c. 4, s.131 İstanbul 1982

Başta mezhep imamları olmak üzere bütün ulema, Resûle ve onun Sünnetine delil olmaz diyenlere küsmüşlerdir. Bu uğurda şiddet göstermişlerdir. Resûlullah (sav)'ın şahsına saygısızlık yapanların, her şeyden mahrum olmalarının yanı sıra, maddeten-manen bittiklerini her vesileyle söylemişlerdir.

Çünkü onlar, Sünnetin girmediği beyinlerin dumura uğrayacağını, Sünnetin kaynağından içmeyen hukukun kısır ve mulga olacağını, Sünnetin girmediği alanların çoraklaşacağını bilmekteydiler.

Zındık bid'atçılar hariç, eski ve yeni bütün ulema, söz veya fiil veya takriri Sünneti olsun; Resûlullah (sav)'ın bütün sünnetini dini esaslardan aşın aşl, dinin rükünlerinden en büyük (ikinci) rükün, bu gerçeğe iman etmeyi dinde imanın ferî (teferruatı), onu kabullenmeyi ise, dini kabul etmenin bir meyvesi olarak kabul etmişlerdir.

Meşhur bir eserde gelmiştir ki, Peygamber (sav); "Muhakkak hadis ilmi bir dindir; öyleyse dininizi kimden aldığınıza dikkatle bakın!"²⁰ buyurmuştur.

Görülüyor ki bu eser iki şeye işaret etmektedir: Birisi Sünnetin din kabul edilmesi, o, şerefli sünnet için en yüksek bir itibardır; diğeri de, sünneti kabul ve tasdik etmek imanının Levazımı (gereği) addedilmesidir.

Kur'an Allah kalamıdır; herkesin önünde saygıyla eğilmesi gereken bir kitaptır. Yeri, yüceliği ve hüccet oluşu tartışılmaz. Ancak sonsuz hikmetlere mebni olarak Allah Teâlanın bazı şeyleri -ki onları zikrettik- Kur'an'da müşkil ve mücmel (müşkil, ayetler arasında, daha doğrusu müşterek lafızlar arasındaki olmadığı halde var gibi ka-

20- Tirmizi, Muhammed b. İsa Ebu İsa Süleî, Muhtasar Şemâil-i Şerif, (Terc. Mehmet Raif Efendi) s. 282, İstanbul, 1304 H; Dârimî, Sünen, c. I, s. 108,

bul edilen söz.Mücmel ise, kelime olarak kapalı olan söz demektir.Yani manası anlaşılmayan,mutlaka açıklanmaya muhtaç olan lafızdır.) şeklinde bırakması, Kur'an, Sünnet ve Hz. Muhammed (sav)'i bir bütün haline getirmiştir. Resûlullah (sav)'a uymayı, sünnetini delil kabul etmeyi, onun koyduğu hükümlerin kabule şayan olduğunu, onun hükmü ve kararı Kur'an'ın hükmü ve kararı kabul edildiğini bizzat Kur'an emretmektedir. Bu halimiz Kur'an ve Sünneti kıyaslamak değil, belki iki kardeşi bir araya getirmektedir.

Peygamber (sav) Efendimiz: "Aranızda iki şey bırakıyorum" derken Allah'ın kitabını ve Sünnetini kastetmiştir. Eğer bu iki ana kaynak birbirine ihtiyaç duymayan kaynaklar olsaydı, Resûlullah (sav) bunları söylerken kesin uyarılırdı, ki böyle bir uyarı vaki değildir. Olmaması da bizim Kur'an ve Sünnet beraberliğinin lüzümüne dair olan fikrimizi desteklemektedir.

Okuyacağınız Suyûtî'nin bu kıymetli eserinde sünnetin değeri ve gerekliliğine dair aradığınız her şeyi bulacak, Kur'an ve Sünnet beraberliğinin lüzumu hakkındaki yüksek fikirleriniz pekişecektir. Sünneti basite alanlar da bu eseri okumakla, bu tür fikirlerinden inşaallah vazgeçeceklerdir.

Bu girişi hazırlarken Es Seyyid Muhammed b.Ulvi el Malikî el Haseni'nin "El Menhel el Latif Fî Usûli'l Hadis eş Şerif adlı eserinden; ve Dr. Suphi Salih'in "Hadis İlimleri ve Hadis İstılahları" adlı eserinden azami ölçüde yararlandım.

Hidayet ve Tefvik Yalnız Allah'dandır.

Dr. Süleyman KOYUNCU

Aksaray İl Müftü Yardımcısı

Aksaray-2005

TAKDİM

Hamd, Alemlerin Rabbine, Salat ü Selam, kıyamete kadar abdi ve Resûlü, güvenilir ve doğru sözlü Nebimiz Muhammed (sav)'e, âline, ashabına ve iyilikle kendilerine tabi olanların üzerine olsun

Şüphe yok ki Allah Resûlünün sünneti vahiydir. Yüce Allah o sünneti Nebimiz Hz.Muhammed (sav)'e vahyetmiştir. Sünnet, Aziz ve Celil olan Allah'ın kitabı Kur'an'la beraber İslam dininin esası ve kaynağıdır. Kur'an ve Sünnet, "Lâ ilâhe illallah" şهادet cümlesi ile, " Muhammedün Resûlüllah" şهادet cümlesinin yekdiğerine olan Lüzûmiyetleri gibi, birbirlerine lazımdırlar (birbirlerini tamamlarlar). Sünnete inanmayan, Kur'an'a da inanmaz.

Geçmişten günümüze kadar Sünnet, İslam'a intisap eden bazı kendini bilmezlerin de, müslüman olmayan başkalarının da, farklı şekillerde hücumlarına maruz kalmıştır.

El Hafız Celalüddin es Suyûtî, "Miftahü'l Cenneh Fi'l

iẖticac bi's Sünneh" adlı kitabında verdiği, muhtasar fakat son derece faydalı bilgilerle Sünnet-i Nebiyyeyi savunan ve Sünnet düşmanlarının hatalarını açığa çıkaran en önemli şahsiyetlerden biridir.

H̱z. Muhammed (sav)'in sünnetini savunmak için Suyûtî'nin bu kitabını neşretmek ve bedava halka dağıtmak, insanların iyiliğe, dünya ve ahiret saadetine kavuşmaları için bastırılıp dağıtılan diğer eserler gibi, Medine-i Münevvere'deki İslâm Üniversitesi'ni son derece sevindirir.

Yolların en doğrusuna hidayet ve muvaffak eden, eksikliklerden ve ayıplardan münezze̱h olan Allah'dır.

Abdülmuhsin b.Hamdü'l Abbâd.

İslâm Üniversitesi Rektör Yardımcısı

GİRİŞ

Kitabın Hazırlanma Sebebi ve Zındıkların Görüşleri

Hamd, Allah (cc)'a mahsustur. Güvenim yalnız onadır. Selam, seçtiği kullarının üzerine olsun.

Biliniz ki- Allah sizlere merhamet etsin- iyileştiricilik özelliği bulunan ilaç gibi, şifa dağıtan ilim de vardır. Kendisinde rahatsız edici kokular gibi, zehir ve sapıklık dağıtan görüşler, düşünceler de vardır. Ancak zaruret saikasıyla hatırlanırlar.

Yüce Allah'ın hamd ü senası ile uzun zamandan beri kuruyup dumura uğradığı, çürütüldüğü halde, hakikaten bu zamanda kokusu tekrar yayılmaya başlayan art niyetli düşüncelerden biri de:

Zındık bir Rafizi sözcüsünün, genellikle konuşmalarında; “muhakkak ki Sünnet-i Nebeviyye ve Mervi hadis-

lerle- Allah hadislerin şeref ve yüceliklerini artırsın- delil (hüccet) getirilmez; hüccet yalnız ve yalnız Kur'an'da mevcuttur," şeklindeki talihsiz sözüdür. Sünnetin delil olamayacağına dair şu hadisi delil getirir:

"Benden size ulaşan bir hadisi Kur'an'la karşılaştırınız, Kur'an'da bu hadisi destekleyen bir asıl varsa, o hadisi alınız (onunla amel ediniz)"

Aynı şekilde bu hadisi o zındıktan lafızlarıyla ben de işittim, benim dışımda birçok insan da işitti.

Bu insanlardan bir kısmı bu sözle ilgilenmiyorlar. Bir kısmı da bu sözün aslını ve nereden geldiğini (varyantını) bilmiyorlar. Bu sebeple sözün aslını insanlara açıklamak, bätül olduğunu beyan etmek istedim. Çünkü böyle inanmak, insanı itikat yönünden helak eden şeylerin başında gelmektedir.

Allah (cc) size merhamet etsin! Biliniz ki, delil ve hüccet olması bakımından, hadis usulündeki bilinen şartlarına uygun fiili sünnet olsun, kavli sünnet olsun Peygamber (sav)'ın hadisi oluşunu inkar eden kimse kafir olur, İslam dairesinden çıkar. Hristiyan ve Yahudilerle veya kafirlerden Allah'ın dilediği gruplarla haşrolur.

İmam-ı Şafîî (Rhm) bir gün bir hadis rivayet etti ve "bu hadis sahihtir" dedi. Orada bulunan birisi, Şafîî'ye: "Ey Abdullah'ın babası dedi, bu hadisin sıhhatli olduğunu sen mi söylüyorsun?" İmam-ı Şafîî bu davranış karşısında son derece üzüldü ve şöyle dedi:

"Ey falanca, beni Hristiyan mı sandın? Yoksa beni kilesiden çıkarken mi gördün? Belimde bir zünnar(kemer)mi gördün?"²¹ Peygamber Efendimiz (sav)'den hadis

21- Papazların Kilisede özellikle ayin günlerinde elbisenin üstüne taktıkları büyük tokalı ve son derece enli bir kemer ki, secde etmeye manidir. Mütercim.

rivayet ediyorum ve üstelik o hadisi de ben kendimden söylemiyorum.

Bu bozuk görüşün aslı, zındıklardan ve rafizilerin aşırı uçlarından bir grubun, sünnetle delil getirmeyi inkara kalkışıp ve yalnız Kur'an'la iktifa etme (yetinme) yoluna gitmeleridir. Bunların sünneti reddetmelerinde maksatları değişiktir. Onlardan, Peygamberliğin Hz. Ali (ra)'nin hakkı olduğuna, Peygamberlerin efendisi (sav)'e Peygamberliğin inişinde muhakkak surette Cebrail (as)'in hata ettiğine inanana vardır. Nübüvvetin, Peygamber (sav)'in hakkı olduğunu ikrar ve tasdik edip, fakat kesinlikle hilafet Hz. Ali (ra)'nin hakkı idi, diyenler de vardır.

Hilafet konusunda Sahabe-i Kiram Hz. Ali(ra)'den Hz. Ebu Bekr (ra)'e dönünce (Allah onlardan razı olsun), terkedilmiş, yardımsız bırakılmış bu reziller- Allah'ın laneti üzerlerine olsun- şöyle dediler:

“Sahabeler hakkı, haklı olandan çevirip aldıkları için kafir oldular; Hz. Ali (ra)'de, hakkını talep etmediği ve buna göz yumduğu için kafir oldu... Çünkü yalan iddialarıyla onların indinde hadisler, kafir bir kavmin rivayetlerindendir. Buna, Biz Allah'ın kuluyuz ve (öldükten sonra da) yine O'na döneceğiz”²²

Yani (İnnâ Lillah ve İnnâ İleyhi Râciûn” ayetinden başka ne denir?

Rafizilerin ve bazı insanların asırlardan beri içinde bulundukları bu bozuk itikâdî mezhebin aslını açıklama zarûreti olmasaydı, bu tür görüşlerin, düşüncelerin anlatılmasını, yazılıp çizilmesini uygun bulmuyordum (Çünkü batılı tasvir safi zihinleri izlaldır). Bu düşünce sahipleri, dört imam (eimme-i erbea) zamanında da, imamlardan sonraki

dönemlerde de genellikle bulunuyorlardı. Bu dört mezhep imamı ve arkadaşları eğitim-öğretimlerinde, münazaralarında, onların fikirlerini reddetmek için yazdıkları eserlerinde o zındıklara karşı çıktılar.²³

İnşaallah, biz de (İmam Suyûti) bu konuda bir dizi düşünce sunacağız. Muvaffak eden yalnız Yüce Allah'tır.

A- Beyhâkî'nin "Medhalü's Sağır"

Adlı Kitabından

İmam-ı Şafîi (rhm) "Er Risale" adlı eserde söylemiş, Beyhakî de "El Medhal" adlı eserinde İmam-ı Şafîi'den nakletmiştir.

"Yüce Allah islâm'da, Kur'an'da ve gerekli her yerde Hz. Muhammed (sav)'i dini için alem yaparak onu yüksek bir makama çıkardığını izhar etti. Bu sebeple Resûlullah (sav)'a itaatı farz, isyanı haram kıldı ve kendi zat-ı akdesine getirilen imanla (La ilahe illallah cümlesiyle) beraber, Resûlüne getirilen imanın (Muhammedûr Resûlûllah cümlesinin) arasını yakınlaştırması sebebiyle de yüce Resûlünün

23- İmam-ı Azam (Doğ. 80 H / 699 M; Öl. 150 H / 767M.), İmam Malik (Doğ. 93 H / 712 M; Öl. 179 H / 795 M), İmam Şafîi (Doğ. 150 H / 767 M; Öl. 204 H / 819 M), İmam Ahmet (Doğ. 164 H / 780 M; Öl. 248 H / 854 M) ve bu büyük imamların talebeleri ve diğer itikat imamları batıl olan görüş ve düşüncenin karşısında olmuşlardır. Tabinden Hasan El Basri (Öl. 110 H / 728 M), Kaderiye, Cafer es Sadık, Kaderiye, Hariciler ve Rafiziler; İmam Şafîi, Berahim ve ehl-i heva; Matürîdî (Öl. 333 H / 944 M) Karamita, Mutezile ve Rafiziler; İmam Eş'ari (Doğ. 260 H / 875 M; Öl. 324 H / 916 M) ehl-i Zeyâğ ve'l Bida ile ilgili eserler yazarak ve zamanı geldikçe münakaşasını da yaparak bu uğurda zındıklara karşı yapılması gerekeni ortaya koymuşlardır. Esas hedefleri herkesin doğru yolu bulması olmakla beraber, hakkın da elinden tutup, kirlenmesine izin vermemişlerdir. Mütercim.

fazilet ve üstünlüğünü ortaya koymuştur.

Allah şöyle buyurmuştur:

“Artık Allah’a ve Peygamberine iman edin de Allah “üçtür” demeyin. Bundan vazgeçin, hakkınızda hayırlı olur. Allah, yalnız bir tek ilah’dır: çocuğu olmaktan münezzehtir”²⁴

“Gerçek müminler, ancak o kimselerdir ki, Allah’a ve Resûlüne iman etmişler ve toplu bir işte bulundukları vakit de Peygamberden izin almadıkça bırakıp gitmezler”²⁵

Böylece Allah, bütün dini vecibelerin kendine tabi olduğu imanın başlangıç kemalini kendine sonra da Resûlüne beraber iman etmeye bağlamıştır.

İmam-ı Şafîî (Rhm) şöyle demiştir;

“Allah insanlara, vahyine (kitabı azizine) ve Resûlünün sünnetine uymalarını farz kılmış” ve yüce kitabında şöyle buyurmuştur:

“Allah müminler üzerinde bol bol ihsanda bulundu. Çünkü onlara, kendi cinslerinden bir Peygamber gönderdi ki, kendilerine Allah’ın ayetlerini okuyor, onları fena huy ve inançlardan temizliyor. Onlara Kur’an ve Sünneti öğretiyor. Halbuki bundan önce açık bir sapıklık içinde idiler”²⁶

Bu ayetlerin dışında başkaca ayetlerde de kitap ve hikmet zikredilmiştir.

İmam-ı Şafîî (Rhm) şöyle demiştir:

“Allahû Teâlâ Kur’an’dan ibaret olan Kitabı ve hikmeti zikretmiştir. Kur’an ilmini çok iyi bilen ilim erbabından ilmine güvendiğim kişilerin “hikmet Resûlüllah (sav)’ın

24- Nisa, 4/171.

25- En Nur, 24/62.

26- Âl-i İmran, 3/164.

sünnetinden ibarettir” dediklerini işittim.

Allah şöyle buyurur:

“Ey iman edenler! Allah’a itaat edin. Peygambere ve sizden olan idarecilere de itaat edin. Sonra bir şey hakkında anlaşmazlığa düşerseniz- Allah’a ve ahirete gerçekten inanıyorsanız- onu Allah’a ve Resûlüne götürün(onların talimatına göre halledin)”²⁷

Bazı alimler “Ülû’l Emr”den maksat, Resûlulah (sav)’in seriyeye (öncü kuvvet, haber alma kuvveti) komutanlarıdır” dediler. (Eğer bir şey hakkında çekişerseniz) yani bir şeyde ayrılığa (ihtilafa) düşerseniz, Allah ve Resûlünün söyledikleri şeye (kitap ve sünnete)havale ediniz. Sonra sözü “onlara bildirdi ki, Allah Resûlüne (sav) itaat etmek Allah’a itaat etmektir” ayetine kadar getirip beyan etti ve şöyle buyurdu:

“Hayır, Rabbine andolsun ki aralarında çıkan anlaşmazlık hususunda seni hakem kılıp sonra da verdiği hükümden içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın (onu) tam manasıyla kabullenmedikçe iman etmiş olmazlar”²⁸

Ve yine Allah Resûlüne uymanın farziyeti konusunda şu kavli ile delil getirmiştir:

“(Ey müminler!) Peygamberi, kendi aranızda birbirinizi çağırır gibi çağırmayınız. İçinizden birini siper edinecek sıvışıp gidenleri muhakkak ki Allah bilmektedir. Bu sebeple, onun emrine aykırı davrananlar, başlarına bir belâ gelmesinden veya kendilerine çok elemli bir azab isabet etmesinden sakınsınlar”²⁹

Ayrıca şu kavli ile de delil getirmiştir.

27- Nisa, 4/59.

28- Nisa, 4/65.

29- Nur Sûresi, 24/63.

“.....Peygamber size ne verdiyse onu alın, size ne yasakladıysa ondan da sakının”³⁰

Bu ayetlerden başka, Resûlullah (sav)’a uymaya ve ona itaatın lüzumuna delalet eden başka ayetlerle de delil getirmiştir. Çünkü Allah’ın, nebisine itaat etmeyi farz kılması sebebiyle hiçbir kimseye Allah Resûlünün emrini red-detmek caiz olamaz.

İmam-ı Beyhakî Sünnetin Hüccet Oluşunu Şiddetle Savunur

İmam-ı Beyhakî bu bölümü iyice sağlamlaştırdıktan sonra şöyle demiştir:

“Şayet sünnetle delil getirmek sabit bir gerçek olmasaydı, Peygamber (sav) Veda hutbesinde orada hazır bulunanlara dinlerinin gereği olan bilgileri öğrettikten sonra”

“Biliniz ve dikkatle dinleyiniz ki, burada (Arafat) sizden hazır bulunanlar, bulunmayanlara bu bilgileri duyursun, tebliğ etsin. Çünkü nice tebliğ olunanlar (bilgiyi ikinci elden alanlar) vardır ki, (bizzat sözü esas kaynağından, birinci ve yetkili ağızdan) işitenlerden daha iyi anlar ve muhafaza eder; demezdi ve bu emri vermezdi.

Sonra da;

Benden bir hadis işitip de onu aynen işittiği gibi (eksiksiz) başkalarına duyuran kimsenin Allah yüzünü ak etsin. Çünkü nice tebliğ olunanlar vardır ki, birinci ağızdan işitenden daha iyi anlar ve ezberler” buyurmaktadır.

Bu hadis birazdan açıklayacağım gibi mütevatirdir.

İmam-ı Şafîî (Rhm) “Peygamber (sav), sözlerinin işitil-

mesini, ezberlenip korunmasını ve alındığı gibi başkalarına duyurulmasını mendup kılınca, bu hal, hadisi işiten kişinin başkalarına duyurmakla emir olunmadığına, ancak tebliğ edilen kişiye karşı hüccet getirilen hadisi duyurmakla emrolunduğuna delalet eder. Çünkü Peygamber (sav)'den gelecek bir helal, sakınılacak bir haram, yerine getirilecek bir had, alınıp verilecek bir mal, din ve dünya hakkındaki nasihat ve tavsiyeler ancak bunlar duyurulur" demiştir.

Sonra Beyhâkî Ebû Râfi'in bir hadisini rivayet etti. Ebu Râfi; Peygamber (sav)'in şöyle buyurduğunu söylemiştir:

"Sizden birinize nehyettiğim veya yapılmasını emrettiğim emirlerimden bir emrim kendisine gelir de koltuğunda kurulup oturduğu halde, ben bunu bilmiyorum, biz Allah'ın kitabında bulduğumuz hükümlere uyarız derken rastlamayayım."

Bu hadisi Ebu Davud ve Hakim rivayet etmiştir.

Yine Beyhâkî, el Mikdam b.Ma'dikerib'den bir hadis rivayet etti ki, Nebi (sav) Hayber günü bir kısım şeyleri haram kılmıştı. Ehli eşek ve onun dışında bazı şeyler haram kıldıkları şeyler cümlesindendir. Sonra Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Bir zaman gelecek ki, adam koltuğuna oturacak, kendisine bir hadisim haber verilince de benimle sizin aranızda Allah'ın kitabı vardır; Allah'ın kitabında bir helal bulursak biz de onu helal sayarız, bir haram bulursak biz de onu haram sayarız. Biliniz ki Resûlullah (sav)'ın muhakkak haram kıldığı bir şey Cenab-ı Hakk'ın haram kıldığı şey gibidir; uyulma zorunluluğu bakımından fark yoktur"

Beyhâkî, "İşte bu, vefatından sonra meydana gelecek

olan bid'atçıların hadisini reddedeceklerine dair Resûlullah (sav)'ın verdiği gaybi bir haberdir" demiştir.

Beyhâkî, Şübeyb b. Ebi Fudâle el Mekkî'den senedi ile rivayet etmiştir ki, İmran b. Husayn (ra) şefaati anlattı da dinleyenlerden bir adam, ey Ebâ Nüceyd, muhakkak ki, siz, bize hadislerle haber veriyorsunuz. Fakat biz o hadisler için hükümlerine uyulması bakımından Kur'an'da bir emir, bir işaret göremiyoruz.

İmran çok kızdı ve adama;

- Kur'an okudunuz mu? diye sordu. Adam,

- Evet, dedi, İmran;

- Kur'an'da yatsı namazının dört, akşam namazının üç, sabah namazının iki, öğle namazının ve ikinci namazının dörder rekat olduğuna rastladın mı? Adam;

- Hayır, dedi. İmran;

- Öyleyse bu bilgileri kimden aldın? Bu bilgileri siz bizden, biz de Allah'ın Yüce Resûlün (sav)'den almadık mı? İmran devamla;

- Kur'an'da kırk koyuna ulaşıncı bir koyun, her şu kadar deve de bir deve (beş deve de bir koyun, yirmi beş deveden otuzbeş deveye kadar iki yaşına giren bir dişi deve verilir ve devam eder) keza her şu kadar dirhemde şu kadar (80.18 gramdan itibaren kırkda bir, yüzde iki buçuğu) zekat verildiğini gördün mü?, Adam;

- Hayır, cevabını verdi. İmran ;

- Öyleyse bu bilgileri kimden aldınız? Siz bizden, biz de Nebi (sav)'den almadık mı? İmran yine devamla;

- Kur'an'da, "Ve o eski evi (Kabe'yi) tavaf etsinler"³¹ ayetini gördün mü? Bu ayette Kâbe-i Muazzama'yı yedi de-

fa tavaf ediniz (yedi defa etrafında dolaşınız), Makamın arkasında iki rekat tavaf namazı kılınız ifadelerine rastladınız mı? Veya Kur'an'da, "Lâ Celebe ve Lâ Cenebe ve Lâ Şîğare fi'l İslam"³² ibare ve ifadesini gördünüz mü?

Allah Tealayı işitmediniz mi? Yüce Kitabında;

"Peygamber size ne verdiğiyse onu alın, size ne yasakladıysa ondan da sakının"³³ buyurmuştur.

İmran b.Husayn devamla şöyle dedi; "Biz Resûlullah (sav)'dan bir takım şeyler almışız ki, sizin bu şeyler hakkında hiçbir bilgi ve malumatınız yoktur.

Sonra Beyhâkî devamla şöyle demiştir;

"Hadisi Kur'an'la karşılaştırmakla ilgili hadis batıldır, sahih değildir. Zaten hadis de kendi kendini çürütmektedir. Çünkü Kur'an'da, hadisi Kur'an'la karşılaştırmaya dair bir delil yoktur"

B- Beyhâkî'nin "Medhalü'l Kebir"

Adlı Kitabından

Beyhâkî'nin "El Medhal'üs Sağır" adlı eserindeki sözünü burada sona erdi. Bu kitap Nübüvvetin delillerine ait bir giriştir. Beyhâkî bu meseleyi "El Medhal'ül Kebîr" adlı eserinde de zikretmiştir. Bu kitap "Medhal'üs Sağır" kitabından daha geniş olarak sünneti anlatan konulara bir giriştir. Ve şöyle demiştir: Bu konu, Resûlullah (sav)'ın sünnetinin öğ-

32- Tirmizî, Sünen-i Tirmizî, c. III., s. 431, Hadis no: 1123, İstanbul, 1982, Celeb: Zekat malının, zekat memurunun ayağına getirilmesi; Ceneb: Zekat verenin, zekat malını bulunduğu yerden başka bir yere nakletmesi; Şîğar: Mehîr vermemek için akrabaların veya iki genç birbirlerine kızkardeşlerini vermeleri.

33- Haşr Sûresi, 59/7.

retimi ve onun sünnetine uymanın farziyeti konusudur. Allah Teala bu konuda şöyle buyurmaktadır:

“Andolsun ki içlerinden, kendilerine Allah’ın ayetlerini okuyan, (kötülüklerden ve inkardan) kendilerini temizleyen, kendilerine kitap ve hikmeti (sünneti) öğreten bir Peygamber göndermekle Allah müminlere büyük bir lütufta bulunmuştur. Halbuki daha önce onlar apaçık bir sapıklık içinde idiler”³⁴

İmam-ı Şafîi (Rhm) şöyle demiştir;

“Kur’an-ı iyi kavramış ilim ehlinde ilmine gerçekten güvendiğim bir kişiyi, “Hikmet”, Resûlullah (sav)’in sünnetinden ibarettir derken işittim”

Sonra İmam-ı Şafîi (Rhm), Hasen, Katâde ve Yahya b. Ebi Kesir’den kendi senetleriyle şu rivayeti kaydetmiştir;

“Bu ayette geçen “Hikmet” kelimesi sünnetten ibarettir. Sonra Peygamber (sav)’den, El Mikdam b. Ma’dike-rib’in rivayet ettiği bir hadisi senedi ile getirdi ki” Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur:

“Şunu kati olarak biliniz ki, bana Kur’an-ı Kerim ve onun bir misli daha verilmiştir. Karnı tok bir halde rahat koltuğunda oturarak; şu Kur’an’a sarılın; onda helal olarak ne görmüşseniz onu helal kabul ediniz, neyi de haram görmüşseniz onu da haram biliniz, diyecek bazı kimseler gelmek üzeredir. Yine şunu kati olarak biliniz ki, sizin için ne ehli eşek, ne yırtıcı hayvanlardan (kurt gibi) parçalayıcı dişli olanlar ve ne de (aranızda antlaşma bulunan) sözleşmelerinin kaybolan (bulduğunuz) malı helaldir.”³⁵ (Yani Resûlullah (sav)’ın saydıkları Kur’an’da yok ve Kur’an

34- Âl-i İmran, 3/164.

35- Ahmet b Hanbel, Müsned c. 4, s. 131-132; İstanbul, 1982 (Çağrı Yayınları)

bunları haram kılmadı diye yememiz doğru olmaz. Kur'an'da olmayan bazı hayvanları yemeyi sünnet haram kılmıştır. Sünnet de teşride etkili ve yetkilidir)"

Sonra İmam-ı Şafii, Mikdam b. Ma'dikerib'den bir başka yolla şu rivayeti kayd etmiştir: Resûlullah (sav) Hayber'in fethi günü ehlî eşek ve bunun dışında başka bazı şeyleri haram kıldı da" şöyle buyurdu;

"Bir zaman gelecek ki, sizden bir adam rahat koltuğunda oturarak, benim bir hadisim kendisine haber verilince neredeyse, benimle sizin aranızda Allah'ın kitabı vardır; Kur'an'da rastladığımız helali helal, haramı da haram sayarız diyecek. Oysaki Resûlullah (sav)'ın haram kıldığı bir şey, Yüce Allah'ın haram kıldığı şey gibidir"

Beyhâkî, Ebu Davud'un süneninde rivayet ettiği hadisi, sahih bir isnat ile nakletmiştir. (Hafız Celâlüddin es Suyûti diyor ki), biz de deriz ki, bu gelecek hadisi Ebu Davud rivayet ettiği gibi, Hakim de tahric etmiştir.

Sonra Beyhâkî, Ebu Hüreyre (ra)'den rivayet edilen aynı hadisi, senedi ile getirip nakletmiştir. Ebu Hüreyre (ra), Resûlullah (sav)'ın şöyle buyurduğunu söylemiştir:

"Doğrusu ben size iki şey bırakıyorum. Bu iki şeye sıkı sıkıya tutunduğunuz takdirde ebediyyen sapmazsınız: Allah'ın Kitabı ve Sünnetim.³⁶ Kur'an ile Sünnetim elbette kevsar havuzuna gelinceye kadar birbirlerinden ayrılmazlar"

Hakim bu hadisi Müstedrek'inde nakletmiştir.

Beyhâkî, İbni Abbas (ra)'dan rivayet edilen bir hadisi senedi ile nakletti ki, Peygamber (sav) veda haccında hutbe okudu da şöyle dedi:

"Ey insanlar, muhakkak ki ben, size sıkı sarıldığınız

36- Malik b. Enes, El Muvatta, c. 2, s. 899, Hadis No 3,

takdirde asla sapıklığa düşmeyeceğiniz iki şey bırakıyorum Allah'ın kitabı ve Sünnetim”

Hadisi Hakim de tahrîc etmiştir.

Beyhâkî, yine senedi ile Urve'den şu rivayeti kayd etmiştir. Nebi (sav) veda haccında hutbe okudu ve şöyle dedi:

“Muhakkak ki, size, kendisine sıkı sıkıya yapıştığınız taktirde asla sapıklığa düşmeyeceğiniz iki kaynak-esas bırakıyorum: Allah'ın Kitabı ve Nebinizin Sünneti. Ey insanlar, size söyleyeceklerimi iyi dinleyiniz ve onunla amel ederek yaşayınız”

Beyhâkî, İbni Vehb'den rivayet olunan bir hadisi senedi ile rivayet etmiştir. İbnü Vehb şöyle demiştir:

“Malik b.Enes (ra)'i, Resûlullah (sav)'ın veda haccında söylediği, “Size iki şey bırakıyorum o iki şeye sıkı sıkıya tutunduğunuz müddetçe asla sapıklığa düşmezsiniz: Allah'ın Kitabı ve Nebisinin Sünneti” emrine daima sarıl dediğini işittim.

Beyhâkî, İrbad b. Sâriye'den rivayet olunan bir hadisi senedi ile nakletti. İrbad şöyle demiştir:

“Resûlullah (sav) bize namaz kıldırды, sonra bizden yana döndü ve çok belîğ, edebi bir vaaz verdi. Bu vaazdan gözler yaşardı, kalpler titredi de, bir kişi kalkıp, ey Allah'ın Resûlü, sanki bu konuşma bir veda, bir ayrılık konuşmasına benziyor, bize ne tavsiye edersiniz? dedi” Resûlullah (sav):

“Takva sahibi olmanızı, Allah'tan korkmanızı, sizin üzerinize başı kuru üzüm karası gibi siyah Habeşli bir köle idareci (emir) tayin edilse bile, sözünü dinleyip itaat etmenizi tavsiye ederim” buyurdular. Çünkü benden sonra hayatta kalanlarınız yakın bir zamanda çok ihtilaflar görecekler. Sünnetime ve hidayete ermiş olan Hulafa-i Raşidi-

nin (dört halifenin) yoluna devam edin. Bu iki sünnete (yola) tutununuz ve azı dişlerinizle sıkıca ısırınız (sıkıca yapışınız) Sizi uyarıyorum! Dine sonradan sokulan şeylerden sakınınız. Çünkü her sonradan husûle gelen bid'attır ve her bid'at ise dalâlettir”.

Ben de derim ki, bu hadisi Ebu Davud, İbnü Mace ve “Müstedrek” adlı eserinde Hâkim tahric etmiştir. Beyhâkî de Aişe (ra)’den senedi ile rivayet etmiştir ki, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

“Altı sınıf insan vardır ki, Allah (cc) ve duası müstecab ve makbul olan her Nebi onlara Lanet eder: Allah’ın Kitabında ziyadeler yapan, Allah’ın kaderini yalanlayan, Yüce Allah’ın aziz ettiğini zelil, zelil ettiğini de aziz olsun diye zoraki gayret gösteren, Allah’ın haram kıldığını helal kılan ve sünnetimi terkeden kimse”

Ben de derim ki, bu hadisi yine Taberani ve Hakim tahric etmiş ve ayrıca Hakim bu hadisi tashih etmiş (düzeltmiştir). Beyhâkî, İbni Amr’dan senedi ile Resûlullah (sav)’in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

“Muhakkak ki her iş (amel) için insanın hissettiği bir rağbet ve sevinç vardır; her rağbet ve sevinç için insanın kavuştuğu bir sükun ve huzur vardır. Kimin huzur ve sükunu sünnetime yönelik olursa, (sünnetimi yaşamakla elde ediyorsa) o kişi hidayete erer; kim de sünnetimin dairesinin dışında başka bir şeye yönelir, huzura kavuşmayı sünnet dairesinin dışında ararsa muhakkak helak olur, dünya ve ahiret saadetini kaybeder”

Yine Beyhâkî, Enes b. Malîk (ra)’den senedi ile rivayet etmiştir ki, Nebi (sav) şöyle buyurmuştur:

“Kim sünnetimi yaşayarak ihya ederse (diriltirse), mu-

hakkak o kimse beni sever, kim beni severse cennete benimle beraber girer”

Tirmizi de aynı hadisi rivayet etmiştir. Ve Beyhâkî, Ebû Hüreyre (ra)’den senedi ile rivayet etmiştir. Ebu Hüreyre (ra), Peygamber (sav)’in şöyle buyurduğunu söylemiştir:

“Ümmetimin bozulmaya (yüz tuttuğu) bir zamanda sünnetimin gereklerini yerine getiren kimse için yüz şehidin sevabı vardır” aynı hadisi Taberani de nakletmiştir.

C- Resulûllah’ın Sünnetinin Delil Olması

Sonra Beyhâkî, sünnetin üç yönden delil olduğunu beyan sadedinde İmam-ı Şafî (Rhm) şöyle söyledi, demiştir:

Birinci yönü, Allah’ın hakkında ayet indirerek hüküm koyduğu bir hususta Peygamber (sav)’in de Kur’an âyetlerine ve onların ifade ettiği manaya uygun hüküm koymasıdır.

İkinci yönü, Allah’ın hakkında ayet indirdiği bir konuda Peygamber (sav) de o ayetle murad edilen manayı Allah tarafından vahye dayanarak beyan etmesidir. Onunla kulların Allah’ın kendi emirlerini yerine getirmelerini nasıl irade ettiğini, mananın özelliği ve genelliği yönünden nasıl farz kıldığını açıklar.

Delil oluşunun üçüncü yönü; hakkında hiç bir ayet bulunmayan bir konuda, Resulûllah (sav)’ın, hükmünü kendisinin koyduğu yöndür.

Ulemadan şöyle diyenler vardır: Yüce Allah, Resulüne itaati farz kılması ve Resulünün de Allah’ın rızasına uygun

hareket edeceği ezeli ilminde geçmesi sebebiyle Resûlünü, hakkında hiçbir ayet bulunmayan konularda hüküm koymaya muvaffak etmiş (başarılı kılmış) ruhsat vermiştir.

Öte yandan “Peygamber (sav) hiçbir zaman hüküm koymamıştır. Ancak koyduğu her hüküm için Kur’an’da o hükmün dayanacağı bir asıl (ayet) mevcuttur,” diyenler de olmuştur. Nitekim Peygamber (sav) Efendimizin, namazın rekât sayılarını, nasıl kılınacağını ve farzietini ifade eden ayetin asliyeti üzerine yaptığı açıklaması; keza alış-veriş ve diğer Şer’i meselelerde sünnet kıldığı herşey bu kabil sünnetidir. Çünkü Cenab-ı Hak bu mali ilişkileri Kur’an’da zikrediyor ve şöyle buyuruyor:

“Ey iman edenler! Karşılıklı rızaya dayanan ticaret olması hali müstesna, mallarınızı, batıl (haksız ve haram yollar) ile aranızda (alıp vererek) yemeyin”³⁷

Ve;

“Halbuki Allah, alış veriş helal ve faizi (ribayı) haram kılmıştır”³⁸

Resûlullah (sav), haram ve helal kıldığı konularda, (namazdaki Allah’ın bildirmesiyle yaptığı beyanları gibi,) ancak Allah’ın bildirmesiyle açıklamada bulunmuştur.

Yine ulemeden şöyle diyenler olmuştur:

Belki (Resûlullah ’ın ortaya koyduğu) bu hükümleri Resûlullah (sav)’a, aynı hükümleri ihtiva eden Allah’ın risalesi, vahyi getirdi de o risale Yüce Allah’ın farz kılmasıyla Peygamberin sünnetini ispat etti. Ayrıca şöyle diyenler de olmuştur:

Peygamber (sav)’ın sünnet kıldığı her hükmü Allah

37- Nisa, 4/29

38- El Bakara, 2/275

onun kalbine atmış ve şuur altına yerleştirmiştir. Ve Resûlullah (sav)'ın sünneti Yüce Allah tarafından kalbine ve hissiyatına ilka edilen (yerleştirilen) hikmettir. İmam Şafî'nin sözleriyle ifade edilen kısım burada sona ermiştir.

Beyhâkî, Ömer b. El Hattab (ra)'dan rivayet edilen bir hadisi senedi ile tahric etmiştir ki, Hz. Ömer (ra) minber üzerinde şöyle demiştir:

“Ey İnsanlar! Muhakkakki görüş (rey), ancak Resûlullah (sav)'dan gelince doğruya isabet eder. Çünkü Yüce Allah ona doğru olan görüş ve düşünceyi gösteriyordu. Bizdeki görüş ve düşünce ancak zan ve zorluktan başkası değildir”

Beyhâkî, Şa'bî'den rivayet edilen bir hadisi senedi ile rivayet etmiştir ki, Resûlullah (sav) davalara bakar hüküm verirdi. Kur'an (ayeti) hükmettiği şeyin aksine bir hükümle indirilince de hemen Kur'an'ın hükmüne dönerdi, fakat ilk verdiği hükmü de reddetmezdi.

Peygamber (sav), Allah'ın emri, ya kendisine indirilen bir vahiy ile veya Allah tarafından “şöyle yap” diye gönderilen bir ayetle ancak hüküm koyardı görüşüne katılanlar, Peygamber Efendimiz (sav)'ın Buhari ve Müslimin zina edenle ilgili kıssada rivayet ettikleri;

“Muhakkak ki, sizin aranızda Allah'ın kitabı ile hükmedeceğim” Kavli ile delil getirmişlerdir.

Sonra Peygamber Efendimiz (sav) Celdle (kamçı ve sopa ile dayak atarak) had vurma ve sürgünle hükmetmiştir. Oysa ki Kur'an'da sürgün yoktur. Buhari ve Müslimin Ya'la b. Umeyye'den rivayet ettikleri şu hadis ile delil getirmişlerdir ki, Nebi (sav) Cî'râne'de idi; üzerinde koku sürülmüş bir cübbe olan bir adam geldi. Umre için ihrama

girmişti. Şöyle dedi: Ey Allah'ın Resûlü, koku ile mülevves bir cübbede umre için ihrama giren bir adam hakkında görüşünüz nedir? Resûlullah (sav) bir müddet adama baktı, sonra sükut etti de bir müddet sonra kendisine bu konuda vahiy geldi. Allah (cc);

"Haccı da, umreyi de Allah için farz ve sünnetlerine riayet ederek tam yapın"³⁹ ayetini indirdi. Sonra vahy meleşti Cebrail (as) gidince, Resûlullah (sav), "Az önce umreden soru soran kişi nerededir?" diye sordu. Adam gelince;

"Vücudundaki kokuya (esansa) gelince, onu üç defa yıkayacaksın; cübbeyi de çıkarıp at, sonra haccında yaptığın şeyleri eksiksiz umrende de yap" buyurdular.

Sonra Beyhâkî Tavus (ra)'dan rivayet edilen bir hadisi senedi ile nakletti ki, Tavus'un yanında, hakkında vahiy gelen ve kan parası (diyet) ile ilgili bir mektup vardı.

Kan parası ve sadakadan Resûlullah (sav)'ın farz kıldığı herşey, ancak hakkında inen vahyin kontrolündeydi.

Beyhâkî, Hassan b. Atiyye'den rivayet edilen bir hadisi senedi ile nakletti. Hassan b. Atiyye şöyle dedi;

"Nasıl ki Cebrail (as) Resûlullah (sav)'a Kur'an ile inip ona Kur'an-ı öğrettiği gibi, sünnetle de iner ve onu Resûlullah (sav)'a öğretirdi" Onu Darami nakletmiştir.

Beyhâkî, Kasım b. Muhaymere tarikiyle Talha b. Fudayle'den rivayet edilen bir hadisi senedi ile nakletti. Talha b. Fudayle şöyle dedi. Resûlullah (sav)'a bir kılık senesinde, Ey Allah'ın Resûlü, bizim için bir narh (fiyat) belirle, denildi. Peygamber (sav), "Yüce Allah (cc), aranızda koyduğum ve bana "koy" diye emretmemiş olduğu bir sünnetten ve narh belirleme gibi bir hükmü koymamdan

dolayı bana sormaz. Fakat buna rağmen yine de siz, Allah'ın fazl-ı kereminden isteyiniz" buyurdu. (yani, fiyatları kısıtlayarak kılığı önleme yerine Allah'ın lütfundan isteyiniz.)

Beyhâkî, Muttalip b. Hantab'dan rivayet edilen bir hadisi senedi ile çıkardı ki, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allahû Tealanın size emrettiği hiçbir şeyi bırakmadım; mutlaka onu size duyurdum ve sizi nehyettiği hiçbir şeyi de bırakmadım; sizi ondan nehyettim, vazgeçirdim. Doğrusu Cebail (as) kalbime ilka etti ki, hiçbir nefis rızkını tamamen yeyinceye kadar elbette ölmeyecektir. Allah'tan korkunuz, istek ve temennilerinizi güzel yapınız"

İmam-ı Şafîî şöyle dedi: Bütün sünnet-i seniyye, ilim erbabından nakledilen, farklı görüşlerin bütününe kapsamaktadır. Resûlullah (sav)'in açtığı yola uymayı Allahu Zül Celal bize emretmiştir. Allahû Teala kendi zatına itaat etmeyi, Peygamber (sav)'in sünnetine uymaya bağlamış, bir nevi ona yerleştirmiştir; inat edip Peygamber (sav)'in sünnetine tabi olmamayı da kendisine, (hiçbir insanın mazur sayılamayacağı) isyan kabul etmiştir. Ve Nebiyy-i zîşanın sünnetine tabi olmaktan başka bir kaçamak yolu da bırakmamıştır.

D- Resulûllah (sav)'a İtaatın

Allah (cc)'a İtaat Sayılacağı

Beyhâkî, bir başlık açıp şöyle demiştir; Bu bab, Cenab-ı Hakkın, Resûllullah (sav)'a itaati emrettiği, Peygambere itaatın kendisine itaat sayılacağını beyan ettiği önemli bir babdır.

Allahû Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“(Ey Resûlüm, Hudeybiye gününde Rıdvan biatı ile) gerçekten sana biat edenler, (ölünceye kadar emrine bağlılık ve teslimiyet sözü verenler) ancak Allah’a biat etmiş olurlar. Allah’ın kuvvet ve yardımı, o biat edenlerin vefa sadakatlerinin üstündedir. Onun için kim (biatından, verdiği sözden) cayarsa, ancak kendi aleyhine caymış olur. (Bunun cezası kendine aittir). Kim de Allah’a söz verdiği şeyi yerine getirirse, Allah’da ona (yarın kıyamette) büyük bir mükafat verecektir”⁴¹ ve;

“Kim Peygambere itaat ederse, muhakkak Allah’a itaat etmiş olur”⁴²

İmam-ı Şafii (Rhm) şöyle demiştir. Böylece Cenab-ı Hakk, Resûlüne yapılan biatın kendine yapılan biat, Resûlüne itaat etmenin kendine itaat etmek olacağını kullarına bildirmiş ve şöyle buyurmuştur:

“Rabbin hakkı için, onlar aralarında çekiştikleri şeylerde seni hakem yapıp sonra da verdiğin hükümden nefisleri hiçbir darlık duymadan tam bir teslimiyetle boyun eğmedikçe, iman etmiş olmazlar”⁴³

İmam-ı Şafii (Rhm) şöyle diyor: (Allah daha iyi bilir, bize ulaştığına göre) bu ayet bir arazi meselesinde Zübeyr (ra) ile hasımlaşan bir adam hakkında nazil olmuştur. Resûlullah (sav) da o arazi ile ilgili hükmünü Hz. Zübeyr (ra) lehine vermişti. İşte bu hüküm, Kur’an’da benzeri bir nas bulunmayan ve sadece Resûlullah (sav)’in ortaya koyduğu bir sünnetidir.

Buhari ve Müslim Abdullah b. Zübeyr (ra)’den şu ri-

41- Fetih, 48/10

42- Nisa, 4/80

43- Nisa, 4/65

vayeti kayd etmiştir ki, Ensardan bir adam ile Zübeyr (ra), hurmalarını suladıkları bir su kanalı hakkında çekiştiriler de adam Zübeyr'e şöyle dedi: Suyu bırak da aksın. Zübeyr ise suyu bırakmadı. Hasımlar davayı Resûlüllah (sav)'a götürdüler. Resûlüllah (sav), Ya Zübeyr, hurmalığını sula, sonra da suyu komşuna bırak buyurdu. Ensarlı adam, "Ya Resûlüllah, Zübeyr halanızın oğlu olduğu için mi onun lehine karar verdiniz" deyince, birden Resûlüllah (sav)'ın yüzünün rengi değişti ve "Ya Zübeyr, hurmalığını sula, sonra da set duvarının gerisinde su birikinceye kadar suyu hapset, bırak." buyurdular.

Zübeyr (ra), Allah'a yemin ederim ki,

"Rabbın hakkı için, onlar aralarında çekiştikleri şeylerde seni hakem yapmadıkça gerçek iman etmiş olmazlar"⁴⁴ Ayet-i celilesinin bu sulama olayı hakkında indiğini sanıyorum demiştir.

Buharî ve Müslim, Ebû Hüreyre (ra)'den rivayet etmiştir. Ebû Hüreyre, Resûlüllah (sav),

"Bana itaat eden Allah'a itaat etmiş olur, bana asi olan Allah'a asi olmuş olur" buyurdu, demiştir.

Buharî, Cabir b. Abdillâh (ra)'dan rivayet edilen bir hadisi nakil etmiştir. Câbir şöyle demiştir:

"Melekler Allah'ın Nebisi (sav)'ne geldiler; Peygamber Efendimiz uyuyordu. Meleklerden bazıları Peygamber uyuyor, bazıları ise, göz uyuyor, fakat kalp uyanıktır, dediler. Melekler, muhakkak ki, bu arkadaşınızın halini anlatan benzeri bir misal vardır. Ona bir misalle benzetme yapınız, dediler. Bunun üzerine meleklerden bazıları Peygamber uyuyor, bazıları göz uyuyor, fakat kalp uyanıktır,

dediler. Melekler: Peygamberin misali, bir ev inşa edip, o evde bir ziyafet hazırlayan ve bu ziyafette (insanları) çağır-mak üzere bir de davetçi gönderen bir adamın misali gibi-dir. Kim o davetçiye icabet ederse, eve girer ve o yemek-lerden yer; kim o davetçiye icabet etmezse, eve giremez ve o yemeklerden de yiyemez, dediler. Yine melekler, bu mi-sali Peygambere tevîl edin de anlasın. Bazısı, Peygamber uyuyor, bazıları ise, göz uyuyor, fakat kalp uyanıktır, de-diler. Bütün melekler yorumunu yapıp şöyle dedi: Misal-deki o ev cennettir; davetçi, Hz. Muhammed Mustafa (sav)'dır. Kim Hz. Muhammed (sav)'e itaat ederse, muhak-kak Allah'a itaat etmiş olur, kim de Hz. Muhammed (sav)'e isyan ederse, şüphesiz Allah'a isyan etmiş olur. ve Hz. Mu-hammed (sav) (iyilik ve kötülük bakımından) insanları iyi-kötü diye ayırmıştır."

Buhari, Ebu Hüreyre (ra)'den rivayet etmiştir ki, Resû-lüllah (sav) şöyle demiştir:

"Bütün ümmetim cennete girecek. Ancak yüz çeviren adam müstesnadır. Sahabelerden orada bulunanlar, Ey Al-lah'ın Resûlü, kimdir Ebâ? Diye sordular da Resûlüllah (sav) şöyle cevap verdi: Bana itaat eden cennete girer, ba-na isyan eden de itaatı terk etmiş olur" (Eba Rasulullah'a isyan eden kimsedir.)

Şafîî (Rhm), bu konuda Cenab-ı Hakkın;

"Ey Müminler! Peygamberi, kendi aranızda birbirinizi çağırır gibi çağırmayın. İçinizden, birini siper edinerek sı-vışıp gidenleri muhakkak ki Allah bilmektedir. Bu sebep-le, onun emrine aykırı davrananlar, başlarına bir bela gel-mesinden veya kendilerine çok elemli bir azap isabet et-mesinden sakınsınlar"⁴⁵ buyurduğunu söylemiştir.

Beyhâkî'nin;

“Bunun için Peygamberin emrine aykırı hareket edenler, başlarına bir bela inmekten yahut kendilerine acıklı bir azap isabet etmekten sakınsınlar”⁴⁶ ayeti celilesi hakkında, Sûfyan (ra)'dan rivayet ettiği bir hadiste, Sûfyan, “Allah kalplerini mühürler” demiştir.

İmam-ı Şafîî (Rh) şöyle dedi: Cenab-ı Hak, insanlara Resûlullah (sav)'ın verdiklerini almalarını, nehyettiklerinden de sakınmalarını emretmiş ve şöyle buyurmuştur:

“Peygamber size ne verdiyse onu alın, size ne yasakladıysa ondan da sakının. Allah'dan korkun. Çünkü Allah'ın azabı çetindir”⁴⁷

Buhari ve Müslim İbnü Mes'ud (ra)'dan rivayet edilen bir hadisi nakletmiştir ki, İbnü Mes'ud şöyle demiştir:

“Cenab-ı Hak, döğme yapana ve yaptırana, yüzündeki kılları yolana, güzelleşsin diye dişlerinin arasını açtırana, Yüce Allah'ın yarattığını değiştirene lanet eder” Bu haber, kendisine “Ümmü Ya'kub” denilen bir kadına ulaştı da, kadından dertop hemen geldi ve şöyle dedi: Bana ulaştığına göre, sen, şöyle şöyle demişsin. İbnü Mes'ud (ra)'da, bana ne olmuş ki, Allah'ın kitabında mevcut olduğu halde Allah Resûlünün lanetlediğini ben lanetlemeyeyim! O kadın da şöyle dedi: Allah'a yemin ederim ki, iki kapak arasındaki (Kur'an'ı) ben de okudum. Ama böyle bir hükme rastlamadım (görmedim). İbnü Mes'ud (ra);

- Eğer Kur'an'ı okumuş olsaydın muhakkak ki onu bulurdun dedi. “Vema Â'takümü'r Resûlü Fe Huzûhü vema nehâküm anhu Fentehû: Peygamber size ne verdiyse

46- Nur, 24/63

47- Haşr, 59/7

onu alın, size ne yasakladıysa ondan da sakının”⁴⁸ ayetini okumadın mı? Kadın:

- Evet dedi, okudum, İbnü Mes’ud (ra),
- Muhakkak o ayet o türlü işlerden nehyediyor, dedi.

İmam-ı Şafî (Rhm) şöyle demiştir: Açıkça anlaşıldı ki, Resûlullah (sav) insanları sırat-ı müstakime hidayet etmektedir. Bu konuda Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

“Fakat biz onu kullarımızdan dilediğimizi kendisiyle doğru yola erdirdiğimiz bir nur kıldık. Şüphesiz sen doğru bir yolu göstermektesin. (o yol) göklerin ve yerin sahibi olan Allah’ın yoludur”⁴⁹

İmam-ı Şafî (Rhm), “Peygamber (sav)’i gören sahabe-ler ve Peygamber Efendimizden sonra kıyamete kadar gelmiş ve gelecek bütün insanlar, Peygamber (sav)’e itaat etmenin hepsinin üzerine farz ve gerekli olması bakımından birdirler (eşittirler),” demiştir. (yani başta sahabeler olmak üzere insanlık istisnasız Resûlü sevmek zorundadır).

Beyhâkî, Meymun b. Mehran (ra)’dan, Cenab-ı Hakk’ın;

“Fe İn Tenâzâ’tüm Fî Şey’in Fe ruddûhü İla’llahi ver’Resûli= Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz-Al- lah’a ve ahiret gününe gerçekten inanıyorsanız- Onu Al- lah’a ve Resûle götürün (onların talimatına göre halledin)”⁵⁰ Kav- l-i Şerifleri hakkında rivayet edilen bir hadisi senedi ile rivayet etmiştir: İslam uleması bu ayetin tefsirinde şöyle demiştir: “Er ruddü ila’llah” Allah’a arz etmek, “ilâ kitâbi- hi” Allah’ın kitabı Kur’an’a, ve “er ruddü ila’r Resûli izâ ku- bize” vefatından sonra Resûlüne arz etmek demek, “İlâ Sünnetihi” Sünnetine arz etmek demektir.

48- Haşr, 59/7

49- Şura, 42/52-53

50- Nisa, 4/59

Sonra Beyhâkî, Ebu Davud'un; Ebû Râfî'den rivayet edilen bir hadisini nakletmiştir. Ebû Râfî şöyle demiştir:

“Peygamber (sav), sizden birinize koltuğunda oturduğu halde emrettiğim yahut nehyettiğim bir emrim kendisine gelir de (hadis delil olur mu, olmaz mı?) bilmiyoruz, biz Allah'ın kitabında bulduğumuz hükme tabi oluruz, onunla amel ederiz derken rastlamayayım” buyurdular.

İmam-ı Şafîî (Rhm), bu hadis-i şerifte, Resûlullah (sav)'den rivayet edilen haberin geçerliliği ve müslümanlar şayet Yüce Allah'ın kitabında ihtiyaç duydukları herhangi bir konu ile ilgili bir nass bulamazlarsa, Yüce Peygamber (sav)'in hadisleriyle bütün müslümanların amel etmeleri lüzumlu olur, ayrıca islam fıkında hadisin delil olduğu kanaati güç kazanır, demiştir.

Beyhâkî yine Ebu Davud'un, İrbaz b.S âriye'den gelen bir hadisini rivayet etmiştir. İrbaz şöyle demiştir:

“Beraberinde sahabilerinden bir haylisi olduğu halde Peygamber (sav) ile Hayber'e indik. Hayber'in reisi azgın, sapkın ve inkarcı bir adamdı. Peygamber (sav)'in karşısına geldi ve şöyle dedi: Ya Muhammed, sizin için eşeklerimizi kesmek, meyvelerimizi yemek, kadınlarımızı da dövmek selahiyeti var mıdır? Resûlullah (sav) bu hale çok kızdı ve şöyle dedi: Ey İbnü Avf, atına bin ve namaza toplanın diye insanları çağır. Sahabiler hemen toplandı. Nebi (sav) namazı kıldırды, sonra ayağa kalktı ve şöyle hitap etti: Sizden biri, koltuğunda oturduğu halde zanneder mi -ki zannetmesin- Allah'ın haram kıldığı bir şey illa da Kur'an'da bulunacak! Biliniz ve dikkat ediniz Allah'a yemin ederim ki, muhakkak ben, emirler verdim, vaazlar, nasihatler ettim ve birçok şeyden de nehyettim. Bütün bunlar toplan-

sa bir Kur'an hacminde (kalınlığında) veya daha büyük ve daha kalın bir hacim teşkil eder.

Ve Allah (azze ve celle) sizin için ehl-i kitaptan olanların evlerine izinsiz girmenizi, kadınlarını dövmenizi, üzerlerindeki haraç ve vergi borcunu size ödedikleri sürece meyvelerini yemenizi helal kılmamıştır⁵¹

E- Hadisin Kur'an'a Arz Edilmesi (Karşılaştırılması)

Sonra Beyhâkî, bir bab açıp şöyle demiştir: Bu bab, Sünnetin Kur'an'a arz edilmesi (karşılaştırılması) konusunda bazı zayıf râvilerin rivayet ettikleri hadislerden oluşan haberleri reddeden bazı kimselerin kendisiyle hüccet getirdikleri hadisin geçersizliğini beyan babıdır.

İmam-ı Şafîî (Rhm) şöyle demiştir: Peygamber (sav)'in benden size gelen hadisi Kur'an'la karşılaştırınız (Kur'an'a arz ediniz), Kur'an'a uyan hadisi ben söylemişimdir; Kur'an'a muhalif olan hadisi de ben söylememişimdir" dediği rivayet olunması sebebiyle haberleri (hadisleri) redde-

51- Sahabilerde o ana kadar geçici de olsa, bir şeyin haram veya helal olabilmesi için Kur'an'da sarahaten bir nass olması gerektiği düşüncesi mevcuttu. Hayberde yukarıdaki hadiste anlatılan olay cereyan edince Rasulullah (sav)'in tavrı hadisin muhtevası yönünde olmuştur. Bu ve benzeri hadisler her şeyin Kur'an'da olması gerektiğini natık bulunmaktadır. Ayrıca bu hadisten o gün olduğu gibi bu gün de her şeyi anlatan hükümlerin Kur'an'da olması gerektiğine ve şeriâtın dört delilinden sadece Kur'ana yönelerek diğer üçünü devre dışı bırakma gayreti içine giren tipleri her asırda bulmak mümkün olduğunu mucizane öğrenmiş bulunuyoruz. Çünkü Rasulullah (sav)'in her nehyi ve her emri sadece o asrı değil, belki kıyamete kadar gelecek diğer asırların insanlarının davranışlarını da tazammun edecek bir muhtevada irad buyurulmaktadır. Mütercim.

den biri bu mezkur hadisle bana karşı hüccet getirdi. Ben de ona şöyle dedim: Bu hadisi, ne büyük ve ne de küçük hiçbir hadis kitabında hadisi geçerli olan birisi rivayet etmiştir. Ancak bu hadis, bilinmeyen bir râviden gelen münkatî⁵² bir rivayettir. Ve biz, hiçbir konuda bu rivayetlerin benzerlerini de kabul etmiyoruz.

Beyhâkî şöyle dedi: İmam-ı Şafîî (Rhm), Halit b. Ebi Kerime'nin Ebu Cafer'den, onun da Resûlullah (sav)'dan rivayet ettiği hadise işaret etmiştir ki, Resûlullah (sav) Yahudileri çağırdı ve onlara sordu. Yahudiler de Resûlullah (sav)'a İsa'yı anlattılar. Nihayet Hz. İsa (as) üzerine yalan söylediler. Bunun üzerine Nebi (sav) minbere çıktı ve insanlara şöyle dedi: Muhakkak benim söylediğim hadisler yayılma ve her yere ulaşma imkanı bulacaktır. Size gelen söz, elinize ulaşan hadis (hüküm bakımından) Kur'an'a uyarsa, o söz bendendir, size gelen söz (hüküm yönünden) Kur'an'a muhalefet ederse, o söz benden değildir. Beyhâkî, bu hadisin zincirinde geçen Halit'in bilinmeyen (meçhul) bir insan olduğunu, Cafer'in de sahabi olmadığını ve hadisin de münkatî bir hadis olduğunu söylemiştir.

İmam-ı Şafîî (Rhm) şöyle demiştir. Hadis, Kur'an'a muhalif olmaz, fakat Resûlullah (sav)'ın hadisi (Kur'an'daki lafzın) has (hususî), amm (umumî), nasih (hüküm kaldırıcı ayet), mensuh⁵³ (hüküm kaldırılan ayet) olması ba-

52- Munkatî hadis, senedinden bir kişinin (ravinin)düştüğü veya mübhem bilinmeyen bir ravinin zikredildiği hadistir. Zayıf hadis oluş sebebi de, senedin muttasıl bulunmayışdır. Mütercim.

53- Amm, bir vaz (ilk konuluşu ve kullanılışı) ile bir çok şeye delalet eden lafızdır. Mesela ıcal: adamlar sözü amm bir lafız olup, bu manaya vaz (sözün ilk konuluş ve kullanılışı) bakımından elverişli olan herkese delalet eder. Hass, Hayvan, insan, Ali, Veli gibi cins, tür ve şahıs ifade eden kelimelerde tek manaya konulan lafızdır. Yani hass tek manaya

kimından Allahû Teala'nın irade ettiği manayı açıklar.

Sonra da insanlara, Allah'ın farz kılması ile sünnet (adet) haline gelen şeyleri benimsemek gereklidir. Kim Resûlullah (sav)'dan geleni (haberi) kabul ederse Allah'dan kabul etmiş olur.

Beyhâkî, bu hadis diğer bazı farklı varyantlarla da rivayet olunmuştur, fakat bu vecihlerin tamamı da zayıftır, demiştir. Sonra Beyhâkî, Amr b el Haris'den, o da el Esbâ b. Muhammed b. Ebu Mansur'dan rivayet edilen hadisi, İbnü Vehb tarikiyle nakil etmiştir ki, Ebu Mansur'a ulaştığına göre, Resûlullah (sav) şöyle demiştir. Hadis üç asıl prensip üzere bilinir: benden size hangi hadis ulaşırsa, o hadisin (hadis olup olmadığını) Allah'ın kitabı ile tanıyınız ve kabul ediniz. Benden, size hangi hadis ulaşırsa, Kur'an'da yerini bulamaz (Kur'an'da aynı hadisin manasını veya ona yakın bir manayı ifade eden bir ayet de bulamaz) ve hadisin derecesini de (sahih, hasen, merfû, zayıf gibi) bilemezseniz kabul etmeyiniz. Benden, size hangi hadis ulaşırsa ki, hadisi işitince tüyleriniz ürperiyor, kalbiniz daralıyor ve fakat Kur'an'da da hadisin zıddını buluyorsanız o hadisi reddediniz”

Beyhâkî, bu hadis, meçhul (bilinmeyen) bir râviden gelen münkati bir rivayettir, demiştir.

Beyhâkî, Zirr b. Hubeyş'den, o da Ali b. Ebi Talib (ra)'den, Asım b. Ebi'n Nücüd tarikiyle rivayet edilen bir

vaz edilen lafızdır. Cins veya tür ismi de olsa tek manaya konulunca hass'ın tanım kapsamına girer. Nasih lugatta izale etmek, gidermek manalarına gelir. İstilahta ise, bir nass'ın hükmünü daha sonra gelen bir nas ile kaldırmaktır. Yani önce gelen şeri bir hükmü, daha sonra gelen şeri bir hükümle kaldırmaktır. Kur'an'da Bakara suresi 106. ayette sabittir. Mensuh, nesh anlaşıncı mensuh da anlaşılır. Yani hükmü kaldırılan nasın bu durumuna mensuh denir. Mütercim.

hadisi senedi ile rivayet etmiştir. Hz. Ali (ra), Resûlullah (sav) şöyle buyurdu, demiştir:

“Muhakkak benden sonra, benden hadis rivayet eden râviler olacaktır. O râvilerin rivayet ettikleri hadisleri Kur'an'a arz ediniz (Kur'an'la karşılaştırınız); Kur'an'a uyan hadisi insanlara haber veriniz (rivayet ediniz), Kur'an'a uymayan hadisi de almayınız (onunla amel etmeyiniz)”

Beyhâkî, Darekutni'nin, bu hadis bir vehimden ibarettir. Doğrusu ise, Asım'ın, Zeyd b. Ali'den munkatî (kesik) olarak rivayet ettiği hadistir, dediğini söylemiştir. Dârekutni, Husayn b. Abdillâh'dan, o da babasından, o da dedesinden, onun da Ali'den rivayet ettiği hadisi Bîşr b. Nûmeyr tarikiyle senedi ile nakil etmiştir ki, Resûlullah (sav) şöyle demiştir:

“Şüphesiz benim sözlerimi nakleden bir kısım insanlar gelecektir. Kim size, (hüküm bakımından) Kur'an'a ters düşmeyen bir hadis haber verirse, ben onu söylemişimdir; kim de size (yine hüküm bakımından) Kur'an'a benzemeyen bir hadis haber verirse, ben o hadisi söylememişimdir”

Beyhâkî şöyle dedi: Bu hadis hüccet getirilmeyecek derecede zayıf bir isnaddır. İbnü Muin, Husayn b. Abdillâh b. Zamire hakkında bu adam hiçbir şey değildir, Bîşr b. Nûmeyr hakkında da sika (güçlü) bir râvi değildir, demiştir.

Dârekutni, Abdülaziz b. Rafi'den, o da Ebu Salih'den, o da Ebu Hüreyre (ra)'den Salih b. Musa tarikiyle rivayet edilen bir hadisi senedi ile nakil etmiştir. Ebu Hüreyre (ra), Resûlullah (sav) şöyle buyurdu, demiştir:

“Muhakkak size, benden muhtelif rivayetlerde hadisler ulaşacaktır, Allah'ın kitabına ve benim sünnetime uygun gelen bendendir, Allah'ın kitabına ve benim sünneti-

me muhalif olan da benden değildir.”

Beyhâkî şöyle demiştir: Bu hadisin senedinde Salih b. Musa et Talhî tek başına kalmıştır, o da zayıf bir ravidir ve onun (rivayet ettiği) hadis ile hüccet getirilmez.

(Suyuti) ben de derim ki, bu zafiyetle beraber bu hadis aleyhimize değil, aksine lehimize dir. “Allah’ın kitabına ve benim sünnetime uygun gelen...” sözüne bakmıyor musun? Resûlullah (sav)’ın “Benim sünnetime” demesi, sünnetin delil teşkil ettiğini ve onun da mihenk ve miyarına vurulması gerektiğini beyan etmektedir)

Sonra Beyhâkî, İbnü Zi’b’den, o da Saîd el Makberî’den, o da Ebi Hüreyre (ra)’den, Yahya b. Âdem tarikiyle rivayet edilen bir hadisi tahric etmiştir ki, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

“Benden size, (doğru olduğunu örf ve genel kanaate göre) bildiğiniz ve inkar da etmediğiniz bir hadis haber verildiği zaman, ben o hadisi söylemiş olayım ya da olmayayım onu tasdik ediniz. Çünkü ben, (Müslümanlar arasında yaygın olarak) bilinen ve de inkar edilmeyen hadisi söylerim. Yine benden size, inkar ettiğiniz ve de (doğruluğunu yaygın olmayışından dolayı) bilmediğiniz (tanımadığınız) bir hadis haber verilirse, onu da tasdik etmeyiniz. Çünkü ben, bilinmeyen ve inkar edilen (kabul görmeyen) bir hadisi söylemem”

Beyhâkî, İbnü Huzeyme’nin, bu hadisin sıhhati konusunda bir takım görüşler vardır. Dünyanın ne doğusunda ve ne de batısında, Yahya b. Âdem’in rivayetinin dışında, İbnü Zi’b’in haberini tanıyan ve hadis ulemasından bu hadisin Ebu Hüreyre (ra)’den rivayet edildiğini tespit eden bir kişi gördük” dediğini söylemiştir.

Beyhâkî, şöyle demiştir: O hadis isnat ve metin yönünden, Yahya b. Âdem'in rivayet ettiği hadise, zihin bulandıracak derece muhaliftir. Onlardan bazıları Ebû Hüreyre (ra)'yi rivayet zincirinde zikretmiş, bazıları da zikretmemiştir. Böylece hadis, mürsel hadisler arasına girmiştir. Onlardan, hadisin metni konusunda şöyle diyenler de vardır: Size, benden bir hadis haber verildiği zaman, o hadisi Allah'ın Kitabı Kur'an'a arz ediniz (Kur'an'la karşılaştırınız). Buhari (Rhm) Tarih'inde şöyle söylemiştir: Hadisin zincirinde Ebu Hüreyre(ra)'nin zikredilmesi vehimden başka bir şey değildir. Sonra Beyhâkî, Muhammed b. Abdillâh el Arzemi'den, o da Abdullah b. Said b. Ebî Said'den, o da Ebû Hüreyre (ra)'den rivayet edilen bir hadisi, Hâris b. Nebhan tarikiyle nakil etmiştir ki, Resûlullah (sav) şöyle demiştir:

“Benden size söylediğim hasen⁵⁴ derecesinde bir hadis ulaşırsa, ben onu söylemişimdir”

Beyhâkî, bu batıldır. Hâris ve El Arzemi rivayet zincirinde terkedilmiştir. Hele Abdullah b. Said'in direkt olarak Ebu Hüreyre (ra)'den hadis rivayet etmesi fahiş bir mürseldir. Ebû Hüreyre'den bu hadisin bir kısmının zıddı rivayet edilmiştir, demektedir.

Yine Beyhâkî, Said b. el Makberi'den, o da Ebi Hüreyre(ra)'den rivayet edilen bir hadisi Ebi Ma'şer es Sündî tarikiyle nakil etmiştir. Ebû Hüreyre (ra), Resûlullah (sav):

“Sizden, koltuğunuzda otururken kendisine hadislerimden bir hadis ulaşıp da, (hadisi reddetme sadedinde)

54- Hasen Hadis: Sözlükte nefsin arzu ettiği şeydir. İstilahta ise hasen, şaz ve illetten arınmış adaleti sağlam ama muhafazası (dabı) sahih derecesinden biraz az ve senedi muttasıl olan hadisdir. Mütercim.

bana Kur'an okuyunuz, diyen birisine rastlamayayım; size söylediğim ya da söylemediğim bir hayır (iyiliği emreden bir söz) gelirse, ben o sözü söylemişimdir; (kötülüğü ifade eden) bir şer gelirse, muhakkak ben o şerri söylemem" buyurdu, demiştir.

Beyhâkî, bu hadisin baş tarafı, haberlerin kabul edilmelerindeki sahih hadislerin ölçülerine uygundur. Fakat Peygamber (sav)'in bu hadislerindeki "söylediğim ya da söylemediğim" kavli ise, Nebi (sav)'nin üslub ve de konuşma sitiline uygun düşmediği gibi, makbul hadise de benzemiyor."demiştir.

Beyhâkî, Ebu Cüveyris'den, o da Muhammed b. Cübeyr b. Mut'im'den, Abdurrahman b. Selman b. Amr Mevla'l Muttalib tarikiyle rivayet etmiştir ki, Resûlullah (sav) şöyle demiştir:

"Benden size haber verilen (yaygın olarak) bildiğiniz, tanıdığınız bir hadisi tasdik ediniz; benden size haber verilen fakat kabul etmediğiniz bir hadisi de tasdik etmeyiniz. Çünkü ben, kabule şayan olmayan hadisi söylemem ve o benden değildir"

Beyhâkî, bu hadis münkatıdır, demiş ve şöyle devam etmiştir: Bu manada rivayet edilen isnadın en benzeri, Rabia'nın Abdülmelik b. Said b. Süveyd'den, onun da Ebû Humeyd veya Ebu Useyd'den rivayet ettiği hadistir. Ebu Useyd veya Humeyd, Resûlullah (sav)ın;

"Benden, kalplerinizin tanıdığı (ünsiyet ve bağışıklığı bulunan), derinizin ve tüylerinizin ürperdiği ve size (İslamın özüne uygunluğu bakımından) daha yakın gördüğünüz bir hadisi işittiğiniz zaman, ben sizin o söze en yakın olanınızım (o hadis sizden önce benim indimde makbul-

dür); ve benden, kalplerinizin inkar ettiği, derinizin ve tüylerinizin nefretle ürperdiği ve sizden (İslamın özünden çok uzak olduğunu) gördüğünüz bir hadisi de işittiğiniz zaman, ben sizin o söze en uzak olanınızım (benim yanımda da asla makbul değildir)" buyurduğunu, söylemiştir.

Sonra Beyhâkî, Abdülmelik b. Said'den, o da İbni Abbas b. Sehl'den, o da Übey'den Bukeyr tarikıyla gelen bir hadisi rivayet etmiştir. Übey şöyle demiştir: Resûlullah (sav)'dan (hakkaniyetiyle) tanınan ve içeriği bakımından deriyi adeta yumuşatan, okşayan bir hadis size ulaştığı zaman onu kabul ve tasdik ediniz. Muhakkak ki Resûlullah (sav) hayır söyler, hayırdan başka bir şey söylemez"

Beyhâkî, Buhârî'nin, bu hadis Ebu Humeyd'den veya Ebu Useyd'den rivayet edenlerin rivayetlerinden daha geçerlidir, dediğini söylemiştir. Bu hadisi, İbnü Lühey'a Bûkeyr b. el eşecc'den, o da Abdülmelik b. Said'den, o da Kasım b. Süheyl'den, o da Übey b. Ka'b'den rivayet etmiştir. Ka'b bu hadisi sadece manası ile rivayet etmiştir. (Lafızlarını muhafaza edememiştir). Böylece müsned olan hadis muallel (illetli)⁵⁵ hale gelmiştir.

Bütün bu durumlarda, Resûlullah (sav)'dan geldiği kesin ve sabit olan hadis akıllara yakındır ve bütün hadis usulü kurallarına uygundur. Allahû Zülcelâlin Resûlünü

55- Muallel hadis, dış görünüşü bakımından kusursuz gibi görünse bile, sıhhatini zedeleyen bir kusuru olduğu anlaşılan hadistir. Hadisteki illet, hadis ilmiyle uğraşan yüksek zekalı insanlar tarafından ancak kavranabilmektedir. Bu konu, bu yüzden hadis ilmi nevilerinin en kapalı, en hassas kısmıdır. Onu ancak Allahû Teala'nın fevkalada bir anlayış, geniş kültür, hadis rivayet eden ravilerin dereceleri hakkında mükemmel bir bilgi ve senetlerle metinleri tam manasıyla kavrayacak kuvvetli bir meleke verdiği insanlar anlayabilir. Bu kişiler oldukça azdır. Buhari, Ali b. el Medini. Ahmet, Ebi Hatim, Ebu Zur'a, el Darekutni bunlardan bazılarıdır.

dininde ulaştırdığı yüce makamı ve insanların üzerine itaatinin farz olduğunu yüce Allah'ın lütfu ile anlayan, düşünen kişinin aklı, Resûlünün (sav) hadisini inkar etmez. O yüce Resûlün söylediği her şeyin tasdik edilmesi gerektiğine, hüküm verdiği her şeyde ona uymanın farz olduğuna inanan kişinin kalbi, Resûlullah (sav)'ın hadisinden asla nefret etmez. Onun hadisi Şer'i şerif açısından güzel olduğu gibi, İslam itikatında da güzeldir. Akıl sahipleri indinde de güzeldir. Sahih olduğu umulan bu hadislerin lafızlarından murat da işte budur.

Sonra Beyhâkî, İbni Abbas (ra)'dan rivayet edilen bir hadisi senedi ile nakletmiştir. İbni Abbas (ra) şöyle demiştir:

“Resûlullah (sav)'dan size bir hadis haber verdiğim zaman, Allah'ın kitabı Kur'an'da onu doğrulayıcı, destekleyici bir delil bulamadınız veya o hadis insanların ahlaki yaşayışında da güzel addedilmiyorsa, ben bu haberde yalan söylüyorum demektir”

Beyhâkî'nin, Hz. Ali (ra)'den rivayet ettiği bir hadiste Hz. Ali şöyle demiştir:

“Size Resûlullah (sav)'dan bir haber verdiğimiz zaman, kesinlikle biliniz ki, o hadis daha hidayete erdirici, daha sevindirici ve daha üstün takva özelliğine sahiptir.

Ben de derim ki, varid olan hadisin manasında itimat edilecek dayanak; İmam-ı Şafiî (Rhm)'nin, baş kısımlarda işaret ettiği “Muhakkak (sahih ve geçerli olan sünnet) Kur'an'a zıd değil, belki Kur'an'ı destekleyicidir” tarzda ortaya koyduğu ölçüyü tesbit etmenidir. Şayet o konuda lafzı ile sarıh bir nass (ayet) bulunmazsa, Nebi (sav) Kur'an-ı Hakim'den, başkalarının anlayamadıkları hüküm ve manaları kolayca anlayıp (bir hükme) varabiliyordu. Eşekler-

in, etlerinin yenilip yenilemeyeceğinden sorulduğu zaman şöyle cevap vermiştir. “Bu konuda çok hükümleri cami şu tek ayetten başka bir şey indirilmemiştir:

“Kim zerre miktarı hayır yapmışsa onu görür. Kim de zerre miktarı şer işlemişse onu görür”⁵⁶

Peygamber (sav)’in bu hükmü nereden aldığına, hükmün nereden kaynaklandığına bir bak ve biraz düşün!

İbnü Mes’ud (ra), İbnü Ebi Hatim’in rivayet ettiği hadis konusunda şöyle demiştir: “Herşey bizim için Kur’an’da açıklanmıştır. Fakat anlayış kapasitemiz o hükmü idrak etmemize yetişmeyip kısa kalıyor (yani kasirdir). İşte bunun için Allahu Teâla;

“İnsanlara, kendilerine indirileni açıklamaları için...”⁵⁷ buyurmuştur.

Sahabe-i Kiramın en büyüklerinden ve İslam bakımından diğerlerinin en önünde giden İbni Abbas (ra)’ın bu sözü üzerinde düşün, dikkatle bak!

Bazıları şöyle dediler: Sünnet, Kur’an’ın bir şerhi bir açıklayıcısıdır. İbnü Bercan, sünnetin Kur’an’ı desteklediği konusunda bir kitap yazmıştır. İmam-ı Şafii ve Beyhâkî, Tavus tarikiyle rivayet etmişler ki, Nebi (sav) şöyle buyurmuştur:

“Muhakkak ben, ancak Allah’ın kitabında helal kıldığını helal, haram kıldığını da haram kıldım”

Şafii şöyle der: Bu hadis münkati’dir, zaten hadisteki davranış Peygamber (sav)’in sanatıdır ve bunu yapmakla da emrolunmuştur (ayrıca ifade etmesine gerek yoktur). Peygamber (sav)’e, kendisine vahyedilene uyması farz kı-

56- Zilzal, 99/7-8

57- Nahl, 16/44

linmiştir. Biz, Peygamber (sav)'in bu vahye uyduğuna dair şahitlik ederiz. Hakkında vahiy bulunmayan konularda ise, Allahû Teala Kur'an'da Peygamberin sünnetine uymayı farz kılmıştır.

Kim Peygambere uyar, söylediklerini ondan (o söyledi diye) kabul ederse, ancak Allah'ın (uymayı) farz kılmasıyla (takdir etmesiyle) kabul etmiştir. Allahû Teala (kendi emretmesiyle Peygambere uymanın farz olduğu) konusunda şöyle buyuruyor:

“Peygamber size ne verdi ise, onu alın; size neyi yasak etti ise, onu da almayın (yapma dediğini yapmayın)”⁵⁸

Beyhâkî şöyle demiştir: “Fî Kitâbihi/Allah'ın kitabında kavli, şayet bu hadis sahihse, ancak bu ifadeyle Hz. Muhammed (sav)'in kendisine vahyolunan konulardaki şeyleri kastedmiştir (yani kendisine vahyolunan konularda helal ve haram yapmıştır). Sonra kendisine vahyolunan da iki nevidir: Birincisi, okunan vahy (vahyün yutlâ/vahyün metlûv), ikincisi, okunmayan vahiydir (Vah-yûn Lâ Yutlâ)

İmam-ı Şafîî (rhm)'nin, “Kim Resûlullah (sav)'dan haber verdiği bir hükmü kabul ederse, onu Allah'ın kitabı (vemâ âtâkümür Resûlü Fe huzûhü...ayeti) ile kabul etmiştir. Resûlullah (sav)'a uymanın vacib olduğu konusundaki bu hadisın hükmü, Kur'an'da gelen (varid olan) hüküm gibidir” konusunda hüccet getirdiği ayetle, İbnü Mes'ud (ra)'da delil (hüccet) getirmiştir. Sonra aynı hadis, (daha önce geçen) “Fî Lâ'ni'l vâşime/döğme yaparı lanetleme konusunda da delil olarak getirilmiştir”

F- Hulefa-i Raşidîn ve Diğer Sahabenin Hadisle Hükmetmeleri

Sonra Beyhâkî şöyle demiştir: Bu bab Râşid Halifeler başta olmak üzere sahabiler (R.anhüm)'in, hakkında kanaat sahibi oldukları bazı şahsi görüşlerini ve karara bağladıkları bazı hükümlerini bırakarak, aynı konuda var olduğunu tesbit ettikleri Peygamber (sav)'in ortaya koyduğu hükümle hükmetmeleri ile ilgili açılmış bir babdır. Bu konuda Beyhâkî, Kubeysa b. Züeyb'den rivayet edilen bir hadisi nakletmiştir. Kubeysa b. Züeyb şöyle demiştir: “Yaşlı bir nine Hz. Ebu Bekr es Sıddık (ra)'a kendi mirası hakkında sormak için geldi. Hz. Ebu Bekr (ra) nineye şöyle dedi: Senin bu meselen için Allah'ın Nebisi (sav)'nin sünnetinde ilgili bir hüküm bilmiyorum. Şimdi sen git, ben sahabilere sorayım. Hz.Ebu Bekr (ra) meseleyi sahabilere sordu. Mûgîre b. Şû'be, Hz. Ebu Bekr (ra)'e, “Ben Resûlullah (sav)'ın yanında hazır bulundum; nineye südüs (altıda bir 6/1) verdi, dedi. Hz.Ebu Bekr (ra), yanında senden başka kimse var mıydı? diye sordu da, o anda hemen Muhammed b. Mesleme el Ensârî ayağa kalktı ve “mesele aynen Mûgîre'nin dediği gibidir,” dedi. Hz. Ebu Bekr (ra)'de bu hükmü o nine hakkında uyguladı.

Beyhâkî, İbn el Müseyyib'den rivayet edilen bir hadisi nakletmiştir ki, Ömer b. el Hattap (ra) şöyle diyordu: “Kan parası (diyet) katilin akrabaları (âkili) içindir. Kadın (öldürülen) kocasının kan parasından hiçbir şeye mirasçı olamaz. Nihayet Dahhak b.Sûfyan, Resûlullah (sav)'in, Eşyem ed Dabâbî'nin karısını, kocasının kan parasından mirasçı yapmasını kendisine yazdığını Hz. Ömer (ra)'e haber ver-

di. Hz. Ömer (ra) de hemen kendi görüşünü bırakıp Resûlullah (sav)'ın bu hükmüne döndü (yani Resûlullah (sav)'ın hükmüyle hükmetti). Hadisi Ebû Davud rivayet etmiştir.

Beyhâkî, Tavus'dan nakledilen bir hadis rivayet etmiştir ki, Hz. Ömer (ra) şöyle demiştir:

“Allahû Teâla (düşmesine neden olunan) cenin hakkında Peygamber (sav)'den bir çözüm yolu işiten bir kimseye (bu çözüm yolunu) aklına getiriyor mu? Bir düşünün bakalım! Hamel b.Mâlik b.en Nâbiğa ayağa kalktı ve şöyle dedi: Bana ait olan iki kıskanç cariye'nin arasında bulunuyordum. Birisi diğerine oklava ile vurdu, o da ölü bir çocuk düşürdü. Bunun üzerine Resûlullah (sav) da bu olayda bir gurre (500 dirhem) ile hükmetti”

Hz. Ömer (ra) şöyle dedi: Şayet bu hadisi işitmeseydik, bu konuda, bu hadisin zıddı (bir görüşle) hükmedecektik. Az kalsın kendi görüşümüzle hükmede yazdık.

Beyhâkî, Şafiî şöyle dedi, demiştir: Hz. Ömer (ra), Dahhak'ın hadisi ile hükmettiği konuda özel görüşünün zıddına bir hükme döndü ve cenin konusunda haber verdi ki, o şayet bu hadisi işitmeseydi, hadisin aksi bir hükümle hükmedecekti. Ve Ömer, “Çünkü az kalsın kendi görüşümüzle hükmede yazdık” dedi.

Buhari ve Müslim, Abdullah b.Amir b.Rabîa'dan rivayet edilen bir hadisi, İbn Şihab tarikiyle nakletmiştir ki, Hz.Ömer (ra) Şam'a seyahate çıkmıştı. Serağ (Serg)⁵⁹ köyüne gelince, kendisine, Şam'da veba salgını olduğu haberi ulaştı. Abdurrahman b. Avf, Resûlullah (sav)'ın şöyle bu-

59- S-R-Ğ: Kökünden ra harfinin hem fethası ve hem de sukunu ile okunmaktadır. Şam yolu üzerinde, Tebük vadisinde bulunan bir köyün adıdır.

yurduğunu Hz. Ömer (ra)'e haber vermiştir." Bir yerde veba salgını olduğunu işittiğiniz zaman oraya girmeyiniz, bulunduğunuz bir yerde veba salgını olduğu zaman da oradan çıkmayınız (iki halde de vebanın olduğu yeri karantina altına almayı öngörmüştür)" Hz. Ömer (ra) hemen Serağ köyüne geri döndü. İbnü Şihab şöyle demiştir: Salim b. Abdillâh b. Ömer bana haber verdi ki, Hz. Ömer (ra), beraberindeki insanlarla geriye ancak Abdurrahman b. Avf'ın haber verdiği bu hadisten dolayı dönmüştür.

Buhari, Hz. Aişe (ra)'den rivayet edilen bir hadisi tahrîç etti. Hz. Aişe (ra) şöyle demiştir: Hz. Ömer (ra) Mecûsilerden cizye almıyordu. Ta ki, Abdurrahman b. Avf, Resûlüllah (sav)'ın Hecer (veya hicr) mecûsilerinden cizye aldığına dair şahitlik edinceye kadar.

Beyhâkî, Ka'b b. Acre'nin kızı Zeyneb'den rivayet edilen bir hadisi nakletmiştir ki, Malik b. Sinan'ın kızı Fürey'a -Bu kadın aynı zamanda Ebu Said el Hudrî (ra)'nin kız kardeşidir- Zeyneb'e, Beni Hadre kabilesindeki ailesine döneceği hususunu Resûlüllah (sav)'a sormak için geldiğini haber verdi. Çünkü kocası, bıraktıkları kendisine ait kölelerini aramaya çıkmıştı. Nihayet Kudum tarafında iken onlara yetişti, ama köleler kocasını öldürdüler. Resûlüllah (sav)'a aileme döneceğimi, zira kocam bana, Mülkiyeti kendisine ait olan bir mesken (ev) miras bırakmadı diye sordum da, Resûlüllah (sav) "iddetini bitirinceye kadar evinde bekle" dedi. Ben de dört ay on gün evimde iddetimi bekledim, demiştir. Fürey'a, Osman b. Affan bana bir adam gönderip bu durumu sorduğu zaman, ben de kendisine bu olayı Resûlüllah'a danıştığımız şekliyle haber verdim. Osman b. Affan hükme uydu ve kendisi de böyle

hükmetti, demiştir.

Beyhâkî, Ali b. Ebi Talib (ra)'den rivayet edilen bir hadisi tahric etmiştir: Hz. Aişe şöyle demiştir: Resûlullah (sav)'dan bir hadis işittiğim zaman, Allah (cc) faydalanmamı dilemesi sebebiyle o hadisle beni menfaatlendiriyordu. Sahabilerden birisi bana bir hadis haber verdiği zaman, yemin etmesini istiyordum, yemin ettiği vakit de onu doğruluyordum. Ebu Bekr (ra) -o doğru söyler- bana, Resûlullah (sav)'i şöyle derken işittiğini haber verdi:

“Her şeyi yakinen bilen, günah işleyip hemen akabinde kendisini (tevbe ile) temizleyen, bu temizlenmeyi de güzel yapan ve Cenab-ı Hak'dan da affını(sürekli) dileyen hiçbir kul yoktur ki, Allah onu affetmesin!” Bu hadisi İmam Ahmet de tahric etmiştir.

Buhari ve Müslim, İbni Abbas (ra)'dan rivayet edilen bir hadisi nakil etmiştir ki, Zeyd b.Sabit İbn Abbas (ra)'a şöyle demiştir: Vaktinin son kısmı Beytullah'da geçmeden (Beytullahdan henüz ayrılmadan) önce, hayz gören kadının ayrılmasına dair fetva mı verdin? İbni Abbas (ra) “hayır!” dedi. Ya Zeyd git, Ensarlı falanca kadına sor bakalım, Resûlullah (sav) ona hayızlı olduğu halde ayrılmasını emetmiş midir? Zeyd durumu öğrendikten sonra gülerek geri döndü ve şöyle diyordu; Ey Abbas! Kesinlikle doğru söylediğini görüyorum.

Şafîî şöyle demiştir: Zeyd, hayızlı (adetli) kadının ayrılamayacağına dair olan Peygamber nehyini işitmiştir. İbni Abbas (ra) da ayrılabileceğine dair fetva verince, Zeyd b.Sabit bu fetvayı inkar etti(kabul etmedi). Fakat Resûlullah (sav)'dan bu durum kendisine haber verilince, İbni Abbas (ra)'ın görüşünün hilafından dönmeyi, ona ters

düşmemeyi bir görev kabul etti.”⁶⁰

Buharî ve Müslîm, Said b.Cübeyr'den rivayet edilen bir hadisi nakletmiştir. Said b.Cübeyr şöyle demiştir: İbnî Abbas (ra)'a muhakkak Nevfen el Bekâlî Hızır (as)'ın arkadaşı olan Musa'nın İsrail Oğullarının Musa'sı olmadığını iddia ediyor dedim de; İbni Abbas (ra) da Allah'ın düşmanını yalan söylemiştir, dedi. Ubey b. Ka'b bana haber verdi ve şöyle dedi: Resûlullah (sav) bize hutbe okudu da Musa ve Hızır'ın hadisini (olayını) anlattı.

Şafîî şöyle demiştir: İbni Abbas (ra), üstün fıkıh bilgisi ve takvası ile beraber doğru bildiği sözünün hilafı Resûlullah (sav)'dan kendisine haber verilince, Müslümanlardan bir adamı yalanlamış ve onu Allah'ın düşmanlığına nispet etmiştir.

Beyhâkî ve Hâkim'in Hişam b. Cübeyr'den rivayet ettikleri bir hadisde Cübeyr şöyle demiştir:

Tavus, ikinci namazından sonra iki rekat namaz kılar-
dı. İbni Abbas (ra) Tavus'a “Bu iki rekat namazı kılmayı bırak” dedi. Tavus da “bırakmam” dedi. Bunun üzerine İbni Abbas (ra) şöyle dedi: Muhakkak ki Nebi (sav) ikinci namazından sonra nafile namazı kılmaktan nehyetti. Artık sevap mı kazanacaksın yoksa azap mı edileceksin? Bilmi-

60- Bu durum “el asl” da da böyledir. Şafîî'nin “el Umm”deki ibaresi de aynen böyledir. Şafîî (rh) şöyle demiştir: Zeyd, hacılardan hiç birisinin Beytullah'taki müddeti tamam oluncaya kadar ayrılmayacağı nehyini işitmişti. İbnü Abbas (ra) ayrılabilir fetvasını verdiği zaman, ayrılmaz nehyinin kapsamına girenlerden hayızlı bir kadın da yanında idi. Nahr gününden sonra Beyti ziyaret edince, Zeyd, İbnü Abbas'ın bu fetvasını inkar etti. İbnü Abbas (ra) Zeyd'e Resulullah (sav)'ın böyle yapmasını emrettiği kadını haber verince Zeyd kadına sordu, kadın da bu durumu kendisine haber verdi. Zeyd de kadını tasdik etti. Böylece İbnü Abbas hazretlerinin hilafından dönmeyi üzerinde bir hak olarak gördü.

yorum! Çünkü bu konuda Cenab-ı Hak şöyle buyuruyor:

“Allah ve Rusûlü bir işe hüküm verdiği zaman, inanmış bir erkek ve kadına o işi kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur. Her kim Allah ve Resûlüne karşı gelirse, apaçık bir sapıklığa düşmüş olur”⁶¹

Şafiî şöyle demiştir: İbni Abbas (ra), Nebi (sav)’den haber vermekle Tavus üzerinde kesin hüccetin var olduğunu görmüş ve Yüce Allah’ın kitabını okumakla da Allah ve Resûlünün hüküm verdikleri bir işte Tavus için artık tercih hakkının olmamasının dinen farz olduğunu da göstermiştir.

Müslim, İbni Ömer (ra)’den rivayet edilen bir hadisi nakil etmiştir. İbnü Ömer (ra) şöyle demiştir: Tarladan çıkacak olan mahsûlün belli bir oranını paylaşmak karşılığında tarla ekerdik ve bu konuda da bir sakınca görmedik. Nihayet Râfî; Resûlullah (sav)’ın bu durumu nehyettiğini söyledi de biz, bu nehiyden dolayı bu usulle tarla ekmeyi terk ettik. Şafiî şöyle demiştir: İbnü Ömer (ra), bu durumdan menfaatleniyor ve aynı zamanda bu tür ekin ekmeyi de helal ve imkan dahilinde görüyordu. Bu haberdan sonra bu usulle ekin ekmeyi caiz ve uygun görmedi. Çünkü Resûlullah (sav)’ın yasakladığını sika hadisçiler kendisine haber vermiştir.

Beyhâkî, Atâ b. Yesar’dan rivayet edilen bir hadisi nakil etmiştir ki, Muaviye b. Ebî Süfyan (ra), Altın veya gümüşten mamul bir su kabını değerinden daha fazlaya sattı. Ebu’d Derda (ra) kendisine şöyle dedi: Resûlullah (sav)’dan işittim, böyle bir satıştan menetti, ancak misliyle olan satışı serbest etti. Muaviye, Ebu’d Derda’ya bu satışta

bir sakınca görmüyorum, dedi. Bunun üzerine Ebu'd Derda (ra) "Muaviye'nin bu tavrından beni kim mazur görecek? Ben, ona Allah'ın Yüce Peygamberi (sav)'den haber veriyorum o da bana, kendi görüşünden haber veriyor. Artık, senin bulunduğun bir yerde asla seninle oturmam. Şafîî şöyle dedi: Ebu'd Derda, Resûlullah (sav)'dan haber vermekle, Muaviye'nin üzerine getirilen kesin delili gördü, Muaviye ise, bu delili fark edemeyince, Ebu'd Derda, Muaviye'nin oturduğu yerden, hadise hürmet etmek üzere ayrıldı. Onu protesto etti. Çünkü Muaviye (ra), Resûlullah (sav)'dan rivayet edilen bir haberini terk etmiştir.

Şafîî şöyle dedi: Bize haber verildi ki, Ebu Saidî'l Hudrî (ra) bir adamla karşılaştı ve adama, Resûlullah (sav)'dan bir şey haber verdi de adam, bu habere muhalefet⁶² etti. Bunun üzerine Ebu Said şöyle dedi: Allah'a yemin ederim ki, bundan böyle seninle asla bir çatı altında oturamam. Şafîî şöyle demiştir: Haber veren kimsenin hissettiği en büyük darlık haberinin kabul görmemesidir.

Buharî ve Müslîm, İbni Ömer (ra)'dan şu rivayeti kayd ediyor: Resûlullah (sav);

"Geceleri kadınları camilerden menetmeyin" buyurdular. Abdullah b. Ömer'in oğullarından birisi, vallahi onları bırakmam ki, camiye fesad yuvası haline getirsinler. İbnü Ömer elini (oğlunun) göğsüne vurdu ve "ben sana Resûlullah'dan haber veriyorum, sen ise hala dediğini diyorsun!" dedi.

Buharî ve Müslîm, Abdullah b. Bureyde'den şu rivayeti kayd ediyor: Abdullah b. Mugaffel parmak uçları ile küçük taşları atan bir adam gördü ve onu taşları atmaması

62- Er Risale'de "Fe Zekere'r Racûlû haberan Yuhali'fuhu" kaydı vardır.

için uyardı. Ve muhakkak Resûlullah (sav) “Parmak uçlarıyla taş atmaktan nehyetti. Parmaklarla atılan taş av avlamaz, düşmanı öldürmez ve fakat (isabet ederse bir Müslümanın) dişini kırar, gözünü çıkarır” buyurdu, dedi.

Râvî diyor ki, Abdullah b. Mugaffel bu duyuruyu yaptıktan ve adamı menettikten sonra, o adamın hala taş atmaya devam ettiğini görünce, “ben sana Resûlullah (sav)’dan haber veriyorum, sen ise hala taş atıyorsun. Allah’a yemin ederim ki, seninle ebedi olarak konuşmayacağım” dedi.

Buharî ve Müslîm, İmran b. Husayn’dan şu rivayeti kayd ediyor. İmran, Resûlullah (sav)’ın “Hayatın bütünü hayırdır” buyurduğunu söylemiş, Beşir b. Ka’b ise, biz bazı kitaplarda sekinet ve vakarın bazen de zayıflığın haya duygusundan ileri geldiğini görüyoruz deyince, İmran çok kızdı. Öyle ki gözleri kıpkırmızı oldu. Ve Beşir b. Ka’b’e, ben sana Resûlullah (sav)’dan haber veriyorum, sen ise bu habere karşı koyuyorsun. Başka bir rivayette “sen kendi gördüğün kitaptan haber veriyorsun” demiştir.

Beyhâkî ve Hâkim, Hasen’den şöyle dediğini rivayet etmişlerdir: İmran b. Husayn’ın Nebimiz Muhammed (sav)’in sünnetinden haber verdiği bir esnada, adamın biri kendisine, Ey Ebâ Nüceyd! Bize Kur’an’dan bahset, dedi. İmran adama;

- Sen ve arkadaşların, Kur’an okuyorsunuz sanıyorum. Bana namazdan, namazın sınır ve teferruatından, sığırda, deve, altın ve gümüşte ve malın öbür sınıflarındaki zekat miktarından haber verebilir misiniz? Fakat bütün bunların teferruatı yapılırken bizzat ben olayın içinde hazır bulundum. Ne yazık ki sen yoktun (tabi bunları bile-

mezsın) dedi.

Sonra İmran, Resûlullah (sav) zekatta şu ve şu miktarları farz kıldı dedi. İtiraz eden adam, bizi ihya ettin; Allah da seni ihya etsin, dedi. Hasen, o adam uzun müddet yaşadı. Nihayet Müslümanların fukahasından (hukuk bilginlerinden) birisi oldu, demiştir.

İmam-ı Şafîî, kendisine Resûlullah (sav)'dan haber verilip de onu kabul etmeyen, onu kucaklayıp son gayesi yapmayan ve yaşayacağı bir sünnet, bir yol olarak tespit etmeyen ne bir sahabe ve ne de bir tabiin tanıyorum demiştir. Yine Şafîî, Salim b. Abdullah'dan rivayet etmiştir ki, Ömer b. Hattab (ra), Beytullah'ı ziyaret etmeden önce ve şeytan taşlamadan (cemre) sonra kokulanmaktan nehyetti de, Salim, Hz. Aîşe (ra)'nin Resûlullah (sav)'ı ihrama girmeden önce ihrama girmesi için, Beyt'i tavaf etmeden önce de ihramdan çıkması için bizzat kendi ellerimle kokuladım. Resûlullah (sav)'ın sünneti uyulmaya ve yaşanmaya daha layıktır dediğini, söylemiştir.

Şafîî şöyle demiştir: Salim, hilafeti sırasında dedesi Hz. Ömer'in söylediği sözü terk edip Hz. Aîşe'nin haberi ile amel etti, demiştir. Hz. Aîşe'nin haber vermesinden dolayı haber verdiği sözün sünnet ve Resûlullah (sav)'ın sünnetine uymanın ise daha uygun olduğunu anlıyorum. Zaten ona gereken ve yakışan da budur.

Şafîî, Yüce Peygamberin sünnetine ve bu güzel yaşayışına tabiinden sonra gelenler ve karşılaştıklarımızın hepsi de uydular, sünnete göre hareket ettiler. Haberleri tespit edip kabul ettiler. Bu güzel gidişatı kabul edip tâbi olanların övüldüğü, muhalefet edenlerin ayıplanıp yerildiği bir yol haline getirdiler. Kim bu yoldan ayrılırsa, bizim indi-

mizde o Resûlüllah (sav)'ın ashabının ve onlardan itibaren günümüze kadar gelmiş geçmiş alimlerin yolundan ayrılmış ve cahillerden olmuş olur, demiştir.

İmam Suyûtî kitabın başından buraya kadar ifade ettiğimiz sözlere ve hadislerle dayanarak getirdiğimiz delillerin bütünü İmam-ı Şafî'nin kendisine ait araştırmalarıydı demiştir. İmam-ı Şafî çok kuvvetli bir araştırma yapmış, haberi reddeden Rafîzî'lerin ve kendisi ile münazara yapan zındıkların bu tutumuna binaen zamanının ihtiyaç saikine göre ifadelerini uzatmıştır. Beyhâkî, Şafî'nin sözlerini kitabında nakletmiş, beyanı geçtiği üzere de Şafî'nin sözlerine bir takım güzel düşünceleri ihtiva eden ziyadeler yapmış, geri kalan eserleri (hadisleri) de kitabının muhtelif yerlerinde zikretmiştir. Suyûtî, işte ben de bu eserleri zikredeceğim, sonra bu eserlerin üzerine, ne Beyhâkî'nin ne de Şafî'nin sözlerinde bulunan husus ve noktaları da ekleyeceğim, demiştir.

G- Suyûtî'nin Beyhâkî ve Şafî'nin Nakillerine Ekler Yaparak Sunması

Beyhâkî Eyyüb es Sahtiyânî'den senedi ile rivayet etmiştir. Eyyüb, "Bir adama sünnetle haber verdiğiniz zaman" o adam da "bu sünnetten yakamızı bırakın, bize Kur'an'dan haber verin" derse biliniz ki o sapıktır demiştir.

Evzâî ise, Sünnet, Kur'an üzerine hükmedici (onu destekleyici hükümlerini açıklayıcı ve Kur'an'da olmayan hükümleri vaz edici) olarak gelmiştir. Kur'an ise, Sünnet üzerine hükmedici olarak gelmemiştir (Çünkü Kur'an'ın hükümleri Allah'tandır) demiştir.

Beyhâki yine Eyyûb'dan rivayet etmiştir: Eyyûb, Mutarîf b. Abdillâh'ın yanında bulunan bir adamın, "bize ancak Kur'an'da olanı haber verin" dediğini söylemiş, Mutarîf ise, "Vallâhi biz, Kur'an'a bedel (sünnetin Kur'an'ın yerine geçmesini) istemiyoruz; fakat biz, Kur'an'ı bizden daha iyi bileni (Peygamberi ve sünnetini) istiyoruz" demiştir.

Buhârî'nin, Mervan b. el Hakem'den rivayet ettiğine göre Hakem şöyle demiştir: "Mekke ve Medine arasında (bir yerde) Hz. Ali (ra) ile Hz. Osman (ra)'ın yanında hazır bulundum. Hz. Osman, hac ve umreyi birleştirmekle mut'adan temettü haccından nehyediyordu. Hz. Ali bu durumu görünce ikisine birlikte tehlil getirdi ve "Lebbeyk bi haccetin ve ümretin maan"⁶³ diye telbiye etti. Hz. Osman (ra), görüyorsun ki insanlara bir şeyi yasaklıyorum, sen ise tam tersini yapıyorsun, dedi. Hz. Ali (ra) ise, insanlardan birisinin sözü için Allah Resûlü (sav)'in sünnetini bırakmam, asla terk etmem." cevabını verdi.

Müslim, Süleyman b. Yesar'dan rivayet etmiştir ki, "Ebu Hüreyre, İbni Abbas ve Ebu Seleme b. Abdurrahman b. Avf kocası ölen ve ölümü esnasında doğurmak üzere olan gebe bir kadının durumunu müzakere edip görüşüyorlardı. İbni Abbas (ra) iki sürenin sonunu iddet bekleyecek, dedi. Ebu Seleme (ra) doğurur doğurmaz evlenmesi helaldir, dedi. Ebu Hüreyre (ra) ise, ben kardeşimin oğlu Ebu seleme ile aynı fikirdeyim dedi. Bunun üzerine Peygamber (sav)'in mübarek zevcelerinden Ümmü Seleme'ye bu hususu sordurmak üzere bir adam gönderdiler. O da, Sebi'a el Eslemiyeye, kocasının vefatından çok az bir

63- Manası: Hac ve Ümreyi beraber yapmak üzere niyet ve telbiye ediyor ve emrine hazır olduğumu ilan ve itiraf ediyorum Ya Rabbi!

zaman sonra doğurdu ve Peygamber (sav)'den (evlenip evlenemeyeceğine dair) fetva istedi. Peygamber (sav)'de evlenmesini emredip izin verdi, demiştir.

Beyhâkî, Bera'dan tahriç etmiştir. Bera, "Hepimiz (sahabiler) olarak Peygamber (sav)'in hadislerini (bizzat Resûlullah'ın ağzından) işitemezdik. Arazilerimiz ve çeşitli meşguliyetlerimiz vardı. Fakat, sahabiler asla yalan söylemezlerdi. Peygamber (sav)'in yanında hazır olanlar olmayanlara duydukları hadisleri mutlaka haber verirdi.⁶⁴ demiştir.

Beyhâkî, Katâde'den şu rivayeti kaydediyor: Adamın biri bir hadisi haber veriyordu da (orada bulunan) bir başka adam kendisine, "bu hadisi Resûlullah (sav)'dan işittin mi? Diye sordu. Katâde de "evet" dedi. Veya yalan söylemeyenler bana bu hadisi haber verdiler dedi. Katâde, valahi biz asla yalan söylemez ve yalanın da ne olduğunu bilmezdik," demiştir.

Beyhâkî, Malik tarikiyle Reca'nın şöyle haber verdiğini rivayet etmiştir ki, Abdullah b. Ömer (ra), Resûlullah (sav)'ın (emrine, haline ve) yoluna tabi oluyor ve çok önem veriyordu. Nihayet çok ihtimam gösterdiği için (deli olacak diye) aklından korkuluyordu.

Beyhâkî Hasen'in Semura'dan rivayet ettiği bir hadisi nakletmiştir. Semura şöyle demiştir: Resûlullah (sav)'dan

64- Sahabilerin doğru sözlülüğü tartışılmaz bir hakikattir. Hiçbir sahabi yalana tenezzül etmez ve işittiği hadisi duymayanlara mutlaka ulaştırır. Bunu ne kadar bilmeyene ulaştırırsa o kadar mutluluk duyardı. İşitilen her hadis yerine ulaştırılırdı. Hiçbir hadis gizli kapaklı kalmamıştır. O gün hadis yaymada kullanılan bu sadık iletişim yöntemi bugünün modern iletişim araçlarına taş çıkartır derecededir. Mütercim.

iki sekte⁶⁵ ezberledim. Sektenin birisi tekbir getirdiği zaman, öbürü de sureyi okumayı bitirdiği zaman (uygulanıyordu). İmran b. Husayn bu konuda Ubeyy b. Ka'b'e bir mektup yazdı. Ubeyy de, cevâbî mektubunda Semura'nın doğru söylediğini açıklıyor ve şöyle diyordu: Muhakkak ki Semura bu hadisi Resûlullah (sav)'dan ezberlemiştir.

Beyhâkî, Muhammed b. Sirin'den rivayet etti ki, İbni Abbas (ra) fitır sadakasını emrettiği zaman, insanlar bu emri kabul etmediler. O da Semura'ya bir mektup yazdı: Resûlullah (sav)'ın fitır sadakasını emrettiğini bilmiyor muydun? diye sordu. Semura'da "evet" biliyordum cevabını verdi. İbni Abbas (ra) "o beldenin halkına bu hususu bildirmenden seni meneden şey nedir? Dedi. Beyhâkî bunun üzerine İbni Abbas (ra), Peygamber (sav)'ın fitır sadakasına dair olan emrini o beldenin halkına duyurmayı terk etmesi üzerine Semura'yı kınadı" diyor.

Buhari, Abdullah b. Amr'dan rivayet etti ki, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Benden duyduğunuz bir ayet (işaret) bile olsa onu tebliğ ediniz ve onu insanlara anlatınız. Benim üzerime yalan söylemeyiniz (beni yalanınıza alet etmeyiniz). Kim ba-

65- Sureden sureye geçerken yapılan sekteye (es Sektetü bila besmele) denir. Bir sureyi bitirirken son kelime üzerinde hafif bir sekte yapıp (durarak sesi kesmek) besmele çekmeden de öbür sureye geçmelidir. Sekte Kur'an'da dört yerde yapılır: Kehf suresinde, 18/1-2 İveca sekte gayy'la, Yasin suresi 36/52 min mergadina sekte Haza, Kıyame suresi 75/27 ve giie men sekte Rag, Mutaaffin Suresi 83/14 Kella bel sekte rane.... gibi. Ancak ivaca ve min mergadina kelimeleri durak olduğu için durulursa sekte yapılmaz. Kur'an'da geçildiği zaman sükunlarının lazımı sükun olduğunu belirtmek için yedi yerde daha sekte yapılması uygundur. LemYetesenneh, vaktedih, Kitabiyeh, Hisabiyeh, Maliyeh, Sultaniyeh, Mahiyeh. Kıraat iliminde en çok sekte yapan İmam Hamza'dır. O, halef'in rivayetine göre harekeli hemzeden önce sakın bir harfin gelmesi halinde, sakın olan harf ile harekeli hemze arasında dai-

na karşı yalan söylerse, Cehennemdeki yerine hazırlansın”⁶⁶

Beyhâkî İbnü Mübârek'den şu rivayeti kaydediyor: Ebu Usame Ebu Hanife'den sordu: Ve “ben bu kitapları yani reyî, işittim. Eseri (hadisi) kimden almamı emreder-siniz?” dedi. İmam-ı Âzam, “hevâsında adaletli olanlardan al, şıadan alma. Çünkü şıanın akide ve inançlarının aslı ümmet-i Muhammedi ve ashabını saptırmaktır” dedi ve şöyle devam etti: “Kim sultana (idareciye haklı-haksız) itaat ederse, -nihayet bu yüzden umum insanlar da itaat etmek ve taklit etmek durumunda kalırlarsa- bunun Müslümanların imamlarından olması asla ve asla yakışık almaz”. Suyûtî, İmam-ı Âzam'ın bu sözü şia hakkındadır, kitabın giriş bölümünde söylediğimiz söze aynen uymaktadır, demiştir.

Beyhâkî Harmele b. Yahya'dan şu rivayeti kayd ediyor: Harmele Şafî'yi “Hevâ ehlinin (nefsi düşünce ve arzularına göre hareket edenler) içinde, Râfizilerden daha çok yalancı şahitlik yapan bir topluluk yoktur” derken işittim, demiştir.

Beyhâkî, Cabir b. Abdillâh'dan şu rivayeti kayd eder: Sahabeden bir adamın, Resûlüllah (sav)'dan rivayet ettiği, fakat daha önce ondan işitmediğim bir hadis bana ulaştı. Bir deve hazırladım yükümü üzerine yükledim, o adama varmak için bir ay yolculuk ettim. Nihayet Şam'a geldim.

ma sekte yapar. Mesela “Fi'l sekte Ardı, Men sekte Amene” gibi ya ile hemze arasında, nun ile hemze arasında sekte yapılır. Öte yandan, Ebu Cafer mukattaa harflerinin arasında sekte yapar. Sekte'nin daha başka adları vardır. Sekte-i Yesire, Sekte-i Kesire, Vakfe-i Yesire, vakfe-i Hafife, Sekte-i Latife, Sekte-i Hafife ve Sekte-i Hafıyye gibi

66- Ahmet b. Hanbel, Müsnet, c. III, s. 166-167, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1982

Bir de o adamın Abdullah b. Enes el Ensâri olduğunu gördüm. Hemen gelip kendisine dedim ki: Senden bana önce-leri hiç duymadığım bir hadis ulaştı, sen mazlumlar hakkında söylenen o hadisi Resûlullah (sav)'dan işittmişsin. Ben de o hadisi işitmeden ölmemden veya senin ölmenden korktum ve o hadisi almaya geldim. Abdullah b. Enes el Ensâri, Allah Resûlü'nü (sav) şöyle derken işittim; dedi, "İnsanlar, yalın ayak, sünnetsiz ve eli boş haşrolacaklar. (Hadiste geçen) "Behm" nedir? dedik de, Resullullah (sav) beraberlerinde hiçbir şey olmayan (öylece ahirete gelen) eli boşlardır, buyurdular. Bu insanlara, yakından işittikleri gibi uzaktan da duyabilecekleri bir nida yapılır. Ene'l Melikü, Ene'd Deyyânü= Her şeyin sahibi benim, hesaba çeken mutlak kudret sahibi benim" yanında cennet ehlinin birisi için mazlum hakkı bulunan cehennem ehlinin kısas yapıp hakkını o cehennemlikten alıncaya kadar o cehennemliğin cehenneme girmesi, cennet ehlinin birisi için de, hakkının alınmasını talep eden bir cehennemlik bulunduğu takdir de, vurulan bir tokat bile olsa, hakkını o cennetlikten alıncaya kadar o cennetliğin cennete girmesi yakışık almaz.

Biz de deriz ki, kıyamet günü bu haklar nasıl alınır? Zira Allâhü Teâlâ'nın huzuruna eli boş, yalın ayak ve sünnetsiz geleceğiz! Peygamber Efendimiz (sav); "sevaplar ve günahlarla (gelinecek), (sevaplar karşıya verilerek, karşının günahları yüklenilerek haklar ödenir)" buyurdular. Bu hadisi Ahmet ve Taberânî rivayet etmiştir.

Beyhâkî'nin Ata b. Ebi Rabah'dan rivayet ettiğine göre Ata şöyle demiştir: Ebu Eyyüb Ukbe b. Âmir'e, Resûlullah (sav)'dan işittiği bir hadisi sormak için çıkmıştı. Bu hadisi

Resûlüllah (sav)'den işitenlerden sadece bu zat (Ukbe) hayatta idi. Şehre vasil olunca doğru Mesleme b.Mahled el Ensârî'nin evine gitti. -Bu şahıs Mısır Emiri idi- Ebu Eyyüb'u dışarıda karşıladı, kucaklaştılar ve kendisine, "seni buralara kadar getiren şey nedir? Ya Ebâ Eyyüb? Dedi. Ebu Eyyüb, Resûlüllah (sav)'dan "Mümini setretme" konusunda duyduğunuz bir hadis getirdi, dedi. Bu zat "evet" dedi. Resûlüllah (sav)'ı "Kim bir müminin dünyada sıkıntısını giderir, ayıplarını örterse, Allah da kıyamet gününde onun ayıplarını örter" derken işittim. Sonra Ebu Eyyüb oradan ayrılıp binitinin yanına geldi, Medine'ye dönmek üzere hayvanına bindi. (Yemek falan yemeden döndü). Mesleme'nin gönderdiği hediye ve yiyecekler kendisine ancak Mısır'ın "el Ariş" denilen mevkide ulaştırılabildi" (yani Ebu Eyyüb'ü oraya götüren amaç sadece bu hadisi duymaktı ve duyunca da dünyalığa rağbet etmedi ve oradan hemen uzaklaştı demektir).

Buharî ve Müslim, Salih b. Hayy tarikiyle rivayet etmiştir. Salih b.Hayy şöyle demiştir: Şa'bi'nin yanında idim; Horasanlı bir adam Şa'bi'ye: biz Horasan'da bir adam ümmü veledini azad edip sonra onunla evlendiği zaman, sanki, o adam deveyi hediye edip sonra o deveye binmeye devam eden kimseye benzer diyoruz dedi.

Şa'bi şöyle dedi: Bana Ebû Bürde b.Ebi Mûsa el Eş'ari babasından, o da Resûlüllah (sav)'dan haber verdi. Resûlüllah (sav) "üç sınıf vardır ki, ecirleri iki defa verilir (iki kat verilir) Bir cariyesi bulunan, ona en güzel şekilde eğitim ve öğretimini yaptıran, en güzel şekilde terbiye eden, onu azad edip hemen onunla evlenen adam için iki ecir vardır; Allah'ın ve efendisinin haklarını ödeyen ve yerine getiren kö-

le için iki ecir vardır; ehli kitaptan olup kendi Peygamberi-
ne (İsa'ya) ve Hz.Muhammed (sav)'e iman eden kimse için
iki ecir vardır" buyurmuşlardır.

Şa'bi o adama, o cariyeyi sana, bir şey almadan karşı-
lıksız verdik. Zaten adam da kendisine verilen cariyeden
daha düşük fiyatlı birini almak için Medine'ye gidiyordu,
 demiştir.

Beyhâkî, Said b. El Müseyyib'in şöyle dediğini rivayet
etmiştir: Ben bir tek hadisi alabilmek için geceli gündüzlü
uzun mesafelere sefere çıkıyordum.

Beyhâkî, Zühri'den şu rivayeti kaydediyor: Urve b.
Zübeyr'e anlattığı bir hikaye konusunda yalan söyledi,
denildi. Urve ise, asla yalan söylemedim ve söylemem de..
Şüphesiz yalancıların en yalancısı, doğru söyleyeni yalan-
layandır, dedi.

Beyhâkî, Osman b. Nüfeyl'in şöyle dediğini rivayet et-
miştir: "Ben Ahmet b. Hanbel'e muhakkak ki falanca
adam, Veki İsa b. Yunus ve İbnü'l Mübarek'in hakkında
ileri geri konuşuyor dedim de, Ahmet b.Hanbel "doğru
söyleyenleri yalanlayanın kendisi yalancıdır" dedi.

Müslim, İbn Sirin'in şöyle dediğini rivayet etmiştir:
Şüphesiz ki insanlar üzerine bir zaman gelecek ve bu za-
manda hadisin isnadından (hadisi rivayet edenlerin oluş-
turduğu zincirden) asla sorulmayacak. Fakat, fitne vuku
bulduğu zaman, hadisin isnadından sorulup araştırılacak.
Bu sebeple İbnü Sirin Ehl-i Sünnet olan kimseye bakar ve
onun hadisini alır, bid'at ehli olanın hadisini terk eder, al-
mazdı".

Beyhâkî, Malik'in şöyle dediğini rivayet etmiştir. Ömer
b. Abdülaziz "Resûlullah (sav) ve kendinden sonra gelen

idareciler (Vülâtü'l emr) bir kısım yollar çizmişlerdir. Bu yollar sünnetleri alıp yaşamak, hayata geçirmek, Allah'ın kitabını tasdik etmek, Allah'a taati arttırmak ve Allah'ın dinini kuvvetlendirmektir. Kim bu sünnetlerle doğruyu bulursa, o hidayete ermiştir; kim bu sünnetlerle yardım dilerse ona yardım edilmiştir; kim de bu sünnetlere muhalefet ederse, müminlerin yürümekte oldukları (sırat-ı müstakim) yolunun dışında kalan bir (dalâlet) yoluna tabi olmuş olur. Yüce Allah şöyle buyurur:

“Kim kendisine doğru yol besbelli olduktan sonra Peygambere muhalefet eder, müminlerin yolundan başkasına uyup giderse onu döndüğü o yolda bırakırız (Fakat ahirette) kendisini cehenneme koyarız. O ne kötü bir yerdir”⁶⁷

Beyhâkî, Müzenî veya Rebî'in bizzat senedi ile şöyle dediğini rivayet etmiştir: “Bir gün İmam-ı Şafîi'nin yanında bulunuyorduk. Bir de üzerinde yünden mamul bir cübbe, başında yünden yapılmış bir sarık, yünden bir izar (önlük) ve elinde de değnek olan bir ihtiyar çıkageldi. İmam-ı Şafîi kalktı, elbisesine bir çeki düzen verdi ve tekrar oturdu. İhtiyar selam verip o da oturdu. İmam-ı Şafîi heybetle adamı süzmeye başladı. Birden o ihtiyar Şafîi'ye “soru sor” dedi. İmam-ı Şafîi:

- Allah'ın dininde delilin nedir? Adam:
- Allah'ın kitabı, dedi. Şafîi:
- Başka, dedi. Adam:
- Allah'ın Resûlünün (sav) sünneti dedi. Şafîi;
- Başka, dedi. Adam:
- Ümmetin ittifakıdır dedi. Bu defa ihtiyar, ümmetin

ittifakı kaynağını nereden alıyor diye Şafii'ye sordu. Şafii, "ben de ümmetin ittifakı Allah'ın Kitabı'ndan kaynaklanıyor" dedim.

Müzeni veya Rebi şöyle dedi. Şafii bu soru karşısında bir müddet düşündü de ihtiyar, Şafii'ye, sana üç gün müddet veriyorum, şayet ümmetin ittifakı hakkında Allah'ın kitabından bir delil getirdin ne ala, ve eğer getiremezsen, Allah'a tövbe et, dedi. Birden imam-ı Şafii'nin rengi değişti, sonra çekip eve gitti, geceli gündüzlü üç gün evden çıkmadı (aralıksız hep araştırdı). Üç günden sonra dışarı çıktı.

Müzeni veya Rebi şöyle dedi: Üçüncü gün İmam-ı Şafii yanımıza çıkıp geldi, elleri, yüzü ve ayakları şişmiş ve de hastalanmıştı. Yavaşça oturdu ki birden o ihtiyar çıkageldi. Selam verdi ve oturdu. Şafii'ye dönüp benim haccetim ne oldu? diye sordu:

Şafii "evet" dedi. "Eûzü bi'llâhi mine's şeytanirracim Bismi'llahirrahmanirrahim" Yüce Allah şöyle buyuruyor:

"Kim kendisine doğru yol besbelli olduktan sonra Peygambere muhalefet eder, müminlerin yolundan başkasına uyup giderse onu döndüğü o yolda bırakırız(fakat ahirette de) kendisini cehenneme koyarız, O ne kötü bir yerdir"⁶⁸

Buna göre ancak farz olan hususlar Müslümanlara muhalefet konusuna girer (yani farz olan bir konuda Müslüman cemaatine muhalefet edilirse ayetteki cehenneme koyma işi o zaman tahakkuk eder). İhtiyar adam "doğru söyledin" dedi. Kalkıp gitti. Adam gittikten sonra Şafii "Her bir günde Kur'an'ı üçer defa hatmettim ama Nisa, 115. ayete daha bugün yeni rastladım" demiştir.

Beyhâkî ve Dârimî, Muaz b. Cebel'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: Peygamber (sav) beni Yemen'e gönderdiği zaman, bana, şayet sana bir dava gelirse nasıl hüküm vereceksin? diye sordu, Ben de Allah'ın kitabında bulunan hükümle hükmederim dedim, Resûlullah (sav);

- Şayet Allah'ın kitabında bulamazsan dedi. Ben,

- Allah'ın Resûlünün (sav) hükmettiği sünnetle hükmederim dedim. Resûlullah (sav),

- Resûlullah (sav)'ın hükmettiğinde de bulamazsan, dedi. Ben de,

- Kendi görüşümle hükmederim, başka bir şeye müracaat etmem, dedim. Resûlullah (sav) göğsüme hafifçe dokundu ve;

“Resûlünün elçisini, Resûlünün (sav) razı olduğu şeye muvaffak eden Yüce Allah'a hamdolsun” dedi.

Beyhâkî, Dârimî ve Hakim, Ubeydullah b. Ebî Yezid'in şöyle dediğini rivayet etmişlerdir: “İbnî Abbas (ra)'ı kendisine bir şeyden sorulduğunda, Allah'ın kitabında bir hüküm bulunduğu zaman onunla hüküm verdiğini, şayet Allah'ın kitabında bir hüküm yoksa, Resûlullah (sav), Hz. Ebu Bekr ve Hz. Ömer (ra)'den rivayet olunan bir hükümle hükmettiğini, şayet ne Allah'ın kitabında ne Resûlullah (sav), ne Hz. Ebu Bekr ve ne de Hz. Ömer'den gelen bir hüküm mevcutsa, kendi görüşü (reyi) ile içtihat edip hükmettiğini gördüm” demiştir.

Beyhâkî, Malik'den rivayet etmiştir. Malik, Rabia'nın “Allahû Teâlâ kitabını Nebisi (sav)'e indirdi ve Kur'an'da Nebisinin (sav) sünneti için bir yer (boşluk) bıraktı. Resûlullah (sav) da bir çok sünnetler (yollar) yaptı ve o sünnetlerde rey için bir yer (doldurulması gereken bir boşluk) bı-

raktı” dediğini söylemiştir.

Beyhâkî, Mesrûk’un şöyle dediğini nakil etmiştir. Hz. Ömer (ra) “İnsanları cehaletten sünnete çeviriniz” demiştir.

Buharî ve Müslim, Ali b. Ümeyye’den şu rivayeti kayd ediyor. İbnü Ümeyye şöyle demiştir: “Ben Ömer İbnü’l Hattab (ra)’a insanlar korkusuz, emniyetli bir ortamda yaşadıkları halde, yeryüzünde sefere çıktığınız zaman, kafirlerin size bir fenalık yapmasından korkarsanız dört rekat namazdan kısmanızda, kısaltmanızda üzerinize bir günah yoktur”⁶⁹ ayetine göre (korku olmadığı zaman) kısaltmaya ne gerek var? dedim de,

Hz. Ömer (ra): “Senin düşündüğün bu durumu ben de düşündüm. Ve Resûlullah (sav)’a sordum. Resûlullah (sav):

“Bu Allah’ın size tasadduk ettiği bir sadakadır. Allah’ın sadakasını kabul ediniz” buyurdular.

Hz. Ömer (ra), ulema ise, bu ayetten korku ortadan kalktığı zaman namazı kısaltma konusundaki ilahi emir hilafına olacak, namaz kısaltılmayacaktır, şeklinde bir mana anlamışlardır. Nihayet Nebi (sav) onlarla her iki halde, korku varken de, yokken de (sefere çıkılınca) namazın kısaltılmasına dair ruhsat verildiğini haber verdi, demiştir.

Beyhâkî, Ümeyye b. Abdullah b. Halit’ten rivayet etmiştir ki, Ümeyye, Abdullah b. Ömer (ra)’e “Biz hazar ve korku namazlarını Kur’an’da görüyoruz. Fakat sefer namazını Kur’an’da göremiyoruz, dedi. İbni Ömer (ra) şöyle dedi: Ey kardeşimin oğlu muhakkak ki, Cenab-ı Hakk, Hz. Muhammed (sav)’i bize (peygamber olarak) gönderdi. Biz hiçbir şey bilmiyoruz ancak Hz. Muhammed (sav)’i yaparken gördüğümüz gibi yapıyoruz.

Beyhâkî, İbni Ömer (ra)'den nakil etmiştir ki, Resûlülâh (sav): Kur'an-ı Kerim ayetlerinin bazıı bazısını neshettiği (hükmünü kaldırdığı) gibi, benim hadislerimin de bazıı bazısını nesheder" (Yani sonra söylediğim bir hadis, önce söylediğim bir hadisin hükmünü kaldırır.) buyurmuştur.

Beyhâkî, Mekhûl'un şöyle dediğini rivayet etmiştir: Kur'an sünnetin Kur'an'a olan ihtiyacından daha çok sünnete muhtaçtır (gereklidir). Bu hadisi aynı zamanda Said b. Mansur'da nakletmiştir.

Beyhâkî, Yahya b. Ebi Kesir'den şu rivayeti kaydetmiştir: Sünnet, Kur'an üzerine hükmedici (Kur'an'ın ihtiyacını karşılayıcı)dır, fakat Kur'an sünnet üzerine hükmedici değildir⁷⁰ (çünkü Kur'an Allah kelmamıdır). Bu hadisi Darimî ve Said b. El Mansur nakletmiştir. Beyhâkî bu hususta şöyle demiştir. Bu hadisin manası, muhakkak sünnet kitapla beraberdir (ona muhalif değildir). Allah tarafından indirilen Yüce Kelamı açıklama makamında bulunmaktadır. Allah'ın şu sözü bunu teyideder:

"....İnsanlara, kendilerine indirileni açıklaman için ve düşünüp anlasınlar diye sana da bu Kur'an'ı indirdik"⁷¹ Yoksa sünnetten herhangi bir şey Yüce Kitaba muhalefet ediyor demek değildir.

Biz de deriz ki, Kur'an'ın sünnete olan ihtiyacı, sünnetin Kur'an için açıklayıcı olmasıdır. Tabiri caizse Kur'an, içinde bulunan kapalılık ve gizliliğini açıklayacak birine ihtiyaç duymaktadır. Çünkü Kur'an'da, bütün zamanlara

70- Darimi, Abdullah b. Abdurrahman, Sünenü'd Darimî, c. I, s. 153, Beyrut, 1407, İbnü Kuteybe, Ebu Muhammed Abdullah b. Müslim, ed Dineveri, Te'vilü Muhtelefi'l Hadis, s. 199. Beyrut 1393-1972

71- Nahl, 16/44

yetecek kadar çok hazineler vardır ve sünnet bunları açığa çıkarmaktadır. Kur'an-ı açıklayıcı olan bu kaynak Hz. Peygamber (sav)'e indirilenin ta kendisidir, o da sünnettir. Sünnetin Kur'an üzerine hükmedici olması, Kur'an'ın ise, sünnet üzerine ne hükmedici ve ne de açıklayıcı olmasının manasıdır. Çünkü Kur'an bizzat kendi açıktır. Zira sünnet i'caz ve icazda Kur'an'ın sınırına asla ulaşamamıştır. Ancak hadis bazı şartlarda Kur'an için sadece bir şerhtir. Şerhin şeni ise, açıkladığından daha açık ve daha geniş olmasıdır. Allah daha iyi bilir.

Beyhâkî, Hişam b. Yahya el Mahzûmî'den şu rivayeti kayd ediyor: Sakifli bir adam Ömer b. el Hattab (ra)'a geldi ve Beytullah'ı ziyaret etmiş hayızlı bir kadından, temizlenmeden önce oradan ayrılabilir mi diye sordu? Hz. Ömer (ra) hayır, dedi. Sakifli adam, Hz. Ömer (ra)'e şöyle dedi: Muhakkak Resûlullah (sav), aynı bu kadının durumunda olan biri hakkında, senin verdiğin fetvanın zıddı ile (ayrılabilir diye) bana fetva verdi. Hz. Ömer (ra) adama doğru yönelip kamçı ile kendisine vurdu ve, Resûlullah (sav)'ın fetva verdiği bir konuda niçin benden fetva istiyorsun? diye azarladı.

Beyhâkî, Huzeyme'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Resûlullah (sav)'dan gelen haber sahih olduğu zaman, hiçbir kimse için, Resûlullah (sav) ile beraber söz söyleme hakkı yoktur. (Söz, hüküm ve uygulamada kimse Resûlullah'ın önüne geçemez. O söyler herkes dinler, o hüküm koyar herkes kabullenir).

Beyhâkî, Yahya b. Âdem'den şu rivayeti kayd ediyor: Resûlullah (sav)'ın sözü mevcut olduğu halde hiçbir kimsenin sözüne ihtiyaç yoktur. Ancak Resûlullah (sav)'ın ver-

diği hükümlerin üzerinde olduğu ve sünneti son nefeslerine kadar yaşadıkları halde vefat ettiği bilinsin diye, Resûlullah (sav)'ın sünneti Hz. Ebu Bekr'in sünneti ve Hz. Ömer'in sünneti deniliyor idi.

Beyhâkî, Mücâhid'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: Herkesin söylediği söz (uygulanmak üzere) alınabilir de, terk edilebilir de. (Ancak,) yalnız Yüce Peygamber (sav)'ın sözü alınır ve asla terk edilmez (Hiçbir Müslümanın bu şansı yoktur. Peygamber sözü rahmettir, rahmet ise terkedilmez).

Beyhâkî, İbnü'l Mebarek'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: Ebu Hanife'yi şöyle derken işittim: Söz Resûlullah (sav)'dan geldiği zaman baş göz üstüne; Nebi (sav)'ın sahabilerinden geldiği zaman sözlerinden seçeriz, tercih yaparız, tabiinden geldiği zaman onların karşısında biz de söz sahibi oluruz ve onlarla fikri rekabet ederiz.

Müslim, Ebu Mes'ud el Ensarî'den şu rivayeti kaydediyor. Ebu Mes'ud, Resûlullah (sav)'ın şöyle buyurduğunu söylemiştir: "Cemaate, Allah'ın Kitabını en iyi okuyanları imam olur. Eğer Kur'an okumada müsavi iseler; Sünnet-i Nebiyi (sav) en iyi bilenler; sünnet hususunda da eşit iseler hicret itibarıyla en kıdemlileri imam olur"⁷²

Müslim, Ebi'l Buhteri'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Ali b. Ebi Talib (ra)'e denildi ki: İbnü Mes'ud'un, Kur'an ve Sünnet ilmi esastır. Sonra sadece Kur'an bilgisi yeterli olmuş, diğer şartlar sona ermiştir, dediği kulağımıza kadar geldi diye şikayette bulunulmuştur.

Müslim, İbnî Abbas'dan rivayet etmiştir: İbni Abbas, Resûlullah (sav)'ın şöyle dediğini söylemiştir:

72- Müslim, Sahih c. 4, s.38 No: 280. İstanbul, 1982.

“Allah’ın kitabından size bir hüküm verilirse, onunla amel etmeniz gerekir” amel edilmemesi halinde hiçbir kimse için Allah’a karşı göstereceği bir özürlü olamaz.

“Allah’ın kitabında bulunmazsa, Nebi’nin yaşanmış sünneti, onda da bulunmazsa ashabımın dediği şeyle amel ediniz. Çünkü benim ashabım semadaki yıldızlar mesabesindeler. Hangisini kabul eder ve tabi olursanız hidayete erersiniz. Ahabımın ihtilafı (ayrı ayrı görüşler ortaya koymaları) sizin için rahmettir”⁷³

Müslim, Ali b. Ebi Talib (ra)’den rivayet etmiştir ki, Hz. Ali vaaz veren bir adama rastladı. Adama, nasihi mensûhtan ayırt edebiliyor musun? diye sordu. Adam, “hayır” dedi. Hz. Ali (ra) “kendin sapıklığa düştüğün gibi insanları da sapıklığa düşürdün” dedi. Müslim bu hadisin benzerini İbni Abbas’dan da nakletmiştir.

Beyhâkî, İmam-ı Şafî’i’nin şöyle dediğini söylemiştir: Kur’an’daki nasih ve mensuh’a ancak Resûlullah (sav)’dan rivayet edilen bir haber veya (ayetlerden) birisinin diğerinden sonra indirildiğine dair delâlet eden bir vakit mefhumu ki, böylece son indirilen ayetin nasih olduğu (kendinden önce gelen ayetin hükmünü ortadan kaldıran bir ayet olduğu) bilinir veya (nâsîh-mensuh hakkında) bir hadis veya icma-ı (ümmetin ulemasının görüş ve fikir birliğine vardıkları bir hükmü) işiten kimsenin sözü delâlet eder. İmam-ı Şafîi devamla şunları söylemektedir: Allah’ın kitabındaki nâsîh ayetlerin ekserisi ancak Resûlullah (sav)’in sünnetinin delalet etmesiyle bilinmektedir.

73- Bu hadis ne senet ve ne de mana bakımından sahihtir. Fakat bana göre mana bakımından birkaç hadisin özünü taşımaktadır. Çünkü hem sahâbîlerle ilgili kısım, hem de ihtilâfla ilgili bölüm başka ve ayrı ayrı hadislerde mevcuttur. Mütercim.

Beyhâkî, İbnü'l Mûbarek'ten rivayet etmiştir. İbnü'l Mûbarek'e "adam ne zaman fetva verebilir? Diye kendisine sorulduğunda, "Eseri (hadisi) bildiği, reyinde basiret⁷⁴ sahibi olduğu zaman (fetva verebilir)" cevabını vermiştir.

Beyhâkî, Cûdeb b. Abdillâh'dan şu rivayeti kayd ediyor. Cûdeb, Resûlullah (sav)'ın şöyle buyurduğunu söylemiştir: "Kur'an hakkında kendi reyî (görüşü) ile beyan ve yorumda bulunan ve isabet de eden kimse yine de muhakkak hata eder"

Beyhâkî, İbrahim et Teymî'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Ömer b. El Hattab (ra) İbni Abbas (ra)'a haber gönderdi ve şöyle dedi: Kitabı bir, Nebisi bir ve kibleşi bir olduğu halde bu ümmet nasıl ihtilaf ediyor? İbnü Abbas şöyle cevap verdi: Yâ Emire'l Müminin, Kur'an bize indirildi, onu okuduk ve indirildiği hususları (nüzul sebeplerini) öğrendik. Hakikaten bizden sonra öyle kavimler gelecek ki, Kur'an-ı okuyacak, indirildiği hususları (sebeb-i nuzûlünü) bilmeyecekler. Böylece her bir kavmin Kur'an hakkında reyleri olacak, Kur'an hakkında her birinin özel reyî ve şahsî görüşü olduğu zaman ihtilaf edecekler, ihtilaf ettikleri zaman da birbirlerini öldürecekler" Bu hadisi Said b. Mansur'da nakletmiştir.

Biz de deriz ki, bu hadisten, Kur'an üzerinde iyiden iyiye araştırıp, düşünen kimsenin, ayetlerin sebeb-i nuzûllerini bilme ihtiyacının vacip olduğu anlaşılmıştır. Esbab-ı nüzul ise ancak hadislerden alınır. Allah daha iyi bilir.

74- Hadisleri gizli ve açık illetleriyle ve hadisi hadis usulüne göre anlamak kastedilmektedir. Reyinde basir olmak ise, olay ve hadiseler üzerinde sığ olmayan derin görüşlere ani ve irticali olarak sahip olmak ve ifade edebilmektir.

Beyhâkî ve Dârimi Şa'bi'nin şöyle dediğini rivayet etmişlerdir. Ömer b. El Hattab (ra) Şüreyh (ra)'e, sana bakman gereken bir iş (dava) geldiği zaman, Allah'ın kitabında olan hükme bak ve onunla hükmet; eğer Kur'an'da (aradığın hüküm) yoksa, Resûlullah (sav)'ın hükmettiği ile hükmet, hadiste de yoksa, salih kişilerin ve adil imamların hükmettikleri ile hükmet; eğer bu da yoksa kendi reyin ile içtihad et" diye bir mektup yazmıştır.

Beyhâkî ve Dârimi, İbnü Mes'ud'dan şöyle rivayet etmişlerdir. "Sizden bir dava haber alan kimse, Allah'ın kitabında olanla hükmetis; Allah'ın kitabında yoksa Resûlullah (sav)'ın hükmettiği ile hükmetis; eğer Allah'ın kitabında ve Resûlullah'ın hükümleri arasında da yoksa, salihlerin hükmettikleri ile hükmetis; bunda da aradığı yoksa, kendi reyi (şahsi ve gerçeğe aykırılık taşımayan) görüşüyle içtihad etsin"

Yine Beyhâkî ve Darimi, İbni Abbas (ra)'dan şöyle dediğini rivayet etmişlerdir. Allah'ın kitabında olmayan ve Resûlullah (sav)'dan rivayet edilen ilgili bir sünnette geçmeyen bir görüş (rey) ihdas eden (ortaya koyan)kimse, Allah'ın huzuruna vardığı zaman, hala reyi üzerinde olduğu bilinmez (yani Kur'an ve sünnetten daha değişmez kaynak yoktur).

Beyhâkî, Abdullah b. Amr'den şu rivayeti kayd etmiştir: Resûlullah (sav)'ın şöyle dediğini söylemiştir:

"Bir mümin, getirdiğim hakikate (İslama) hevası da uyuncaya ve kabul edinceye kadar elbette imanını kemale erdiremez"

Beyhâkî ve Lâlekai, sünnet hakkında Ömer b. el Hattab (ra)'ın şöyle dediğini rivayet etmişler. "Rey sahiplerin-

den sakınıınız. Çünkü onlar sünnetin düşmanlarıdır.⁷⁵ Re-sûlullah (sav)'ın hadislerini ezberlemek onları aciz bıraktı da rey ile (kendi şahsi görüşleriyle) hüküm verdiler, saptılar ve sapturdılar.

Buhari, Ebu Vail'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: Sehl b. Huneyf Siffin'den geldiği zaman oradan haber almak için kendisine geldik ve (Onu Siffin'de savaşı devam ettirmedikleri için tenkit ve itham ettik) o da bize şöyle dedi. Savaş hakkındaki kendi reynizi (görüşünüzü) tenkit ve itham ediniz. (beni tenkit etmeyiniz). Yemin ederim ki Huneyn günü kendimi (çaresizlik içinde) görüyordum.

75- Allah'ın Yüce Peygamberi (sav) bu hadis-i şerifle kimleri ya da hangi grupları kastetmiştir? Bunu iyice kavrayamayan insanlar Ebu Hanife (rhm) ve talebelerini ve bunlar gibi zaman zaman rey ile amel eden diğer insanlara hücum edip bu hadisin kapsamına alma cüreti gösterenlerin yanı sıra, ağır suçlamalarda bulunanlar da olmuştur. "Öyleki, bazıları Ebu Hanife'ye dil uzatmada ileri gitmişlerdir. Ben ise (el kevseri) Vallahi Ebu Hanife'nin kendisine nispet edilen şeylerden uzak olduğu kanaatindeyim ve onu bu gibi isnadlardan tenzih ederim. Kısaca, Ebu Hanife inat olsun diye hiçbir sünnete muhalefet etmemiştir diyorum. Ebu Verd'in "Usûlu'd Din" kitabındaki ifadesine göre, Ahmet b. Hanbel de Ebu Hanife'yi saygı ve övgü ile anmıştır. Şihab İbn Hacer el Mekki eş-Şafii "el Hayratü'l Hisan" kitabında (s.29), "Anlaşılmaktadır ki sonraki alimlerin Ebu Hanife ve talebeleri için "Rey taraftarları" tabirini kullanmaları onları küçültmek için değildir. Bu, onların görüşlerini, sünnete ve sahabilerin içtihatlarına tercih ettiklerini söylemek gayesini de gütmeyiz; Çünkü Ebu Hanife ve talebeleri bu gibi durumlardan uzaktırlar" der. Öte yandan "İbrahim en Nehâi ve bazı arkadaşlarından rivayet edilen "rey taraftarları sünnetin düşmanlarıdır" hadisi, itikadi konularda sahih sünnete muhalif olan rey anlamındadır. Yani bu sözle fer'i hükümlerde içtihad etmek değil; hariciler, kaderiler ve müşebbihe gibi bid'at taraftarları kastolunmaktadır. Bu sözü, başka türlü anlamak, onu tahrif etmektir. Uydurmacılar aksini düşünse bile bizzat en Nahâi ve İbnü'l Müseyyib fer'i meselelerde re'y ile icthad yapmışlardır. El Kevseri, Muhammed Zahid, Fıkhu Ehl-i Irak ve Hadisühüm (Terece. Prof.Drabdülkadir Şener, Prof. Dr. M. Cemal Sofuoğlu, Hanefi Fıkhnın Esasları) sh.10-12. Ankara, 1991.

Şayet o savaş gününün (problemlerini) Resûlullah (sav)'a götürmeye, ona danışmaya gücüm yetseydi, bunu yapardım. Allah ve Resûlü daha iyi bilir.

Bizi korkutan ve bize çok şiddetli (ağır) gelen bir işte (savaşta) kılıçlarımızı omuzumuza astığımız anda, Sıffin savaşından önce bildiğimiz bir kolaylığa bizi ulaştırıyordu (savaşa çıkmamız illa da bir çözüm ortaya koyuyordu). Ancak bu Sıffin savaşında bir tarafı (hasmı) durduruyoruz, karşımıza başka bir hasım çıkıyor. Olayın üzerine (bastırmak için) nasıl gideceğimizi bilemiyorduk (ıslah ve telafisi bizim için mümkün olmuyordu)”⁷⁶

Beyhâkî ve Ebu Ya'la, Ömer b. el Hattab (ra)'ın şöyle dediğini rivayet etmişlerdir. Ey insanlar, din karşısında ortaya koyduğunuz özel reynizi, görüşünüzü her vesile ile itham ediniz. Kendimi Resûlullah (sav)'ın emrini (görüşünü) sırf içtihad olsun diye kendi şahsi reyimle reddediyor görüyordum. Allah'a yemin ederim ki, haktan başka bir şeye de önem vermiyordum. (yani yaptığımı güya hak adına yapıyordum, Resûlün hilafına olsun diye değil). Bu olay Hudeybiye günü olmuştu. Anlaşma metni Resûlullah (sav) ve Mekke halkı arasında imzaya hazır duruyordu. Resûlullah (sav), “Rahman ve Rahim Allah'ın adıyla” diye yazınız, dedi. Mekke'liler söylediğin şeyde seni tasdik ettiğimizi mi sanıyorsun? Böyle Bismillahirrahmanirrahim şeklinde değil de, daha önce yazdığının gibi “bismike Allahümme” şeklinde yazdırsana dediler de, Resûlullah (sav) de buna razı oldu. Ben ise kabul etmedim, engellemeye çalıştım. Niyahet Efendimiz (sav) bana, görüyorsun ki ben razı oluyorum, sense engelliyorsun, buyurdular. Ben de (hata yap-

76- Buhari, Sahih, c.4, s.70, Bab 35, İstanbul, 1982.

tığımı anladım) ve hemen razı oldum.⁷⁷

Beyhâkî, Hz. Ali (ra)'den şu rivayeti kaydediyor: Ali şöyle demiştir. Şayet din (kişilerin şahsi) reyleriyle ortaya konulsaydı, mestlerin altını meshetmek, üstünü meshetmekten daha uygun olurdu. Fakat, Resûlullah (sav)'ı mestlerin üst taraflarını meshederken gördüm (onun için ben de üstlerini meshediyorum).

Beyhâkî, İbni Ömer'in şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“İnsanlar, sünnete tabi oldukları yoldan asla vazgeçmediler”

Beyhâkî, Urve'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Sünnete tabi olmak dinin dayanağıdır”

Beyhâkî, Amir'den şu rivayeti kaydediyor: Amir, “Şüphesiz sünneti terk ettiğiniz an helak olursunuz” demiştir.

Beyhâkî, İbni Sirin'den şu rivayeti kaydetmiştir:

“İnsanlar, Peygamberin sünneti üzerinde sürekli olduğu müddetçe o, doğru yoldadır, diyorlardı.

Beyhâkî, Şureyh'den şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Ben Peygamber (sav)'in sünnetine tabi olurum”

Beyhâkî, Evzâi'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: “Resûlullah (sav)'dan sana bir hadis ulaştığı zaman, onun zıddını söylemekten sakınmalısın. Çünkü Resûlullah (sav) Allah'ın emirlerini tebliğ etmekte (duyurmakta)dir.

Beyhâkî, Süfyan es Sevrî'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: “Bütün ilim ancak sünneti (hadisi) bilmektir”

Beyhâkî, Osman b. Ömer'den şöyle dediğini rivayet

77- Bu Hudeybiye muâhedesi hakkında dört rivayet yolu vardır. Bu yollar-
dan birisi de Hz. Ömer veya oğlu Abdullah'a ulaşmaktadır. Bu kitab-
da Hz. Ömer (ra) zikredilmiştir. Halbuki herkes Hudeybiye anlaşma
metnini yazanın Hz. Ali olduğunu bilmektedir. Zebidi, Tecrid-i Sarih,
c. VIII. s. 120-121 (Terc. Kamil Miras) Ankara, 1975.

etmiştir: “Bir adam İmam-ı Malik’e geldi ve bir soru sordu. Malik kendisine, Resûlullah (sav) bu konuda şöyle şöyle buyurmuştur dedi. Adam bunun böyle olduğunu sen mi söylüyorsun? Yani nereden biliyorsun? deyince, İmam-ı Malik şu ayeti okudu:

“Ey Müminler! Peygamber’i kendi aranızda birbirinizi çağırır gibi çağırmayın, içinizden birini siper edinerek sıvışıp gidenleri muhakkak ki Allah bilmektedir. Bu sebeple, onun emrine aykırı davrananlar, başlarına bir bela gelmesinden veya kendilerine çok elemli bir azap isabet etmesinden sakınsınlar”⁷⁸

Beyhâkî, İbnü Vehb’den şöyle rivayet etmiştir: İbnü Vehb, Malik’in şöyle dediğini şöylemiştir: İnsanların fetvalarına karşı kendilerine “bunu niçin söyledin?” denilmiştir. Hiç kimse kendi reyine, kendi fikrine dayanarak hüküm ve fetva üretmeye kalkmıyordu. Onlar sadece rivayetle yetiniyor ve rivayetlere de razı oluyorlardı (yani sünneti Nebiye razı oluyorlardı).

Beyhâkî, İshak b. İsa’dan şöyle dediğini rivayet etmiştir: Malik b.Enes (ra)’i din konusunda münakaşayı ayıplayıp şöyle derken işittim: “Bize, biri diğerinden daha münakaşacı bir adam geldiğinde, onu Cebrail (as)’in Hz.Peygamber (sav)’e getirdiği şeye (Kur’an ve Sünnete) havale etmek ve o iki ana kaynağa yönlendirmek ve (çözüm yolunu onlarda bulmasını) isterdik”.

Beyhâkî, İbnü’l Mübarek’den şöyle dediğini rivayet etmiştir: “Çıkardığın ameli hükümlerde dayandığın nokta eser olsun, reyden, özel görüş ve yorumlardan da ancak hadisi sana açıklayacak olanı al.”

Beyhâkî, Yahya b. Dureys'den şöyle dediğini rivayet etmiştir: Süfyan'ın yanında hazır bulundum, ona bir adam geldi ve şöyle dedi: Ebu Hanife'yi kerih görüp ayıplıyor musun? Ne olmuş ki ona? Ben Ebu Hanife'yi şöyle derken işittim: "Allah'ın kitabındaki hükmü alır ve kabul ederim, onda bulamazsam, Resûlullah (sav)'ın sünnetindekini kabul ederim, Allah'ın kitabında ve Peygamber (sav)'in hadisinde bulamazsam, sahabilerin sözünü alır kabul ederim. Onlardan da dilediğimin sözünü alır, dilediğimin sözünü bırakırım ve de onların sözlerini bırakıp da başkalarının sözüne iltifat ve itibar etmem. Ama iş, İbrahim'e, Şa'bi'ye, İbnü Sirin'e, Hasen'e, Ata'ya, İbnü'l Müseyyib'e (ve birçok adamların adını saydı) varıp dayanırsa, bunlar içtihad eden insanlar, bunların yaptığı içtihad gibi ben de içtihad ederim, onların görüşlerini benimsemem"

Beyhâkî, Rabi'den şöyle dediğini rivayet etmiştir: "İmam-ı Şafiî bir gün bir hadis rivayet etti, adamın birisi imama; ya Ebâ Abdillâh, sen bu rivayet ettiğini benimseyip kabul ediyor musun? dedi. İmam Şafiî şöyle cevap verdi: Ne zaman Resûlullah (sav)'dan sahih bir hadis rivayet ettim de onu alıp kabul etmedim? Bu duruma çok üzülen imam, bu üzücü olaydan aklımın gittiğine sizi şahit tutuyorum, demiştir (İmam-ı Şafiî hadise sataşıldığı zaman üzüntüsünden aklının gittiğini hissedirdi).

Beyhâkî, Rabi'den, Şafiî'yi şöyle derken işittim dediğini rivayet etmiştir: "Benim kitabımda Resûlullah (sav)'ın sünnetinin hilafına bir söz gördüğünüz, bulduğunuz zaman, Resûlullah (sav)'ın sünneti ile hükmedin, benim söylediğim sözü de bırakın, onunla amel etmeyin"

Beyhâkî, Mücâhid'den, "Eğer bir hususta anlaşmazlığa

düşerseniz-Allah'a ve ahirete gerçekten inanıyorsanız- onu Allah'a ve Resûlüne götürün (onların talimatına göre halledin);bu hem hayırlı hem de netice bakımından daha güzeldir"⁷⁹ kavlı-i şerifleri hakkında şöyle dediğini rivayet etmiştir: "İlallahi'den maksad, ila kitabihi= Allah'ın kitabına; İler-Resûli'den maksad, ila sünnet-i Resûlillah, Resûlullah (sav)'ın sünnetine (orada çözüm için götürün, davaların, anlaşmazlıkların çözümünü arayın) demektir.

Beyhâkî ve Dârimi, Ebu Zerr'den şöyle rivayet etmişlerdir: "Resûlullah (sav) iyiliği emretmemizi, kötülükten nehyetmemizi (alıkoymamızı) ve insanlara sünnetleri öğretmemizi emretti. Bu Peygamber emrini yerine getirirken de nefsimize mağlub olmamamızı bize tavsiye etti.

Beyhâkî, Ömer b.el Hattab (ra)'ın şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Kur'anı öğrendiğiniz gibi, farzları ve sünnetleri de öğrenip hayata geçiriniz, yanlışlıkları da öğreniniz ve düzeltiniz."

Beyhâkî, İbnü Mes'ud'dan nakil etmiştir ki, İbnu Mes'ud şöyle demiştir: Ey İnsanlar, kaldırılmadan önce ilme sarılınız. Çünkü, ilmin kaldırılması, alimlerin ruhları alınarak ahirete göçmeleriyle olacaktır. Bidat işlemekten ve olmayan şeyle varmış gibi zorla görünmekten sakınınız. Eskilerin izinde, Kur'an ve Sünnet yolunda olmaya ve kurtulmaya çalışınız. Çünkü bu ümmetin sonunda, Kur'an-ı Hakimi arkalarına atıp gözardı ettikleri ve kendileri yaşamadıkları halde, Allah'ın yüce Kitabına sarılsınlar diye insanları davet ettiklerini iddia eden kavimler gelecektir." Bu hadisi Darimi'de nakletmiştir.

Beyhâkî, Süleyman et Teymî'den şu rivayeti kayd ediyor. "Ben, Ebu Osman, Ebu Nazre, Ebu Mecle ve Halid el Eşecc birlikte oturmuş hadis ve sünnet müzakere ediyor, karşılıklı fikir teatisinde bulunuyorduk. Onlardan birisi, şayet Kur'an'dan bir sure okursak bence daha faziletli olurdu, dedi de, Ebu Nazre adama şöyle cevap verdi. Ebu Said el Hudri şöyle diyordu: "Hadisin müzakeresi Kur'an okumaktan daha faziletlidir" (Çünkü çözüm için çok geniş bir koleksiyondur, ona vakıf olmak gerekir, yoksa Kur'an'dan üstün anlamında değildir.)

(Suyûtî) biz de deriz ki, Ebu Said el Hudri'nin dediği bu söz, İmam-ı Şafii'nin, ilmi talep etmek (nafile) namazlardan daha faziletlidir. Çünkü Kur'an-ı okumak nafiledir, hadisi ezberlemek ve korumak ise (binlerce konunun kaynağı olması sebebiyle) ilimdir, ilim olan hadisi tahsil etmek kifaye farzdır, dediği bu sözü gibidir. Allah daha iyi bilir.

Beyhâkî Süfyan es Sevrî'den şu rivayeti kayd ediyor: "Ameller içinde, tabii niyeti güzel olanlar için hadis öğrenmekten daha güzelini bilmiyorum".

Beyhâkî, Hâlid b.Yezid'den şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Resûlullah (sav)'ın hadislerinin yasaklanması, Allah'ın Kitabı'nın yasaklanması gibidir. Beyhâkî, Halit b. Yezid bu benzetme ile hadislerin (dindeki konumunu) bilmeyi, yasaklarına saygı duymayı ve hadislere uymanın farz olduğunu bilmeyi irade etmiştir" demiştir.

Beyhâkî, Şafii'den şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Hadisçilerden herhangi birini her görüşümde, sanki Resûlullah (sav)'ın sahabilerinden birini görmüş gibi olurum. (Şafii'ye göre muhaddisler ve sahabiler, onlar Resûlullah

(sav)'ı ve hadisin dindeki yerini ve kıymetini hatırlatmaktadır)

Beyhâkî, İsmail b. Ebi Üveys'den şöyle dediğini nakil etmiştir: "İmam-ı Malik hadis haber vermek istediği zaman abdest alır, minderinin üstüne oturur, sakalını tarar, vakar ve heybetle oturuşunu tamamlar ve ondan sonra talebelerini okutmaya başlar ve insanlara hadisi anlatırdı. Neden abdestsiz ve iyice oturmadan ve adı geçen istikrarı sağlamadan hadis okutmaya veya anlatmaya başlamadığı kendisine sorulduğunda şöyle cevap verdi: Resûlullah (sav)'ın hadisinin şanını büyütmek ve değerini artırmak istiyorum. İmam-ı Malik yolda yürürken veya ayakta dururken, veyahutta acele, telaşlı olarak hadis haber vermeyi ve talebelerine öğretmeyi kerih görürdü. Ve yine Resûlullah (sav)'dan haber verdiğim şeyi (önce kendim) anlamak istiyorum, derdi.

Beyhâkî, Malik'den şu rivayeti kaydetmiştir, bir adam Said b.el Müseyyib'e geldi. Said çok hasta idi, yanı üstü dirsek keyfi yattığı halde adam kendisine bir hadisle ilgili soru sordu. El Müseyyib hemen toparlanıp düzgünce oturdu. Ve hadisi adama haber verdi. Adam, Said b.El Müseyyib'e, size, yattığınız yerden kaldırmakla zahmet vermek istemedim, deyince, Said b.el Müseyyib adama, ben senden dolayı değil, belki yan tarafıma uzandığım halde Resûlullah (sav)'dan hadis haber vermeyi kerih gördüğüm için toparlandım" demiştir.

Beyhâkî, A'meş'den rivayet etmiştir ki, A'meş, abdestsizken hadis haber vermek istediği vakit teyemmüm yapardı. A'meş, Dırar b. Mürre'nin şöyle dediğini söylemiştir: "Onlar(muhadissler) abdestsizken hadis haber verme-

yi hoş görmezlerdi”

Beyhâkî, Katade'den şu rivayeti kayd etmiştir:

“Peygamber (sav)’den rivayet edilen hadisleri ancak abdestli okumamız tercih edilirdi”

Beyhâkî, Bısr b.el Haris’in şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Bir adam İbnü’l Mübarek’e yolda yürürken bir hadis hakkında soru sordu, o da şöyle cevap verdi: Yürürken Peygamberin hadisi hakkında konuşmak, ilmi yüceltmek ve saygı duymak değildir”

Beyhâkî, İbnü’l Mübarek’den şu rivayeti kayd etmiştir:

“İmam-ı Malik’in yanında idim. O da hadis haber veriyordu. Bir akreb geldi, İmam-ı Malik’i onaltı yerinden soktu. İmamın rengi değişiyor, kendini sabretmeye zorluyordu. Buna rağmen Resûlullah (sav)’ın hadisini kesmiyor, haber vermeye devam ediyordu. Mecliste dersi bitirip, insanlar da dağılınca, kendine; “senden gördüğüm bu hale şaşırdım” dedim, İmam, “evet” dedi, ancak bu duruma Resûlullah (sav)’ın hadisini yüceltmek için sabrettim”

Beyhâkî, Abdullah b. Amr’den şu rivayeti kaydetmiştir:

“Resûlullah (sav)’dan işittiğim her şeyi yazıyor, muhafaza etmek istiyordum. Kureyş beni bu yazma işinden vazgeçirdi. Ve Resûlullah (sav) öfke ve hoşnuzluk anında konuşan bir beşer olduğu halde, sen, Resûlullah (sav)’dan işittiğin her şeyi yazıyorsun, dediler. Ben de, tuttum bu olayı Resûlullah (sav)’a anlattım. O da, “sen yaz” dedi. Nefsim yedi kudreti elinde olan Allah’a yemin ederim ki eli ile ağzına işaret ederek- bundan haktan başkası çıkmaz, buyurdular,” Bu hadisi Dârimi ve Hâkim de tahrîç etmişlerdir.

Beyhâkî, Ebu Hüreyre’den şu rivayeti kaydetmiştir ki,

Ensardan bir adam, Nebi (sav)'e şikayette bulundu ve şöyle dedi: Ya Resûlullah, Muhakkakki ben, senden hadisi işitiyor ve onu ezberleyemiyorum. Resûlullah (sav) yazmak için elini göstererek sağ elinden yardım al ve yazarak hepsini muhafaza et" buyurdu.

Beyhâkî ve Dârimi Abdullah b. Dinar'dan şöyle rivayet etmişler ki, Ömer b. Abdulaziz, Ebu Bekr b. Muhammed b. Amr b. Hazm'e bir mektup yazdı. Resûlullah (sav)'ın hadislerinden veya eski sünnetlere ait olan her şeyi araştır, bir bir bak ve yaz. Çünkü ben, ilmin çürüyüp yok olmasından ve ehli olan (alimlerin gidip tükenmesinden) korkuyorum, dedi.

Yine Beyhâkî ve Dârimi, Zühri'den şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Geçmişte bir çok alimlerimiz şöyle diyorlardı: Sünnete yapışmak (sarılmak) kurtuluştur. İşte bu, sünnete yapışmanın ve sünnete uymanın farz oluşuna delalet eden eserler ve hadislerden, Beyhâkî'nin kitabından yaptığım hulasa ve özetidir. Ve bu hadis ve eserler hiçbir kitapta da mevcut değildir.

Buharî ve Müslîm, Enes ve İbnü Ömer'den şu rivayeti kaydetmiştir: Bu yüce ruhlu iki sahabi, Resûlî Ekrem (sav),

"Sünnetimden yüz çeviren bizden değildir" buyurdu demiştir.

H- Taberânî'nin “Evsat”, Ebû Nuaym'ın “Hilye” Adlı Eserlerinden Nakiller

Taberânî “el Evsat” isimli eserde İbni Abbas (ra)'dan rivayet etmiştir: İbnu Abbas (ra), Resûlullah (sav) şöyle buyurdu demiştir:

“Ey Allah'ım, halifelerime merhamet et!” Biz, “Ey Allah'ın Resûlü, halifelerin kimlerdir?” diye sorduk da, Resûlullah (sav) “benden sonra gelip, hadislerimi rivayet edip ve insanlara öğretenlerdir” buyurdular.

Ebu Nuaym “Hilye” adlı eserde İbnu Abbas (ra)'dan rivayet etmiştir: İbnu Abbas (ra), Resûlullah (sav)'ın şöyle buyurduğunu söylemiştir:

“Kim ümmetime, sünnetin kendisiyle güç kazanacağı veya bir bid'atın belini kıracak bir hadis ulaştırırsa, onun için mükâfat olarak cennet vardır”

Ebu Ya'la ve Taberânî “el Evsat” adlı eserde, Ebu Bekr es Sıddık (ra)'dan şu rivayeti kaydetmişlerdir: Ebu Bekr es Sıddık (ra), Resûlullah (sav)'ın şöyle buyurduğunu söylemiştir:

“Benim üzerime yalan söyleyen veya emrettiğim bir şeyi reddeden kimse, cehennemdeki yerine hazırlansın”

Ahmet, Bezzar ve Taberânî, Zeyd b. el Erkam'dan şu rivayeti kaydetmişlerdir:

“Ubeydullah b. Ziyad bana haber gönderdi: Ben de kendisine geldim, bana şöyle dedi: Nedir bu Resûlullah (sav)'dan haber verip rivayet ettiğin hadisler ki, biz onları Allah'ın kitabında bulamıyoruz? Resûlullah (sav) için Cen-

nette bir havuz olduğunu mu haber veriyorsun? Böyle bir havuz var mıdır? Zeyd b. El Erkam, “Resûlullah (sav) o havuzun varlığını bize haber verdi ve o havuzdan faydalana-
cağımızı bize vadetti” demiştir.

Taberâni “el Kebir” adlı eserde Sülemi’den rivayet etmiştir: Sülemi, Resûlullah (sav)’ın şöyle dediğini söylemiştir:

“Kim benim üzerime yalan söylerse, Cehennemdeki yerine hazırlansın, kim benden kendisine ulaşan bir hadisi reddederse kıyamet gününde ben onun hasmıyım; benden size, hadis olduğunu kesin olarak tanımadığınız bir hadis ulaştığı zaman, “Allah daha iyi bilir deyiniz”

Taberâni, “el Evsat” adlı eserde Cabir’den şöyle rivayet etmiştir: Cabir, Resûlullah (sav)’ın şöyle buyurduğunu söylemiştir:

“Kime benden bir hadis ulaşır da onu yalanlarsa, o kimse üç şeyi yalanlamış olur: Allah’ı, Resûlünü ve Resûlünün haber verdiği hakikatleri”

Ebu Ya’la ve Taberâni “el Evsat” adlı eserde Enes (ra)’den rivayet etmişlerdir. Enes (ra), Resûlullah (sav)’ın şöyle buyurduğunu söylemiştir:

“Allah’tan kendisine bir fazilet, bir üstünlük ulaşan, ve onu tasdik ve hazmedemeyen kimse, ona nail olamamış demektir”

Ebu Ya’la, Cabîr b. Abdullah (ra)’dan şöyle rivayet etmiştir: Cabîr (ra), Resûlullah (sav)’ın şöyle buyurduğunu söylemiştir:

“Aranızda kendisine benden bir hadis ulaşan bir adam, koltuğuna yaslanmış olduğu halde beni yalanlayacak ve Allah’ın Resûlü (sav) bu hadisi söylememiştir. Bu hadisi bırakın ve Kur’an’da olan (delili) getirin, diyecek”

Bu rivayet yolu, bu hadis için beşinci yoldur (yani bu hadis beş ayrı yolla (varyant) rivayet edilmiştir. Beşincisi de Cabîr b. Abdullah'dan gelen yoldur.

Bu rivayet yolları daha önce Ebu Rafî; Mikdam, İrbaz b. Sariye ve Ebu Hüreyre (ra) hadisinde geçmiştir.

Bu hadis için Taberânî'nin "el Kebir" adlı eserinde Halid b. Velid (ra)'dan rivayet ettiği altıncı bir rivayet yolu daha vardır. Halid b. Velid (ra), Resûlullah (sav)'ın şöyle buyurduğunu söylemiştir:

"Ey Halit, insanları namaza çağır, dedi. Sonra çıkıp sıcağın tam şiddetli olduğu bir anda öğle namazını kıldırdı. Sonra ayağa kalktı ve şöyle hitabetti: Aramızda andlaşma bulunan insanların mallarını haksız yere almanızı, yemenizi asla helal etmiyorum. Sizden bir adam, koltuğuna yaslanmış olduğu halde, Allah'ın Kitabı'nda gördüğümüz bir helalı biz de helal sayarız; Allah'ın Kitabı'nda gördüğümüz bir haramı, biz de haram sayarız. Dikkat ediniz! Andlaşmaların mallarını haksız yere aranızda yemenizi haram kılıyorum"

Bu hadis için yedinci bir rivayet yolu daha vardır.

Selefi, Ebu Harun el Abdi'den, o da Ebu Said el Hudri'den Hammad b. Zeyd tarikiyle rivayet edilen Ebu Tahir el Hanâî'nin hadisinden "el Mûnteka" adlı eserde rivayet etmiştir: Ebu Said el Hudri (ra), Resûlullah (sav)'ın şöyle buyurduğunu söylemiştir:

"Bir adam koltuğuna yaslanmış olduğu halde Bu (hadisi) Resûlullah (sav) buyurmamıştır diyerek beni yalanlayacak ve hadisimi inkar edecektir"

Taberânî, Ebu Hazim'den, o da Sehl b. Sa'd es Saidi'den rivayet etmiştir ki, Sehl, halkıyla beraber oturuyor

ve onlara Peygamber (sav)'den hadis haber veriyordu. Meclisten bazıları birbirleriyle konuşuyordu. Sehl bu duruma çok kızdı ve sanki onlara, Resûlullah (sav)'dan haber veriyorum, onlar ise birbirleriyle konuşuyorlar" demek ister gibi ters ve manalı bakıyordu.

Dikkat ediniz! Allah'a yemin ederim ki, aranızdan çıkıp gider ve bir daha ebedi olarak size dönmem. Ben de "Nereye gideceksiniz?" diye sordum, o da gider sonuna kadar Allah yolunda cihat ederim, dedi.

Ebu Ya'la, sahih bir senedle İbnu Abbas (ra)'dan rivayet etmiştir: İbnu Abbas (ra), Resûlullah (sav)'ın şöyle buyurduğunu söylemiştir:

"Kim Kur'an hakkında bilgisiz konuşur ve kendince görüş ileri sürerse, kıyamet gününde ateşten bir yularla yularlanmış olarak haşır meydanına gelir"

Taberâni, "el Kebir" adlı eserde İbnu Abbas (ra)'den rivayet etmiştir. İbni Abbas (ra), Resûlullah (sav)'ın şöyle buyurduğunu söylemiştir:

"Kim yeryüzünde Allah'ın sultanını (kuvvet ve hücce-tini) zayıflatıp horlamak için yürüyüp gayret gösterirse, Allah, ahirette kendisi için hazırladığı cezanın yanı sıra (onunla beraber) başını eğdirir, horlatır, rezili rusvay eder"

Müsedded, "Yeryüzünde Allah'ın sultanından maksat, Allah'ın Kitabı Kur'an ve Nebisi (sav)'ın sünnetidir" demiştir.

Taberâni "el Evsat" adlı eserinde İbni Ömer (ra)'dan şöyle dediğini rivayet etmiştir: İlim üçtür, konuşan Kur'an, Sünneti Maziye ve bilmiyorum diyebilmektir"

Yine Taberâni, Huzeyfe b. El Yeman'dan rivayet etmiştir. Huzeyfe (ra), Resûlullah (sav)'ın şöyle buyurduğunu söylemiştir:

“Üzerinize üç şeyden daha aziz hiçbir şeyin olmadığı bir zaman gelecek; helal bir dirhem, veya alışılıp ünsiyet olunan dost bir kardeş veya amel edilen sünnet”

Ahmet b. Hanbel, “İmran b.Husayn (ra)’dan şu rivayeti kaydetmiştir: “Kur’an (Rabbimizin katından) indi ve Resûlullah (sav) bir kısım (yürünecek) yollar gösterdi. Sonra da şöyle buyurdu: Bize uyunuz; Allah’a yemin ederim ki, eğer yolumuza tabi olma işini yapmazsanız, sapıklığa düşer ve insanları da sapıklığa düşürürsünüz”.

Ahmet ve Bezzar, Mücahid’in şöyle dediğini rivayet etmişlerdir: Bir seferde İbnu Ömer (ra) ile beraber bulunuyorduk. İbnu Ömer bir yerden geçerken hafif yanladı. Niçin yana ayrıldığı kendisine soruldu? O şöyle dedi: Resûlullah (sav)’ı bunu yaparken gördüm ve (ona uyma adına) ben de yaptım”

Ahmet, Enes b. Sirin’den şöyle dediğini rivayet etmiştir: “Arafat dağında İbnu Ömer (ra) ile beraber bulundum. İbnu Ömer Arafat (vakfesinden) dönünce biz de onunla beraber döndük. Yolda gelirken “el’Me’zemeyn” ismindeki yere yakın “el’malig” adındaki yere ulaştık. İbnu Ömer devesini ihdırdı, biz de ihdırdık. (Yani develeri yere çöktürdük)

Biz İbnü Ömer’in namaz kılmak için bu kısa molayı verdiğini zannettik. İbnu Ömer’in develerini bekleyen kölesi “aslında sizin zannettiğiniz gibi İbnü Ömer namaz kılmak için durmadı, fakat o, Rasululah (sav)’ın bu yere gelince ayak yoluna (tuvalet) çıktığını hatırladı da, o da sırf Rasûlulah (sav)’a uymak adına ayak yoluna çıkmak istiyor dedi.

Bezzar, İbnu Ömer (ra)’den rivayet etti ki, İbnu Ömer, Mekke ve Medine arasındaki bir ağaca gelir ve altında öğ-

le uykusu uyurdu ve Resûlullah (sav)'ın öyle yaptığını haber verirdi.

Bezzar ve Ebu Ya'la, Zeyd b. Eslem'in şöyle dediğini rivayet etmişlerdir: "İbni Ömer (ra)'i düğmeleri çözülü olduğu halde gördüm de, bana "Nebi (sav)'i düğmeleri çözüktüğü halde gördüm, ona uymak adına ben de çözdüm dedi." (Bu, Resûlullah (sav)'a olan bir sevgi bağlılığıdır. Sahabeden bazıları bunu yaptı diye herkes yapmak zorunda değildir. Ancak kimse de bu hali tenkit yetkisine sahip değildir. Bu ayrı bir gönül işidir, kafası dar olan uymayabilir)

Taberâni, "el Kebir" adlı eserde Amr b. Şe'vâ'ül Yâfir'den rivayet etmiştir. Amr, Allah'ın Resûlü (sav) şöyle buyurdu demiştir:

"Duası kabul edilen her Nebi ile beraber ben de yedi sınıfa lanet ediyorum: Allah'ın kitabında ziyadeler yapan, Allah'ın kaderini yalanlayan, Allah'ın haramını helal sayan, geçmiş-gelecek bütün ailem hakkında Allah'ın yapılmasını haram kıldığı şeyleri helal sayan, sünnetimi terkeden, (harp etmeden elde edilen) ganimeti (savaş eldesini) kendisine ayıran, kayırma yolunu tutan ve Allah'ın horladığını aziz etmek, aziz ettiğini de horlamak için bütün gücü ve sahip olduğu bütün imkanlarla büyüklenen"

Taberâni, "el Kebir" adlı eserde İbnu Abbas (ra)'dan rivayet etmiştir. İbnu Abbas (ra), Hz. Ali (ra)'nin şöyle dediğini söylemiştir: "Ya Resûlullah, dedim. Şayet bize hakkında Kur'an ayeti inmeyen ve sizden de bir sünnet (hadis) geçmeyen bir iş(dava) getirilirse ne yapmamızı tavsiye edersiniz?"

Resûlullah (sav);

“Müminlerin abidleriyle aranızda istişare yaparsınız, özel bir reyle(görüşle) hükmetmezsiniz” buyurdular.

Taberâni “el Evsat” adlı eserde sahih bir senetle Hz. Ali (ra)’den şöyle dediğini rivayet etmiştir: “Resûlullah (sav)’a, hakkında ne emir, ne de nehy beyan edilen bir iş (hüküm) başımıza gelirse bize ne yapmamızı emredensiniz? dedim de Resûlullah (sav) şöyle buyurdular:

“Abidler ve islam hukukçuları ile istişare yapınız; ve o işi asla özel bir reyle (şahsi görüşle) halletmeyiniz”

Taberâni, “el Evsat” da Ömer b. el Hattab (ra)’dan rivayet etmiştir. Hz. Ömer (ra), Hz. Peygamber (sav)’in şöyle buyurduğunu söylemiştir:

“Benden sonra ümmetimin üzerine en çok korktuğum şey, Kur’an-ı te’vil edip ayetlerin yerlerini değiştirip, başka bir yere koyma adaletsizliğini göstermeleridir”.

Ahmet ve Taberâni, Gedayf b.el Hars es Simâli’den şu rivayeti kayd etmiştir ki, Nebi (sav) şöyle buyurmuştur:

“Bir kavim bir bid’at ihdas ettiği (ortaya çıkardığı) takdirde, o bid’atın misli kadar da sünnetten kaldırmış, eksiltmiş olur” (Yani bid’atlar çoğaldıkça sünnetler de o nispette kaybolur)

Buharî “Tarih” adlı kitabında ve Taberâni, İbnu Abbas (ra)’dan şöyle dediğini rivayet etmişlerdir: “İnsanlar üzerlerine deveran edip gelen her bir senede (dinde olmayan) bidatları uydurup sünneti öldürüyorlar. Öyle ki bidatlar hayat bulup diriliyor, sünnetler ise ölüyor (terk ediliyor)”

Taberâni, Muaz b. Cebel (ra)’den rivayet etmiştir: Muaz (ra), Resûlullah (sav)’ın şöyle buyurduğunu söylemiştir:

“Saygı göstermek için bid’at sahibi (islamda olmayan şeylerle amel eden) birisine giden kimse, İslamın yıkılma-

sına yardım etmiş demektir.”

Taberâni, Hakem b. Umeyr es Simali'den rivayet etmiştir: Hakem, Resûl-i Ekrem (sav)'in şöyle dediğini söylemiştir.

“Korkutan iş, ağır gelen yük ve ardı arkası kesilmeyen şer ve kötülükler bid'atların açığa çıkmasıdır”

Taberâni, “es Sağır” adlı eserde Enes (ra)'den rivayet etmiştir. Hz. Enes (ra), Efendimiz (sav)'in şöyle buyurduğunu söylemiştir:

“Ümmetim yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır. Hepsi de ateştedir; ancak bir fırka müstesnadır. Kimlerdir o fırka? dediler de, Peygamber (sav) Efendimiz “bugün benim ve ashabımın üzerinde bulunduğu yol ve o yolda bulunanlar” buyurdular.

Hakem, İbnü Amr'ın hadisinden aynı bu hadisin benzerini rivayet etmiştir.

I- Dârimî'nin Müsnedi'nden

Seçilen Hadisler

Darimi “Müsnedi'nde” Abdullah b. ed Deylemi'den şöyle dediğini rivayet etmiştir: Dinde ilk olarak Resûlullah (sav)'in sünnetinin terke uğrayacağı (amel edilmez hale geleceği) bana ulaştı” demiştir.

Yine Darimi, İbnu Mesud (ra)'dan şöyle dediğini rivayet etmiştir: “Bize, Allah'ın kitabından bildiğimiz bir şeyi veya Allah'ın Nebisi (sav)'in sünnetinden bir şeyi sorduğunuzda size Kur'an ve sünnetle haber veriyoruz. Kur'an ve sünnet durup dururken, sarılıp aldığınız şahsi görüşümüzle size haber vermeye gücümüz yetmiyor”

Taberâni, Ebu Seleme (ra)'den mürsel olarak rivayet etmiştir ki, Nebi (sav)'e , ne sünnetinde ne de Allah'ın kitabında mevcut olanı, fakat ortaya çıkan ve çözüm bekleyen bir hüküm hakkında soru soruldu. Peygamber (sav), (şahsi görüşe ve reye gerek olmadığını), böyle bir konuda müminlerin abidleri düşünür ve bir çözüm üretirler buyurmuştur.

Dârimi ve Lâlekâi, sünnet konusunda Ömer b. El Hat-tab (ra)'ın şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Kur'an'ın müteşabih (manası tam anlaşılamayan) ayetleri hakkında sizinle mücadele edecek bir kısım insanlar gelecek, siz onları sünnetin ölçüleriyle, onun mihengine vurarak o insanları alt edebilirsiniz. Çünkü sünnet Ashabı (hadisçiler) Allah'ın kitabını daha iyi bilirler”

Lâlekâi, sünnet konusunda Ali b. Ebi Talib (ra)'den şu rivayeti kaydetmiştir:

“Sizinle mücadele edecek bir kavim gelecek, onları sünnetin ölçüleriyle yakalayınız ve yeniniz. Çünkü sünnet ashabı Allah'ın kitabını daha iyi bilir”

İbnü Sa'd, “Tabakatında” İbnu Abbas (ra)'dan İkrime tarikiyle (varyant) rivayet etmiştir ki, Ali b. Ebi Talib (ra), İbnu Abbas (ra)'ı haricilere gönderdi ve şöyle tenbih etti: Haricilere git, onlarla gereği gibi münakaşa et ve onlara karşı Kur'an'la da delil getirme. Çünkü Kur'an'ın çeşitli vecihleri (yönleri) vardır. Kaçamak yapabilirler. Fakat onlarla sünnetten getireceğin delillerle tartış”

İbnü Sa'd, bir başka vecihten tahriç etmiştir. İbnu Abbas (ra) şöyle demiştir:

“Yâ Emire'l Müminin, sen böyle diyorsun ama, ben Allah'ın kitabını onlardan daha iyi biliyorum, Kur'an bi-

zim evimizde indi. Hz. Ali (ra), “doğru söylüyorsun” dedi fakat Kur’an çeşitli yönleri (vecihleri) taşıyor. (Kur’an hakkında) biz konuşuyoruz, onlar da konuşuyor. Fakat onlara sünnetle delil getir. Çünkü onlar, sünneti bizim kadar iyi bilmedikleri için elbette sünnetten kaçıp kurtulacak yol bulamayacaklar ve hakkı kabul edeceklerdir” demiştir.

İbnu Abbas (ra) haricilere gitti ve onlara sünnetle delil getirdi. Böylece haricilerin ellerinde hiçbir hüccet getirme imkanı kalmadı.

Said b. Mansur, İmran b. Husayn (ra)’dan rivayet etmiştir ki, onlar hadis müzakere yapıyorlardı, bir adam, bırakın bizi bu hadisten yeter artık! Bize Allah’ın kitabından (delil) getirin, dedi de, Hz. Ömer (ra) sen ahmaksın, dedi. Allah’ın kitabında namazı ve orucu tamamen açıklanmış olarak bulabiliyor musun?. Çünkü Kur’an bu ibadetleri mücmel (kısa) olarak bahseder, sünnet ise bu mücmeli (özeti) tefsir edip açıklar”

Darimi, Müseyyib b. Rafi (ra)’den şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Sahabe-i Kiram, hakkında Resûlullah (sav)’dan gelen herhangi bir hadis bulunmayan bir dava önlerine geldiği zaman, o meseleyi halletmek için toplanırlar ve icma yaparlardı. Çünkü hak onların doğru olarak gördüğündedir, hak onların doğru olarak gördüğündedir!”

Dârimî, Meymun b. Mehran (ra)’dan şu rivayeti yapmıştır: Hz. Ebu Bekr (ra), kendisine bir dava geldiği zaman, önce Allah’ın kitabına bakar; orada hükmedebileceği bir hüküm bulunursa davalıların aralarında onunla hükmederdi; şayet kitapta davayı karara bağlayacağı bir hüküm yoksa sünnete baş vururdu.

Bu dava hakkında Resûlullah (sav)'den bir sünnet biliyorsa, o sünnetle hükmederdi. Şayet (Kur'an ve sünnetle hükmedecek delil bulamaz da) bu dava Hz.Ebu Bekr'i aciz ve çaresiz durumda bırakırsa, dışarı çıkar Müslümanlardan sorar ve şöyle derdi: "Bana şöyle şöyle bir dava geldi, Resûlullah (sav)'ın buna benzer bir davada hükmettiğini biliyor musunuz? Çoğu sefer çok sayıda Sahabi Hz.Ebu Bekr (ra)'ın çevresinde toplanır, dava hakkında önceden Resulullah tarafından verilmiş bir kısım hüküm ve kararlar anlatırlardı da, Hz.Ebu Bekr, içimizde bizim için dinimizi muhafaza eden kişileri bulunduran Allah'a hamdolsun" derdi.

Dârimî, Ebu Nazre (ra)'den şu rivayeti etmiştir. Ebu Seleme Basra'ya geldiği zaman, ben ve Hasen kendisine ziyarete gittik. Ebu Seleme, Hasen'e hitaben: Hasen sen misin? Kendi görüşünle (reyinle) fetva verdiğin bana ulaştı (yani kendi reyinle fetva verdiğini işittim). Fetvaları reyinle değil, ancak Resûlullah (sav)'dan rivayet edilen bir sünnet veya Allah katından indirilen Kitapta olanla (ayet hükümleriyle) fetva ver" tavsiyesinde bulundu.

Dârimî, Cabir b. Zeyd'den rivayet etmiştir ki, İbnü Ömer (ra) Kabeyi tavaf ederken Cabir'e rastladı da, kendisine "Ya Eba's Şa'se, muhakkak sen Basra fakihlerindensin, fetvayı ancak Kur'an-ı Nâtık veya sünnet-i mâdiye ile ver. Çünkü sen şayet bu iki temel kaynağın dışında kalarak fetva verirsen, kendin helak olursun, insanları da helak edersin" demiştir.

Dârimî, Hasen'den şöyle dediğini tahric etmiştir: "Muhakkak ki Ehl-i Sünnet geçmiş zaman ve mekanda insanların en azı idiler. Sonraki zamanlarda da yine insanların

en azıdırlar”.

“O Ehl-i Sünnet ki, zevk ve sefalet ehlinin sefaletlerine beraberce gitmediler, Ehl-i Bidatla icad ettikleri bidatlarında beraber bulunmadılar. Hak bildikleri yollarında sabrettiler, nihayet rablerine kavuştular”

Dârimî, İbnu Mes'ud (ra)'dan şöyle dediğini rivayet etmiştir: “Sünnette iktisad yapmak, bid'atta içtihad yapmaktan daha hayırlıdır” (Sünnetteki hakla yetinmek, hak yolu taştan bid'ad hükümlerle genişlemekten daha iyidir.) Bu hadisi Hakim de rivayet etmiştir.

Dârimî, Ata'dan, Allahû Teâla'nın;

“Ey iman edenler ! Allah'a itaat edin. Peygambere ve sizden olan idarecilere de itaat edin. Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz- Allah'a ve ahirete gerçekten inanıyorsanız- onu Allah'a ve Resûl'e götürün (onların talimatına göre halledin)”⁸⁰ kavl-i Şerifleri hakkında şöyle dediğini nakletmiştir: “Ulû'l Emr” İlim ve fıkıh bilgisine sahip olandır. Resûlüllah (sav)'a itaat ise, Kitap ve sünnete ittiba etmektir (uyumdur).

Dârimî, Ebu Hüreyre (ra)'den şu rivayeti etmiştir:

“Ben geceyi üçe bölerim: üçte birinde uyurum, üçte birinde kalkar ibadet ederim, üçte birinde de Resûlüllah (sav)'ın hadislerini hatırlar, müzakere yaparım” (mana ve ufuk olarak gelişmeye ve genişlemeye çalışırım)

Dârimî, İbnu Abbas (ra)'dan şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Resûlüllah şöyle dedi; falanca da böyle dedi, demekle (Resûlün, kökü vahye dayanan buyruğuna, sadece kendi şahsi görüşünün mahsulü olan sıradan birinin fikrini

denk tutmakla) azab olunmaktan ve Allah'ın sizi yerin dibine batıracağından korkmuyor musunuz?"

Dârimî, Ömer b. Abdülaziz'den nakletmiştir ki, Ömer şöyle yazmıştır: Ne Allah'ın kitabında ve ne de Resûlullah (sav)'ın yol haline getirdiği sünnetinde hiçbir kimse için reye yer vardır. Ancak hakkında (ayet) inmediği ve Resûlullah (sav)'dan da bir sünnetin geçmediği yerlerde ümmetin reyî (icması) vardır ve hüküm vermek için geçerlidir"

Dârimî, Said İbnü'l Müseyyib'den rivayet etmiştir ki, İbnü Müseyyib, sünnete uygun olmayan bir tarzda namaz kılan bir adam gördü. Bunu çoğunlukla da yapıyordu. Adam İbnü'l Müseyyib'e, Allah beni bu tarz bir namaz üzerine azab eder mi? dedi de; İbnü'l Müseyyib, Allah seni, sünnetin hilafına ibadet ettiğin için cezalandırır" dedi.

Dârimî, Hıraş b. Cübeyr'den şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Mescidde parmakla küçük taşları atan bir genç gördüm. Gence, ya şeyh, parmakla taş atma, çünkü ben, Nebi (sav)'i işittim: parmakla taş atmaktan nehyetti, dedi de, genç tekrar atmaya devam etti. Hıraş o gence şöyle dedi:

- Sana Resûlullah (sav)'den bunu yasakladığına dair haber veriyorum, sonra sen kalkıp hala taş atmaya devam ediyorsun! Allah'a yemin ederim ki, öldüğünde cenazende hazır bulunmayacağım, hastalığımda seni ziyaret etmeyeceğim. Ve seninle sonsuza kadar konuşmayacağım"

Dârimî, Katade'den şöyle dediğini rivayet etmiştir: "İbnü Sîrîn, bir adama Nebi (sav)'den bir hadis haber verdi de adam şöyle dedi: falanca da şöyle şöyle dedi. İbnü Sîrîn "Sana, Nebi (sav)'den haber veriyorum, sen bu konuda falanca da şöyle dedi, diyorsun. Allah'a yemin ederim ki, se-

ninle ebediyete kadar konuşmayacağım” dedi.

Sonra Dârimî şöyle demiştir: “Bu bab, Peygamber (sav)’den kendisine bir hadis ulaşan ve o hadisi büyükle-yip saygı göstermeyen adamın azabının tacili (acele olarak verileceğine) dair bir babdır. Dârimî, Ebû Hureyre (ra)’den rivayet edilen bir hadisi de el l’clânî tarikiyle bu bab-da tahrîc etmiştir ki, Ebu Hüreyye (ra), Resûlullah (sav)’in şöyle buyurduğunu söylemiştir:

“Bir adam giyindiği cübbesinin içinde böbürlendiği bir esnada, Allah onu yere batırdı da kıyamete kadar bat-maya devam edecektir”

Güzel bir elbise giyinmiş olan bir genç Ebu Hureyre (ra)’ye, Ya Eba Hüreyre, yere batırılan o genç şöyle mi yü-rüyordu? Dedi ve sonra eli ile vurdu da öyle bir kayış kay-dı ki, az kalsın bir yerleri kırılazdı. Ebû Hüreyre (ra) burnu ve ağzı için biz, alaycılar olarak sana kafiyiz ” dedi.

Dârimî, Abdurrahman b. Harmele’den şu rivayeti kaydetmiştir:

“Hac veya Umre dolayısıyla veda etmek üzere biri Said b. El Müseyyib (ra)’e geldi de, Said b. El Müseyyib adama şöyle dedi:

- Namazını kılana kadar camiden çıkma. Çünkü Re-sûlullah (sav), ezan okunduktan sonra mescidden ancak münafık çıkar, buyurdular.

Adam da,

- Arkadaşlarım Harre’de (taşlık bir yerin adı) beni bekliyorlar, dedi. Ve hemen mescitten çıkıp gitti.

Said b. el Müseyyib (nasıl mescidden çıkıp gidebilir, nasıl gitti, gibi sözler söyleyerek) adamı anmakla ilgilen-meye devam etti. Nihayet çok geçmeden bineğinden dü-

şüp ayağının kırıldığı haberi kendisine ulaştı. (Yani bir nevi sünnete muhalif olmanın acil cezasını görmüştür)

Buhâri, Ebû Zerr (ra)'den şu rivayeti kaydetmiştir:

“Şayet, keskin kılıcı- başını işaret ederek- bunun üzerine koysanız, sonra da Resûlullah (sav)'dan işittiğim bir kelimeyi, başımı kesmenizden önce (birilerine bir yerlere) ulaştırıp yerine getireceğimi sansam, onu muhakkak (başım pahasına da olsa) ulaştırırdım”

Buhâri, Said b. Cûbeyr (ra)'den rivayet etmiştir ki, bir gün Cûbeyr (ra) Resûlullah (sav)'dan bir hadis haber verdi de, bir adam kendisine şöyle dedi: Allah'ın kitabındaki hüküm, bu haber verdiğin hadise muhaliftir.

Cûbeyr (ra) ise, ben böyle bir muhalefet göremiyorum, dedi. Sana Resûlullah (sav)'dan haber veriyorum, sense Allah'ın kitabı ile bu konuya taarruz ediyorsun. Allah'ın Yüce Resûlü (sav) Kur'an-ı Kerimi senden daha iyi bilirdi”

Bu, Dârimî'nin Müsnedinden seçtiğim hadislerdir.

İ- Lalekâî'nin “Sünnet” Adlı

Kitabından Seçilen Hadisler

Bu gelecek cümleler bu manada Lâlekâî'ye ait “Sünnet” adlı kitaptan seçilmiş olanlardır.

Lâlekâî, Übey b. Ka'b (ra)'dan senedi ile şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Sünnette iktisad yapmak, sünnetin hilafında içtihad yapmaktan daha hayırlıdır” Bu hadisin aynı benzerini Ebu'd Derda (ra)'da rivayet etmiştir.

Lâlekâî, İbnu Abbas (ra)'dan şöyle dediğini rivayet et-

miştir:

“Ehl-i Sünnet’ten, sünnete davet eden, bid’atlardan da alıkoyan bir adama bakmak bile bir ibadettir”

Lâlekâî, yine İbnu Abbas (ra)’dan şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Allah’a yemin ederim ki, bugün yeryüzünde helak olmak bakımından şeytana benden daha sevimli gelen (şeytanın daha çok helak olmasını istediği benden başka) birinin var olduğunu sanmıyorum. Niçin? Diye soruldu da İbnu Abbas (ra)şöyle cevap verdi:

- Çünkü şeytan doğuda veya batıda bir bid’at haber verir de o bid’atı herhangi bir adam bana taşır, bana anlatır; o bid’at erinde gecinde bana gelince, ben onu sünnet ölçüleriyle zelil eder, perişan eder ve çıkardığı gibi şeytana geri döndürürüm (işte bu yüzden şeytan benim ölmemi ister)”.

Lâlekâî, Ebûl Âliye’den şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Nebimiz (sav)’ın sünnetine ve ashabının (r.anhün) üzerinde bulundukları yola dört elle sarılınsız”

Lâlekâî, Hasen’den şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Söz, ancak amel ile düzelir, söz ve amel ancak niyet ile düzelir; söz, amel ve niyet de ancak sünnet ile (sünnetin ölçüleriyle örtüşmekle) düzelir.

Lâlekâî, Said b. Cübeyr (ra)’den şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Söz ancak amel ile kabul olur, söz ve amel ancak niyet ile kabul olur, söz, amel ve niyet de ancak sünnetin mihengine uygun gelmekle kabul olur”

Lâlekâî, Hasen’den şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Ey Ehl-i Sünnet! Yeryüzünde dağılıp çoğalınız. Çünkü siz insanların en azınsınız (zira Sünnet-i Nebevinin size

şiddetle ihtiyacı var)”

Lâlekâi, Yunus b. Ubeyd'den şu rivayeti etmiştir:

“Sünnetten daha garib bir şey yoktur; sünnetten daha garib olanı da sünneti bilmeyen kimsedir”

Lâlekâi, Eyyüb'den şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Muhakkak ki Ehl-i Sünnetten bir adamın ölümü bana haber verilince, sanki organlarımdan birini kaybetmiş gibi olurum”

Lâlekâi, yine Eyyüb'den şöyle dediğini nakil etmiştir:

“Yüce Allah'ın acemlere ve gençlere sünneti bilmelerini, kavramalarını kolaylaştırması onlar için bir saadettir”

Lâlekâi, İbnu Şüzeb'den şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“İbadet ettiği zaman Allah'ın bir gence nasip edeceği ilk nimet, o genci sünnete yöneltecek (sünneti iyi bilen) bir sünnet sahibi ile onu arkadaş etmesidir”

Lâlekâi, Cemal b. Zeyd'den şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Eyyüb, hadis ashabından bir gencin ölüm haberi kendisine ulaştığı zaman, bu müessif haber onun yüz ve hal ifadesinde hemen görülür ve üzüntüsü yüzünden anlaşılırdı”

Çok ibadet yapmasıyla anılan bir adamın ölüm haberi kendisine ulaşınca, bu ölüm haberinin verdiği üzüntü onun hal ve hareketlerinde görülmez ve anlaşılmazdı (Yani Eyyüb üzgün iken bir hadis erbabının öldüğünü anlaşılırdı)

Lâlekâi, Eyyüb'den şu rivayeti kaydetmiştir:

“Sünnet ehlinin ölümünü arzu edenler, ağızları ile Allah'ın nurunu söndürmek isteyenlerdir”

Lâlekâi, İbnü Avf'dan şu rivayeti kayd etmiştir:

“Nefsim ve arkadaşlarım için sevdiğim üç şey vardır:

Kur'an okumak, sünneti okuyup incelemek ve nefesine yönelen, insanlardan ancak iyilik gördüğü zaman uzaklaşan adam. (hakiki mümin, hizmet zamanı ön safta, ücret alma zamanı arka safta bulunan kimsedir)"

Lâlekâi, Evzâi'den şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Sünnetin dolaşıp gittiği yere (yayılma alanlarına) sünnetle beraber gitmelisin (sünnet dairesinden çıkmamalısn, bütün hareketin bu daire içinde olmalıdır)".

Lâlekâi, Evzâi'den şu rivayeti kaydetmiştir:

"Resûlullah (sav)'ın ashâbı ve tâbiilerin devamlı üzerinde oldukları beş şey vardır, denilmektedir. Bu, beş şey şunlardır: Cemaatten ayrılmamak, sünnete uymak, mes-citleri onarmak, Kur'an okumak ve Allah yolunda cihat et-mektir".

Lâlekâi, Süfyan es Sevri'den şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Ehl-i Sünnete iyilik tavsiye ediniz. Çünkü onlar garibtirler"

Lâlekâi, Fudayl b. İyad'dan şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Yüce Allah'ın kendileri ile memleketleri diriltip, ihya ettiği kulları vardır; onlar sünnet ashâbıdır (Peygamberin sünnetine uyanlardır)".

Lâlekâi, Ebu Bekr'den, o da İyâş'dan şöyle dediğini ri-vayet etmiştir:

"İslamda sünnetin şerefi, İslamın sair dinler üzerinde olan şerefinden daha yücedir".

Lâlekâi, İbni Avf'dan şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"İslam ve sünnet üzere ölen kimse için, bütün iyilikle-ri müjdeleyici bir müjdecî vardır"

Lâlekâi, Hasen'den

“(Resûlüm!) Deki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın”⁸¹ kavli-şerifleri hakkında şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Onların (sahabilerin) Allah'ı sevmelerinin alameti, Allah Resûlü (sav)'in sünnetine uymalarıydı..”

Lâlekâi, İbnu Abbas (ra)'dan ,

“Nice yüzlerin ağardığı”⁸² kavli-Şerifleri hakkında, “Ehl-i Sünnetin yüzleri, “Nice yüzlerin de karardığı”⁸³ kavli hakkında da, “bidat ehlinin yüzleri” dediğini nakletmiştir.

Lâlekâi, Ala b. El Müseyyib'den, o da babasından rivayet etmiştir. Babası Abdullah'ın şöyle dediğini söylemiştir:

“Biz sadece uyarız, ortaya çıkıp önder olarak göze batmayız. Tabi oluruz ve bidat da yapmayız. Sıkıca tutunduğumuz eser (hadis) sayesinde de elbette sapıklığa düşmeyiz”.

Lâlekâi, Şâz b. Yahya'dan şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Cennete giden yollardan, (sünneti seniyye) yolunda yürüenin yolundan (cennete giden) daha kısa bir yol yoktur”

Lâlekâi, Fudayl b. İ'yad'dan şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“İslam ve sünnet üzere ölen kimseye ne mutlu! Hal böyle olunca, her Müslüman “Allah'ın dediği olur” sözünü sık sık söylesin”

Lâlekâi, Ahmet b. Hanbel (Rhm)'den şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Bizim indimizde Sünnet, Resûlüllah (sav)'in eserleridir ve Sünnet Kur'an'ın tefsir ve delilidir”

Lâlekâi, hadis ashabının birinden şöyle bir şiir söyle-

81- Al-i İmran, 3/31

82- Al-i İmran, 3/106.

83- Al-i İmran, 3/106.

diğini rivayet etmiştir:

“Nebi Muhammed (sav)’ın dini haberlerdir.

Genç için Peygamber (sav)’ın eserleri ne güzel binitir.(rehberdir)

Hadis ve hadis ehlinde hiç ayrılma,

Çünkü rey karanlık, hadis ise gündüz gibidir,

Genç, bazen hidayet yolunda hata eder, ayağı kayar,

Güneş ise ışığı olduğu halde doğar”

J- Nasru’l Makdisî’nin “el-Hüccetü Alâ Tarikil Mahacceti” Adlı Kitabından Seçilen Hadisler

Şu gelecek cümleler, eş Şeyh Nasru’l Makdisî’ye aittir.
“El Hüccetü Alâ Târikil Mahacceti” aldı kitaptan seçilmiştir.

Nasru’l Makdisî, Ebü’d Derda (ra)’dan senedi ile rivayet etmiştir. Ebü’d Derda (ra) Resûlullah (sav)’ın şöyle buyurduğunu söylemiştir:

“Kim sünnetin kaybolmasından korktuğu için, bir tek sünneti öğrenmek (ve ihya etmek) talebiyle sabah veya akşam hadis uğrunda seyahat ederse, o kimse, sabah veya akşam Allah yolunda (cihada) giden kimse gibidir. Kim de, Allah’ın kendisine öğrettiği bir ilmi gizlerse (ketmederse) Allah kıyamet gününde ateşten bir yularla onu yularlar”

Nasru’l Makdisî, Muaz b. Cebel (ra)’den rivayet etmiştir. Muaz, Resûlullah (sav)’ın şöyle buyurduğunu söylemiştir:

“Ümmetimde bidatlar açığa çıktığı, ve ashabıma (haşa) sövüldüğü zaman, alim kimse bu (müessif) durumu izale edecek ilmini açığa çıkarsın. Eğer ilmini açığa çıkar-

mazsa, Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti onun üzerine olsun”

Velid b. Mesleme'ye “ilmi açığa çıkarmak ne demektir?” diye sorulduğunda şöyle dedi:

“Sünneti izhar etmek (ve hayata geçirmek)'tir”

Nasru'l Makdisi, Ebû Hüreyre (ra)'den rivayet etmiştir. Ebû Hüreyre (ra), Resûlullah (sav)'ın şöyle buyurduğunu söylemiştir:

“Her kim dinlerinde ümmetime faydası dokunacak kırk hadis ezberlerse, kıyamet gününde o kimse alimlerden sayılarak haşrolunacaktır”

Ben de derim ki, bu hadis için çok sayıda rivayet yolu vardır.

Nasru'l Makdisi, Ebû Hüreyre (ra)'den bir başka vecihden (yönden) şu rivayeti kayd etmiştir: Ebû Hüreyre (ra), Resûlullah (sav)'ın şöyle buyurduğunu söylemiştir:

“Her kim benden, sünnetten oluşan kırk hadis rivayet ederse, kıyamet gününde Peygamberler zümresinde (onlarla beraber) haşrolunur”.

Nasru'l Makdisi, Bera b. Âzib (ra)'den rivayet etmiştir. Bera, Resûlullah (sav)'ın şöyle buyurduğunu söylemiştir:

“Kim nefsinin faydalandığı iki hadis öğrenirse veya o iki hadisi kendinden başkasına öğretir de, öğrettiği adam o hadislerle menfaat görürse, altmış senelik(nafile) ibadetten daha hayırlı olur”.

Nasru'l Makdisi, Kesir b. Abdullah (ra)'dan, o da babasından, o da dedesinden rivayet etmiştir. Dedesi Resûlullah (sav)'ın şöyle buyurduğunu söylemiştir:

“İslam garip geldi, garip gidecektir. Gariplere (gurabaya) ne mutlu! Ya Resûlullah, bu garipler kimlerdir? Denil-

di de, O şöyle buyurdu: Benden sonra sünnetimi dirilten ve onu Allah'ın kullarına öğretenlerdir"

Nasru'l Makdisi, bu yolla merfû olarak rivayet etmiştir. Rasûli Ekrem (sav);

"Benden sonra amel edilmeyerek terkedilen sünnetlerimden bir sünneti diriltip, ihya eden kimse için, o hayata geçirilen sünnetle amel edenlerin kazandığı sevaptan hiç eksilmeksizin bir misli vardır" buyurmuştur.

Nasru'l Makdisi, Hz. Ali (ra)'den rivayet etmiştir, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kim ümmetimin faydası için dinleriyle ilgili kırk hadis ezberlerse, Allah onu kıyamet gününde Fakih olarak haşreder ve ben de onun için şahit ve şefaatçi olurum"

Nasru'l Makdisi, Ebü'd Derda (ra)'dan da bu hadisin benzerini merfû olarak rivayet etmiştir:

Nasru'l Makdisi, Ibnu Abbas (ra)'dan rivayet etmiştir. Ibnu Abbas (ra), Resûlullah (sav)'ın şöyle buyurduğunu söylemiştir:

"Kim ümmetimin faydalanacağı kırk hadis ezberlerse, ben onun için kıyamet gününde şefaatçi olurum"

Nasru'l Makdisi, Ali (ra)'den rivayet etmiştir. Hz. Ali Efendimiz, Resûlullah (sav)'ın şöyle buyurduğunu söylemiştir:

"Dikkat ediniz ve biliniz ki size benim, ashabımın ve benden önceki enbiyanın halifelerini (vekillerini) haber vereceğim; Onlar Kur'an'ın ve benim Allah hakkında ve Allah için olan hadislerimin taşıyıcılarıdır (hadislerimi muhafaza etmek için ezberleyip ihtiyaçlılara ulaştırıcılarıdır)".

Nasru'l Makdisi, Ali (ra)'den şöyle dediğini tahrîç etmiştir:

“Hiç bir şey yoktur ki, onu Kur'an'da Resûl'i Ekrem bize öğretmiş olmasın. Fakat adamların reyleri (özel görüşleri) onu anlamaktan aciz bırakmaktadır”.

Nasru'l Makdisi, Cüneyd'den şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Bütün yollar Allah'ın yaratıkları üzerine kapalıdır. Ancak Resûlüllah (sav)'ın haberlerine tabi olan, eserlerine uyan kimseler müstesnadır. (Onlara kapalı değildir). Allâhü Teâlâ şöyle buyurur:

“And olsun ki, Resulullah, sizin için, allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için güzel bir örnektir.”⁸⁴

Nasru'l Makdisi, Abdurrahman b. Mehdi'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Kişi hadise, yiyip-içmeden daha çok muhtaçtır. Çünkü hadis Kur'an-ı tefsir etmekte, açıklamaktadır”

Nasru'l Makdisi, ashabdan bir adamdan rivayet etmiştir ki, Nebi (sav) şöyle buyurmuştur:

“Ümmetimin ahirinde, ümmetimin ilkine (sahabe-i kiram) verilen ecrin bir mislinin kendilerine verileceği bir topluluk bulunacak, nahoş şeyleri kabul etmezler ve fitne çıkaran gruplarla savaşır”

İbrahim b. Musa'ya onlar kimlerdir? Diye soruldu da şöyle dedi “onlar Resûlüllah (sav)'in “şöyle yapınız” ve “Şöyle de yapmayınız” buyurduğunu (her şeyin uyulması gereken Peygamber emri ve arzusu olduğunu) söyleyen Ehl-i Hadistir”

Nasru'l Makdisi, Ahmet b. Hanbel (rhm)'den rivayet etmiştir. Kendisine;

- “Yeryüzünde Allah’ın abdalları (veli kullarından 70 kişiden oluşan bir cemaat) var mıdır? Denildi de, Ahmet b. Hanbel:

- “Evet” dedi. Onlar kimlerdir? Diye soruldu. Ahmet b. Hanbel (rh)m “eğer o abdallar ashab-ı hadis olmazsa, Allah için başka abdal bilmiyorum” dedi.

Nasru’l Makdisi, İbnü’l Mübarek’ten nakil etmiştir. Kendisine;

“Ümmetimden bir taife (grup) hakka, (bütün tehlikelere göğüs gererek) yardımcı olmaya devam eder ve kıyamet kopuncaya kadar onlara muhalefet ve düşmanlık yapanlar onlara zarar veremez” mealindeki hadis zikredildi de, İbnü’l Mübarek, “Benim indimde bu vasıfta olan bu insanlar hadis ashabıdır” dedi.

Nasru’l Makdisi, İbnü’l Medini’den “Lâ Tezâlû Taife-tün Min Ümmeti, “Ümmetimden bir grup hakka yardımcı olmaya devam eder ve kıyamet kopuncaya kadar onlara muhalefet ve düşmanlık edenler zarar veremez” hadisi hakkında şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Onlar Ehl-i Hadis ve Resûlullah (sav)’ın sünneti seniyye yolunu muhafaza edip koruyanlar ve ilmi savunanlardır. Şayet onlar olmasaydı, Mü’tezililer, Râfiziler, Cehmiyeler, Mürcieler ve Rey ehli, insanları helak edecekti”⁸⁵

Nasru’l Makdisi, İbnu Mes’ud ve Ebu Zerr (ra)’dan rivayet etmiştir. İbnü Mes’ud ve Ebu Zerr (ra) Resûlullah (sav)’ın şöyle buyurduğunu söylemişlerdir:

“Sizin arkanızdan sabır etme günleri gelecektir. Sizin üzerinde bulunduğunuz (Kur’an ve sünnete) sıkı sıkıya ya-

85- Bu adı geçen mezhepler Kur’an ve sünnetin ölçülerine uymayan itikadî batıl mezheplerdir. Mütercim.

pışıp, tutunan için elli kişinin ecir ve sevabı vardır. Ey Allah'ın Resülü (sav), bizden elli kişi mi, yoksa onlardan mı? Diye sordular da, Resûlullah (sav) "sizden" buyurdular"

Bu hadisin benzerini İbnü Ömer (ra)'in hadisinden tahric etmiştir.

Nasru'l Makdisi, Ebi'l Celd'den şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Her kırk senenin başında insanlara, alçak manasında el gungum" denilen bir şeytan gönderilir de, onlar için (yapıp günahkar olsunlar diye) bid'at üretir"

Nasru'l Makdisi, İmam-ı Buhari (rhm)'den şu rivayeti kaydediyor:

"Biz İbnü Abdullah'ın kapısında üç veya dört kişi idik. İbnü Abdullah (ra), "Muhakkak ben, dedi: Resûlullah (sav)ın;

"Ümmetimden bir taife, hakka yardım etmeye devam edecek. Onlara, onları hor gören ve zelil yapmaya çalışanlar zarar veremeyecekler" mealindeki hadisini siz hadisçilerle tevil etmek istiyorum. Çünkü tüccar kendilerini ticaretle, sanat erbabı kendilerini sanatla, melikler kendilerini memleket işleriyle meşgul ederler; Siz hadisçiler ise, Nebi (sav)'in sünnetini ihya ediyorsunuz"

Nasru'l Makdisi, İbni Vehb'den şöyle dediğini rivayet etmiştir. İbnü Vehb, Malik b.Enes bana şöyle haber verdi demiştir:

"Sünnete karşı gelmeyiniz (muaraza etmeyiniz ve) aksine sünnete teslim olunuz"

Nasru'l Makdisi, Kûhmes el Hemedani'den şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Ehl-i Sünnetin dinin muhafazacısı olduğunu bilme-

yen kimse, Allah'a bir dinle bağlanmayan zayıf miskinlerden addedilirler”

Allahû Zülcelal, Nebi (sav) için şöyle buyuruyor:

“Allah (cc) sözün en güzelini, Kur'an'ı indirdi”

Resûlullah (sav) da şöyle buyuruyor;

“Cebrail (as) bana Allah'dan haber verdi”

Nasru'l Makdisi, Sûfyan es Sevri (rhm)'den şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Melekler semanın, ashab-ı hadis de yeryüzünün bekçileridir”

Nasru'l Makdisi, Vekî'den şöyle dediğini nakil etmiştir:

“Şayet kişi hadisten küçük büyük, az çok, ne miktar bilgiye ulaşırsa ulaşsın, o bilgi, o kimseyi heva-i nefesine uymaktan korur, böylece o adam hedefine (Allah'ın rızasına, Resûlullah (sav)'in hoşnutluğuna) ulaşmış olur”.

Nasru'l Makdisi, Ahmet b. Sinan (ra)'dan şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Velid el Kürâbisi dayımdı. Vefatı yaklaştığı zaman, oğlanlarına şöyle dedi: Akaidi benden daha iyi bilen birisini biliyor musunuz? Hayır, dediler, Beni töhmet ve itham ediyor musunuz? diye sordu, Hayır, dediler. Size tavsiyelerde bulunacağım, kabul eder misiniz? dedi “evet” dediler. Şöyle dedi.

“Ashab-ı hadisın üzerinde bulundukları yola (sünnet-i seniyye yoluna) sım sıkı yapışın. Çünkü ben hakkın onlarla beraber olduğunu görüyorum”

Ahmed, Zühd babında Katade'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Allah'a yemin ederim ki, Nebisi (sav)'nin sünnetine

rağbet etmeyen (değer vermeyen) bir kimse ancak helak olur. sünnete sarılınız, bidattan sakınınız, fıkha sarılınız, şüpheli şeylerden de uzak durunuz”

K- Hâkim’in “Müstedrek”inden

Seçilen Hadisler

Hakim, “Müstedrek”inde Abdurrahman b. Ebzâ’dan şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“İnsanlar Osman (ra) hakkında arkasından konuştukları zaman, Ubey b.Ka’b (ra)’e fitneden çıkış yolu nedir? diye sordum. O da şöyle dedi: Allah’ın kitabı ve Nebisinin sünneti,(yani o iki ana kaynağa sıkı sıkıya sarılınız). Sizin için tam açıkça belli olan şeyle amel ediniz. Size müşkil ve karmaşık gelen bir şeyi de bilen kimseye sorunuz (size açıklasın).”

Hakim, yine Ali b.Ebi Talib (ra)’den şu rivayeti kayd ediyor:

“İnsanlar Hz.Ali (ra)’ye geldiler ve İbnü Mes’ud’u övdüler de Hz. Ali şöyle dedi: İbnü Mes’ud hakkında söylediklerinizi ben de söylüyorum. Ve size tamamen katılıyorum. Daha üstünü, İbnü Mes’ud Kur’an-ı okur, helalini helal, haramını da haram kabul eder, dinde fakihtir ve sünneti de çok iyi bilen birisidir”

Hakim, Ebu Hüreyre (ra)’den rivayet etmiştir. Ebû Hüreyre (ra), Resûlullah (sav)’in şöyle buyurduğunu söylemiştir:

“Gıfar kabilesini Allah affetsin; Eslem, kabilesini de Allah barışa ulaştırsın. Biliniz ki, onları ben değil, benden ziyade Allah affetmek ve barışa erdirmek istemektedir”

L- Sünnetin Değerini Anlatan “Risale-i Kuşeyri”den Seçilen Tasavvuf Kahramanlarının Sözleri

Bunlar (aşağıda gelen cümleler) sünnet konusunda tasavvuf ehlinin sözleri olarak “Risale-i Kuşeyri”den seçilmiş cümlelerdir.

Zünnûn el Mısıri şöyle demiştir:

“Allah’ın habibine, ahlakında, e’alinde, emirlerinde ve sünnetlerinde tabi olmak Allah’ı sevmenin alametlerindendir”

Ebû Süleyman ed Dârânî şöyle demiştir:

“Günlerce halkın nüktelerinden bir nükte kalbime her düşüşünde, onu ancak iki adil şahitle, kitap ve sünnetle kabul ederdim”

Ahmet b. Ebî’l Havârî şöyle demiştir:

“Sünnete uymadan amel eden kimsenin ameli batıldır”

Ebu Hafs Ömer b. Salim el Haddad şöyle demiştir:

“Hal ve fiillerini her vakit kitap ve sünnetle tartmayan, kalbine düşen (vesveseleri, kötü düşünceleri) itham etmeyen, kötölemeyen kimseyi, adamların divanından saymazlar(adam yerine koymazlar)”

Cüneyd el Bağdâdî (k.s) şöyle demiştir:

“Bütün yollar, Resûlullah (sav)’ın sünnet-i Seniyye yoluna tabi olanlar müstesna, Allah’ın yarattıkları üzerine kâpalıdır”

Cüneyd (k.s), Kur’an’ı (ezberleyerek, okuyarak, kavrayarak ve yaşayarak) muhafaza etmeyen, hadisi de yazarak korumayan kimseye bu yolda uyulmaz; çünkü bu il-

mimiz kitap ve sünnetle sınırlıdır” demiştir.

Cüneyd (k.s) yine şöyle demiştir:

“Bu mezhebimiz (yolumuz) Resûlüllah (sav)’ın sünneti ile yücelmiştir”

Ebu Osman el Hîrî (k.s) şöyle demiştir:

“Allah ile sohbet etmek, edep güzelliği, Allah’tan korkmak ve iç dünyamızı kontrole devam etmekle olur. Resûlüllah (sav) ile sohbet etmek ise, sünnetine uymak ve ilmin zahirini de tahsil etmek ve sürekli okumakla olur”

Ebu Osman şöyle demiştir:

“Söz ve fiil bakımından Resûlüllah’ın sünnetini şahsına amir yapan kimse hikmetle konuşur, heva-i nefsinin amir yapan kimse de, bid’atla konuşur”

Allahû Teâlâ şöyle buyurur:

“....eğer ona itaat ederseniz, doğru yolu bulmuş olursunuz...”⁸⁶

Ebu Osman el Hîrî (k.s)’nin vefatı yaklaştığı zaman, oğlu Ebu Bekr gömleğini parçaladı da, Ebu Osman gözünü açtı ve şöyle dedi: Ey Oğul! Açıkta sünnete muhalefet etmek, batındaki (görünmeyen alemindeki) riyanın alametidir”

Ebu’l Fevaris Şah İbnü Şücâ el Kırmânî, şöyle demiştir:

Gözünü haramdan yuman, nefsinin şehvetten tutup alıkoyan, batınını kontrole devamla, zahirini sünnete tabi olmakla (uymakla) imar eden, ve kendisini sırf helal lokma yemeye alıştıran kimse için, firaset (isabetli tahminlerle olayların iç yüzlerini kavrama gücü) asla hata etmez”

Ebu’l Abbas Ahmet b. Sehl b. Ata el Edemî şöyle demiştir:

“Nefsine sünnetin edebini gerekli kılan ve olmazsa olmaz yapan kimsenin kalbini Allah marifet nuru ile aydınlatır, ahlakında, efalinde ve her işinde Habîb (sav)’e tabi olmaktan daha şerefli bir makam mevcut değildir”

Ebu Hamza el Bağdadi (k.s) şöyle demiştir:

“Hak yolunu bilen kimsenin, o yolda yürümesi kolay olur. Allah’a giden yolda bir kimse için söylediği sözlerinde, işlediği fiillerinde ve sergilediği davranışlarında ancak Resûlullah (sav)’a uymaktan başka delil ve rehber yoktur”

Ebu İshak İbrahim b. Davud ed Daki, şöyle demiştir:

“Allah’ı sevmenin alameti, Allah’a itaat etmeyi tercih etmek ve Nebisi (sav)’e tabi olmaktır”

Ebu Bekr et Tamistânî şöyle demiştir:

“Yol açık (vâzih)’tır. Kitap ve sünnet aramızda bulunmaktadır (hükümandır). Sahabe-i Kiramın üstünlüğü, hicrette (hicret tarihi itibarıyla) öne geçmeleri ve Peygamber (sav) ile sohbet etmelerinden dolayıdır. Kim kitap ve sünnete arkadaşlık eder, kendi öz nefsinden ve insanlardan uzaklaşır, kalbi ile de Allah’a hicret ederse, o kimse doğruya ve doğru yola isabet etmiştir”

Ebu’l Kâsım en Nasrâbâdî şöyle demiştir:

“Tasavvufun aslı, Kitap ve Sünnet bağımlısı olmak, heva-i nefse uymayı ve bid’atları terk etmek, (Abdulkadir-i Geylani gibi) tasavvuf büyüklerinin yasakladıkları şeylere tazim göstermek, ahlaki özürleri görmek, evrada zikre devam etmek, tasavvufi ruhsat ve yorumları işlemeyi terk etmektir”(yani işin aslını yapmak, ruhsatlara sığınmamak)

Havas şöyle demiştir:

“Sabır, kitap ve sünnetin hükümlerine karşı sebat etmektir”

Sehl b. Abdullah şöyle demiştir:

“Mürüvvet ve kerem (gerçek insaniyet) sünnete tabi olmaktadır”

Ebu Ali ed Dakâik şöyle demiştir:

“Ebu Yezid el Bistâmî, velayetle nitelendirilen (keramet sahibi) bir adama gitmek ve onu görmek istedi. Adamın namaz kıldığı mescide vardığı zaman, oturdu ve adamın camiden çıkmasını beklemeye koyuldu. Adam camiden çıkarken sümküdü. Ebu Yezid (k.s) adama selam bile vermeden geriye döndü ve bu hususda şöyle dedi: Bu adam, Resûlullah (sav)’ın edeblerinden bir tek edep üzerine bile güvenilen birisi değil, hakkın sırları üzerine nasıl emin olunabilir!?”

Ebu Hafs şöyle dedi:

“Kulun mevlasına ulaşma vesilelerinin en güzeli, bütün durumlarda Cenab-ı Hakka muhtaç olması, bütün fiillerinde sünnete uyması ve geçimliğini helal yoldan talep etmesi, kazanmaya çalışmasıdır”

Ebu Nuaym “Hilye” adlı eserde Sehl b. Abdullah (rhm)’dan şöyle dediğini nakil etmiştir:

M- Ebû Nuaym’ın “Hilye” Adlı

Eserinden Seçilen Hadisler

Ebu Nuaym “Hilye” adlı eserde Selh b. Abdullah (Rhn)’dan şöyle dediğini nakletmiştir:

“Usul ve kaidemiz altı şeydir: Allah’ın kitabına sınıksız sarılmak, Resûlullah (sav)’ın sünnetine uymak, helal rızık yemek, eziyet etmekten sakınmak, günahlardan uzak durmak ve şayet varsa hakları sahibine geri vermek, eda

etmektir”

Ebu Nuaym, Sehl b. Abdullah’dan şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Nebi (sav)’e uyan ve ona razı olan kimsenin kalbinde, eşyadan herhangi bir şeyi sevmeye, tercih etmeye ve razı olma isteği bulunmaz.”⁸⁷

(Yani Peygamber (sav)’e razı olarak, onun hayatı gibi bir hayat arzu ederek uyan kimse o Peygamberle tatmin olur ve başka dünyalık şeyleri ona tercih etmez”).

HATİME

Ed Dînûri, “el Mecalise” adlı eserde Abdurrahman b. Abdullah el Haraki’den şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Râfıza’nın ilk çıkışı şöyle olmuştur: Zındıklardan bir grup insanı bir araya getirdiler ve şöyle dediler:

“Müslümanların Nebisi (sav)’e küfredelim (hâşâ sövelim); Zındıkların ileri gelenleri, o zaman dediler, Müslümanlar bizi öldürürler. Peygamber’in dostlarına küfredelim, çünkü dediler, komşuna eziyet etmek istersen, köpeğine vurl deniliyor.

Sonra Ehl-i Sünnet itikadından ayrıldılar ve Müslümanları küfürle itham ettiler ve şöyle dediler.

“Ali (ra) müstesna, bütün sahabiler ateştedir (!) sonra

87- Bir adam gelerek;

“Ey Allah’ın Resûlü ! Ben seni seviyorum” dedi. Resûlullah (sav):

“Ne söylediğine dikkat et!” diye cevap verdi. Adam:

“Vallahi ben seni seviyorum” deyip bunu üç kere tekrar etti.

Resûlullah (sav)’bunun üzerine adama:

“Eğer beni seviyorsan, fakirlik için bir zırh hazırla. Çünkü beni sevene fakirlik, hedefine koşan selden daha süratli gelir” Tirmizi, Zühd 36, Hadis No:2351) Mütercim.

şu iddiada bulundular:

“Nebi, Hz. Ali’dir; (vahiy getirirken) Cebrail hata etmiştir. (Yanlışlıkla (Hz.) Muhammed (sav)’e götürmüştür.)

Buhâri, “Tarih’inde” İbnu Mes’ud (ra)’dan şöyle dediğini söylemiştir:

“Allah Nuh (as)’ı Peygamber gönderdi; Nuh (as)’un ümmetini ancak zındıklar helak ettiler” Sonra Nebiler peş-peşe gönderildiler. İbnü Mes’ud (ra) Allah’a yemin ederim ki, bu ümmeti de ancak ve ancak zındıklar helak edecekler” demiştir.

N- “El Milel Ve’n Nihal” Adlı

Eserden Alındığına Göre

Rafizîleri Birisi Oniki Gruba Ayırır

“el Milel ve’n Nihal” adlı eserde tasnif yapanlardan birisini gördüm, Rafizi fırkalarını on iki gruba taksim etmiştir.

Hiz. Ali (ra)’nin Nebi olduğunu söyleyen birinci fırkaya “Aleviye” adını vermiştir. Bu grupdan olanlar, Hiz. Ali (ra) nebidir, demişler. Ayrıca okudukları ezanlarında da “Eşhedü Enne Aliyyen Resûlullah, Ali’nin Allah’ın Rêsulü olduğuna şahadet ederim” demektedirler.

İkinci guruba “el Emeviyye” adını vermiştir. Bu gurubdan olanlar, muhakkak ki Hiz. Ali (ra) nübüvvette Nebi (sav)’in ortağıdır” demişlerdir.

Üçüncü guruba “eş Şa’iyye” adını vermiştir.

Bu gurubdan olanlar, gerçekte Hiz. Ali (ra), Paygamber (sav)’den sonra onun velisi ve vasisidir; sahâbiler Nebi (sav) ile alay ettiler. Çünkü Peygamber (sav)’in vasiyetini terk edip, Hiz. Ali’den başkasına (Hiz. Ebu Bekr, Ömer, Os-

man'a) biat ettiler, Böylece Resûlullah (sav)'ın ve Cenab-ı Hakkın emirlerini de reddettiler, demişlerdir.

Tabii ki bu türlü lafları edenler yalan söylüyorlar. Allah (cc) onlara lanet etsin! Sahabilerden ise razı olsun”

Bu gurub, ta kitabın başındaki hutbe kısmında işaret ettiğim ve kitabın ortalarında Ebu Hanife (r.hm)'den haklarında nakiller yaptığım ikinci fırkadır.

Hadisi şerifleri reddetmeleri (inkar etmeleri) ve sahabeyi de sapıklıkla suçlamaları cihetiyle bu insanların durumuna bakıldığında insan bunlara adeta şaşıyor! Çünkü bu hadisler sahabilerin rivayetlerinden oluşmaktadır. Aynı durum Kur'an'da da söz konusudur, aynı lüzumiyet içindedir. Çünkü hadisi bize kadar nesilden nesile rivayet eden sahabiler, Kur'an-ı da bize kadar ulaştıran (yalan ve yanlış üzere biraraya gelmeleri mümkün olmayan) aynı sahabilerdir. Şayet Rafiziler Kur'an-ı kabul ediyorlarsa, zaruri olarak hadisleri de kabul etmeleri gerekiyor, çünkü Kur'an-ı da hadisi de bugüne ulaştıran, nakleden bir tek kaynaktır, o kaynak da sahabilerdir”

Dördüncü gruba “el İshakiyye” adını vermiştir. Bu gruptan olanları, Nübüvvet Âdem (as)'den kıyamete kadar birbirine muttasıldır.(bitişiktir) Peş peşe gelmektedir. Ehl-i Beyt'in ve kitabın (Kur'an'ın) ilmini kim bilirse o nebidir, demişlerdir.

Beşinci gruba “en Nâvisiyye” adını vermiştir: Bu grubdan olanlar, Hz.Ebu Bekr ve Hz.Ömer (ra)'yı, Hz. Ali (ra) üzerine üstün gören herkes şüphesiz kafir olmuştur demişlerdir”

Altıncı gruba “el İmamiyye” adını vermiştir. Bu grubdan olanlar, yeryüzü, Hz. Hüseyin (ra)'in oğullarından olan bir imamdan asla boş kalmaz. Bu imam Ya Zâhirdir, görün-

mektedir, bilinmektedir, ya da batındır, nitelenmiştir (bir kısım vasıflarla bilinmektedir). Bu imam ilmi hiç kimseden öğrenmez, belki Cebrail (as) ona öğretir.

Öldüğü zaman yerine kendi niteliğinde bir benzerini bedel bırakır, demişlerdir.

Yedinci gruba “ez Zeydiyye” adını vermiştir. Bu grubdan olanlar, Hz.Hüseyin (ra)’in bütün çocukları, namazlarda imamdırlar (onlardan başkası namazda imam olamaz). O imamlardan birisi (yeryüzünde) bulunduğu müddetçe, onlardan başkasının arkasında namaz caiz değildir, demişlerdir.

Sekizinci gruba “er Ric’iyye” adını vermiştir.

Bu gurubtan olanlar, muhakkak ki Hz.Ali (ra) ve arkadaşlarının hepsi dünya hayatına geri dönecekler⁸⁸ ve

88- Reenkarnasyon ve Tenasuh anlayışını içermektedir. Bu iki hususla ilgili bilgiyi bundan sonraki dipnotta vereceğiz. Burada ise batıl mezheplerin ortak noktalarını ortaya koyacağız. Evet, batıl mezheplerde gördüğümüz ortak nokta şudur: Basit bir şeyi isbat edelim veya bahsedilenin değerini atıralım derken, imanin esaslarını ciddi manada zedelemekte ve ilmi açıdan da ne yazık ki bu mezhepler komik duruma düşmektedirler. Hz. Ali (ra) gibi Rasulullah (sav)’dan sonra ilmin kaynağı bir zat hiçbir zaman adı geçen 12 fırkanın kendisine nispet ettikleri yanlışları söylemez ve bunları söyleyenleri de ne dünya hayatında, ne de ahiret hayatında kabul eder. Hz.Ali (ra)’yi yücelteceğiz derken Cebrail (as)’ın yanlışlıkla vahyi Hz.Peygamber (sav)’e getirdiğini iddia edenler, bu yanlış fikir ve davranışları ile vahiy zincirini yalana, yanlışla, yanlışla adeta buladıklarının farkında değillerdir. Daha da kötüsü herhangi bir kimse şu soruyu sorabilir: Cebrail yanlışla ise, Allah (haşa!) bu durumu görüp “Cebrail’i uyarmadı mı? Allah (cc) elbette görür ve bilir. Hiçbir şey O’nun ilminin, iradesinin, görmesinin ve işitmesinin dışında kalmaz. Ama böyle bir hatayı Hz. Cebrail (as) yapmamış ki, hatta böyle bir soruyu sormamız mümkün olsun. Cebrail’in Nur dağında, Hira mağarasında getirdiği ilk vahiy bizzat Allah’dan getirdiği ve yalnız Hz. Muhammed’i hedefleyen, asıl maksat yapan bir vahiydir. İşte, batıl mezheplerin buna benzer yüzlerce yanlış ve hataları vardır.

düşmanlarından intikam alacaklardır; dünyada mülkün hiçbir kimse için eşitlenmediği bir tarzda kendileri için musavi kılınacak, yeryüzü zulümle doldurulduğu gibi, adaletle doldurulacak, demişlerdir.

Dokuzuncu guruba “el Lâ-me” adını vermiştir.

Bu gurubtan olanlar, sahabilere lanet etmeyi dini bir vecibe haline getirmişlerdir. (sanki yeni bir din edinmişlerdir). Allah bu fırkaya lanet etsin ve Resûlullah (sav)’ın sahabilerinden razı olsun.

Onuncu guruba, “es Sâibe” adını vermiştir.

Bu gurubdan olanlar, Hz.Ali (ra)’nin ilah olduğunu söylemişlerdir. Allah (cc) bu iftiracıların dediklerinden son derece yüce ve uludur.

Onbirinci guruba “en Nâsiha” adını vermiştir.

Bu gurubtan olanlar, ruhların tenâsuhuna⁸⁹ hükmet-

89- Tenâsûh ve Reenkarnasyon sözlük olarak aynı manayı ifade etmelerine rağmen, dini istilâh olarak aralarında bir pûf noktası kadar bir fark vardır. Tenasuh başka bir bedende (hayvan veya insan) tekrar tekrar dünya hayatına geri gelme anlamına; Reenkarnasyon ise, yeniden yeniye her dünya hayatına geri gelişinde tekrar yeniden bedenlenme anlamına gelmektedir. Bu olay bütün Hind dinlerinde, Budizm’de ve başka yerel dinlerde de mevcuttur. Bu, dünyaya gelip gitme oyuncağı, “Nirvana” ya, günahsızlık, Pîr-i Pak olma, günah ve hatadan temizlenme noktasına ulaşınca kadar devam eder durur. Bu inanış İslâm Dininde, O’nun yüce kitabında ve O’nun yüce Peygamberinin sözlerinde en ufak bir işaretle bile mevcut değildir. Kur’an ve Sünnetteki Ahiret inancı, kabir hayatı (berzah), azab-sevap, hayır-şer, güzel-çirkin, şefaât, mağfiret, tevbe vb. mekanizmaların arz ettiği bütünlüğe de zıttır. “Buda’nın” budalaca ortaya koyduğu yerel tezinde, bahsettiği gibi “NİRVANA” diye bir zırva ortaya atılmış, bugüne kadar da sürdürülmüştür. Dünyanın her yerine, İslâm Alemine bile yayılmaya çalışılan “YOGA” aslında Budizm’e çekmenin bir yolu ve ona safdil insanları sokmanın bir giriş kapısıdır. Kur’an’ın ifadesine göre, insana yaşadığı süre içerisinde iyiyi kötünden ayırıp, iyiye devam edeceği, kötüye de tevbe edeceği, dolayısı ile temizleneceği yeterlilikte süre tanınmıştır.

mekte (ruhların tekrar tekrar dünya hayatına başka başka bedenlerde geri geleceğine inanmaktadırlar).

On ikinci guruba, "el Müterabbisa"adını vermiştir.

Her asırda, bütün işleri kendine nispet ettikleri bir adamı, kendileri için kesin bir dille var kabul ederler ve onun mehdi olduğunu iddia ederler. O mehdiye muhalefet eden kafir olur. Bu kitabın sahibi hafızların meşayihinden olan Ebu'l Fazl b.Nasır, bu gurubları fırka fırka ele alıp, kitap ve sünnetten oluşan red delillerini son derece genişletmiştir. Bu konuda, Ebu Said el Hudri (ra)'den senedi ile şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Resûlullah (sav)'ın ashabının misali, gözlerin misali gibidir; gözlerin devası ise, gözleri ovuşturmayı terk etmektir. Çünkü ovuşturdukça mikrop almaya ve kan çanağına dönmeye devam eder.(Yani, insan, sahabe-i kirama tabi olmak, gittikleri yoldan gitmek zorundadır. Aksi halde, sahabeye sataştıkça, onlara çattıkça doğru yoldan sapmaya devam eder)

Ebu'l Fadl b. Nasır, İbni Vehb (ra)'den senedi ile şöyle dediğini rivayet etmiştir:

Mâlik b. Enes (ra)'in yanında sünnet müzakere edi-

Şayet "NIRVANA " adı verilen bu beşeri zirva doğru olsaydı, yukarıda bahsettiğim Kur'an da tevbe, aff, sefaat gibi bütünlük sergileyen kavramlar haşa lüzumsuz olurdu. İşte bu doğrultuda olaya bakıldığında görülür ki, insana amel edeceği, hem dünya, hem de ahiret azığını hazırlayabileceği yeterlilikte süre verilmiştir. Allah sürekli imhal eder, süre verir ,tevbe zemini hazırlar,ama asla ihmal etmez.Dünya hayatı için lüzumlu olan eğitim- öğretim bile belli kurallar içerisinde yapılmak durumundadır.Başarısızlara belli ve makul süre ve imkanlar tanınmaktadır, ancak canının istediği kadar hiçbir öğrenciye süre ve imkan tanınmaz.O fırsat kaçtı mı, bir daha geri dönmez. İstesek de istemesek de bu gerçeği kabul etmek durumundayız, asla değiştiremeyiz.

yorduk da, Malik şöyle dedi: Sünnet, Nuh(as)'un gemisi gibidir; ona binen kurtulur, gemiye yetişemeyip orada kalan boğulur.

Kitabın giriş kısmında Şafîi (rh)m'den rivayetle işaret ettiğimiz eseri, Ebu Nuaym "Hilye" adlı eserde Humeydi'den senedi ile şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Mısır'da bulunuyordum, Muhammed b. İdris Eş Şafîi (rh)m, Resûlullah (sav)'dan bir hadis haber verdi de, adamın biri Şafîi'ye şöyle dedi:

"Ey Abdullah'ın babası, bize bu hadisi haber vermekle cezalandırıyor musun? (Yani bize hadis haber verme) Şafîi, benim kiliseden çıktığımı, belimde papazlara ait Zünnar olduğunu mu gördün? Ta ki bu hadisi söylemeyeyim? Ben Müslümanım, elbette Resûlullah (sav)'ın hadisini siz Müslümanlara söyleyeceğim! dedi.

Ebu Nuaym, Rabi b. Süleyman'dan şöyle dediğini rivayet etmiştir. Bir adam Şafîi'ye bir hadis sordu da Şafîi;

"O hadis sahihtir" dedi. Adam Şafîi'ye

"Bu hadis hakkında değer vererek sen ne diyorsun böyle? Dedi de, Şafîi,

"Birden titredi" ve şöyle dedi:

"Nebi (sav)'den bir hadis rivayet ettiğim ve hadisin hilafına hükmettiğim zaman, hangi sema beni gölgelendirir, hangi yer beni barındırır, üzerinde durdurur?

Ebu Nuaym, Rabi'den şu rivayeti kaydetmiştir. Şafîi (rh)m;

"Bir hadis zikretti" de, bir adam Şafîi'ye,

"Bu hadisi sen tutuyor, kıymet veriyor musun? dedi, Şafîi,

"Şahit olunuz ki ben, Resûlullah (sav)'dan rivayet edi-

len bir hadis benim indimde sahih olduğu halde, ben de o hadisi benimsemediğim ve değer vermediğim zaman, muhakkak ki benim aklım gitmiştir” dedi.

Ebu Nuaym, İbnü'l Velid b. Ebi'l Cârud'dan Şafîî'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Resûlullah (sav)'dan rivayet edilen bir hadis,-zıddı olan bir söz söylediğim halde- sahih çıkarsa ben sözüm-den döner ve Resûlullah (sav)'ın hadisi ile hükmederim”

Ebu Nuaym, ez Zâ'ferânî'den rivayet etmiştir. Zâ'ferânî, Şafîî (rh)nin şöyle dediğini söylemiştir:

“Resûlullah (sav)'a ait bir sünnet bulduğunuz (rastladığınız) gördüğünüz zaman, o sünnete tabi olunuz ve başka birinin sözüne de iltifat etmeyiniz.

Kitap burada sona erdi. Allah her şeyi daha iyi bilir!

